REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI BASHKIAK LUSHNJE

Nr 6964/2 Prot

Lushnje, më 20 / 07 /2026

VENDIM

NR. 66 DATË 20/07/2026

"PËR MIRATIMIN E PLANIT TË MBARËSHTIMIT TË PYJEVE BASHKIA LUSHNJE 2026-2036 "

Ekonomia Pyjore"Gradisht-Gjeneruk"

Bazuar në ligjin 139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore" neni 8, neni 27 pika 5,neni 54,shkronja " k", Ligjin nr. 57/2020 "Për pyjet" neni 11, pika 2, shkronja "b" ,VKM-nr 814 date 31.12.2018 "Për miratimin e dokumenit të Politikave për Pyjet në Shqipëri 2019-2030", Udhëzimet e Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit për hartimin e planeve të menaxhimit të pyjeve,

VENDOSI:

1. Miratimin e dokumentit "Plani i Mbarështimin të Pyjeve, Bashkia Lushnje 2026-2036", Ekonomia Pyjore "Gradisht-Gjeneruk",
2. Për zbatimin e këtij vendimi ngarkohet Sektori i Pyjeve dhe Kullotave dhe Drejtoria e Financës dhe Buxhetit.
3. Ky vendimin hyn në fuqi 10 ditë pas shpalljes.

NËN/KRYETARI I KESHILLIT
Kozeta Guçi

REPUBLIKA E SHQIPËRISË - BASHKIA LUSHNJE

Adresa:Lagjia "Kongresi i Lushnjes" Tel:+355 35 222139 E mail:bashkia_lushnje@yahoo.com

PLAN - MBARËSHTRIMI

EKONOMIA PYJORE ”Gradisht-Gjeneruk”

NGASTRA 37/d

ZK:2207 ME NR.PASURIE:146/10 DHE ZK1033 ME NR.PASURIE 475

PËR PERIUDHËN 2026 – 2036

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

BASHKIA LUSHNJE

PLANI I MBARËSHTIMIT TË NGASTRËS PYJORE NR. 37/d
EKONOMIA PYJORE
“ Gradisht-Gjeneruk”

PËR PERIUDHËN 2026– 2036

Hartoi Planin e Mbarështimit:

Ing.Erjon HASANI

Ing.Silvana MURATAJ

Ing.Florindita AVRAMI

Topograf. Klodian DORRI

Spec. GIS Floriana TUSHE

Juriste. Enva KRUJA

PËRMBAJTJA E PLANIT TË MBARËSHTIMIT TË EKONOMISË PYJORE
"Gradisht-Gjeneruk"

1. HYRJE

1.1. Qëllimi dhe objektivat e planit të mbarështimit të pyjeve dhe kullotave,
1.2. Ecuria e punës dhe përgjegjësitë
1.3. Metodologjia e punës
1.4. Informacioni i përdorur në hartimin e PMPK

2. PERSHKRIMI I PËRGJITHSHËM I EKONOMISË PYJORE

2.1. Informacion i përgjithshëm rreth ekonomisë pyjore
2.2. Pronësia, administrimi, organizimi
2.3. Vendndodhja gjeografike dhe ndarja administrative
2.4. Konteksti i bashkisë dhe ekonomisë pyjore
2.5. Historiku i mbarështimit të pyjeve dhe kullotave në ekonominë pyjore
2.6. Situata demografike dhe social ekonomike
2.7. Marketingu i produkteve pyjore drusore dhe jo drusore
2.8. Gjuetia dhe peshkimi
2.9. Fasilitetet rekreacionale dhe didaktike
2.10. Prania e zonave të mbrojtura, specieve dhe stacioneve

3. GJENDJA AKTUALE E PYJEVE DHE KULLOTAVE

3.1. Mbarështrimi dhe funksionet e pyjeve dhe kullotave
3.1.1. Përdorimi i territorit (aktual dhe propozimet)
3.1.2. Forma e qeverisjes (aktuale dhe propozimet)
3.1.3. Ndarja e ekonomisë pyjore në parcela dhe nënparcela
3.1.4. Ndarja e pyjeve

4. KUSHTET STACIONALE

4.1. Klima
4.2. Topografia dhe morfologjia
4.3. Gjeologjia
4.4. Tokat
4.5. Rrjeti hidrologjik dhe burimet e furnizimit me ujë
4.6. Erozioni në shpate dhe rrjedhjet ujore
4.7. Rrëshqitjet

5. VEGJETACIONI DHE BIODIVERSITETI

5.1. Brezat bioklimatike

5.2. Pyjet dhe kullotat
5.3. Tipet e pyjeve
5.4. Tipet e kullotave
5.5. Tipet potenciale të vegjetacionit
5.6. Biodiversiteti
5.7. Prania e vlerave konservuese të larta (VKL)
5.8. Rreziqet për biodiversitetin dhe efektet mbi planifikimin
5.9. Mundësitë për aktivitetet didaktike dhe kërkim shkencor

6. ANALIZA E PYJEVE DHE KULLOTAVE

6.1. Analiza e të dhënave për Pyjet
6.1.1. Analiza e tipeve të pyjeve
6.1.2. Shpërndarja e sipërfaqes dhe volumit sipas formës së qeverisjes
6.1.3. Struktura e pyjeve sipas klasave të moshës dhe klasave të prodhimit
6.2. Analiza e të dhënave të kullotave
6.2.1. Gjendja e kullotave
6.2.2. Madhësia e sipërfaqes së kullotave dhe vendodhja e tyre
6.2.3. Altituda, pjerrësia, kundrejtimi, kushtet hidrologjike
6.2.4. Mbrritshmëria
6.2.5. Grumbullimi i të dhënave për zonat e djegura në kullota(10 vitet e fundit)

7. REZULTATET E INVENTARIZIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

7.1. Rezultatet e Inventarizimit të Pyjeve
7.1.1. Analiza statistikore e Inventarizimit
7.2.2. Volumi dhe rritja në volum e grumbujve pyjorë
7.2.3. Struktura Vertikale
7.2.4. Cilësia e materialit drusor
7.2.5. Biomasa dhe faktorët e ekspansionit te biomasës
7.2.6. Analiza e rolit të ekonomisë pyjore në sekuestrimin e karbonit
7.2. Gjendja shëndetsore dhe fitosanitare
7.2.1. Drurët e tharë
7.2.2. Dëmtimet e tjera
7.3. Prerjet e paligjshme
7.3.1. Prerjet e paligjshme, gjendja aktuale dhe efektet në proçesin e planifikimit
7.3.2. Impakti i prerjeve ilegale në planifikimin dhe mbarështimin e pyjeve
7.4. Rezultatet e inventarizimit të kullotave
7.4.1. Tipi dhe cilësia e kullotave
7.4.2. Perdoruesit e kullotave dhe koha
7.4.3. Llojet e bagëtive
7.4.4. Përdorimi aktual dhe kapaciteti mbajtës i kullotave
7.4.5. Infrastruktura aktuale

7.4.6. Problemet mbi kullotjen dhe furnizimin e blegtorisë me baze ushqimore
7.4.7 Volumi dhe rritja në volum e grumbujve pyjorë

8. OBJEKTIVAT E MBARËSHTIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

8.1. Objektivat e përgjithshme për planifikimin afat-gjatë
8.2. Objektivat kombëtare për zhvillimin e pyjeve dhe kullotave pajtueshmëria e PMPK me planifikimin rajonal dhe atë në nivel Bashkie
8.3. Objektivat kryesore të PMPK
8.4. Objektivat specifike të ekonomisë pyjore/NJM
8.5. Objektivat specifike mbi përdorimin e tokës, funksionin dhe formën e qeverisjes
8.5.1. Objektivat specifike mbi tipet e pyjeve
8.5.2. Objektivat specifike silvikulturale
8.5.3. Objektivat specifike për kullotat
8.5.4. Objektivat specifike mbi biodiversitetin
8.5.5. Objektivat specifike mbi gjendjen shëndetsore
8.5.6. Objektivat specifike mbi faunen
8.5.7. Objektivat specifike për pyjet me funksion prodhues
8.5.8. Objektivat specifike për pyjet me funksion mbrojtës
8.5.8. Objektivat specifike për pyjet me funksion rekreacioni
8.5.9. Objektivat specifike për pyjet me funksion konservues

9. MASAT/AKTIVITETET E PLANIFIKUARA NË KUADËR TË MBARËSHTIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

9.1. Prerja vjetore e lejuar/mundësia vjetore e shfrytëzimit
9.2. Prerja vjetore silvikulturore
9.3. Planifikimi vjetor i masave
9.3.1. Masat në pyje
9.3.2. Masat në kullota
9.3.3. Masat në infrastrukturë, ne zonat e degraduara, rekreacionale dhe didaktike
9.4. Masat afat-gjata
9.4.1. Masat silvikulturale në trungishte
9.4.2. Masat silvikulturore në cungishte
9.4.3. Masat silvikulturore në shkurre
9.4.4. Pyllëzimi, ripyllëzimi
9.4.5. Masat në kullota
9.4.6. Gjendja dhe masat në infrastrukturën e ekonomisë pyjore
9.4.7. Masat specifike për aktivitetet rekreacionale dhe didaktike

10. VLERËSIMI EKONOMIK

10.1. Vlerësimi i efekteve të masave të planifikuara në pyje dhe kullota
10.2. Planifikimi i të ardhurave/perfitimeve
10.3. Planifikimi i kostove/shpenzimeve

10.4. Analiza kosto-përfitim

11. LIDHJA MIDIS PLANIT TË MBARËSHTIMIT TË PYJEVE E KULLOTAVE DHE SISP

12. PROÇESI I VALIDIMIT TË PMPK NË SISP

13. MIRATIMI I PLANIT TË MBARËSHTIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

14. MONITORIMI I ZBATIMIT TË PMPK

15. RISHIKIMI PERIODIK I ZBATIMIT TË PLANIT TË MBARËSHTIMIT

16. RISHIKIMI AFAT-MESËM I PLANIT TË MBARËSHTIMIT

17. RISHIKIMI FINAL I PLANIT TË MBARËSHTIMIT

18. PËRGATITJA E HARTAVE

- **Hyrje.**
- **Harta e ekonomisë pyjore**
- **Harta e funksioneve**
- **Harta e tipeve të pyjeve dhe kullotave**
- **Harta e rrjetit rrugor, infrastukturës dhe zonave të degraduara**
- **Harta e ndërhyrjeve**

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Mbarështimi i pyjeve është planifikimi afatgjatë për fondin pyjor, i cili në rastin konkret është bërë në bazë të kritereve të caktuara për grumbullimin e informacionit për gjendjen faktike dhe përcaktimin e objektivave e masave të nevojshme, në funksion të statusit të dhënë, me synim përmbushjen e funksioneve ekologjike, ekonomike e sociale, duke zbatuar dhe harmonizuar parimet e zhvillimit të qëndrueshëm me nevojat e administruesve, te pronarëve privat dhe përdoruesve të tyre. Plani i Mbarështimit të Ekonomisë pyjore **Gradisht-Gjeneruk**, synon që të merren në konsideratë të gjithë faktorët që lidhen direkt ose indirekt ndërmjet tyre - popullata lokale, faktorët ekologjik dhe tokësore, administrimi i pyjeve dhe kullotave, ekoturizmi, interesi që ofron pylli, blegtorët etj., pa harruar shërbimet në ekosistem që pylli ofron, të tilla si; kufizimin e erozionit, mbrojtjen dhe përmirësimin e cilësisë së ujrave, ruajtjen e natyrës dhe qëndrueshmërinë e resurseve, mbrojtja e tokave bujqësore dhe infrastrukturës etj. Nga ana tjetër pylli përmbush edhe funksione të tjera si; plotësimi i nevojave me material drusor, bazë ushqimore për blegtorinë, si dhe përdorimi i prodhimeve të dyta pyjore përdorimi dhe përftimi i të cilave duhet bërë nëpërmjet një zhvillimi të qëndrueshëm te pyjeve. Mbrojtja e ekosistemeve natyrore, përmiresimi i peisazhit rural dhe mbrojtja e biodiversitetit përbën një drejtim te rëndësishëm të projektit dhe zgjerimi i këtyre zonave do të jetë në qendër të objektivave të veçantë.

Gjithashtu vend të veçantë zë harmonizimi i interesave të komunitetit dhe të pjesëmarrësve të tjerë veprues në territorin e kësaj ekonomie, në përputhje me mundësine prodhuese aktuale dhe potenciale të pyllit.

Ekonomia pyjore Gradisht-Gjeneruke shtrihet në territorin e Bashkisë Lushnje, dhe popullsia që shtrihet brenda territorit të ekonomisë pyjore përbëhet nga 58200 banorë.

Pyjet me funksion me funksion mbrojtës zënë **14.51** ha ose 96.56 % të sipërfaqes pyjore. Grumbujt pyjorë të kësaj ekonomie qeverisen si më poshtë:

- Pyjet trungishte zënë 14.51 ha ose 99 % të sipërfaqes pyjore,

Në aspektin e organizimit natyror kjo ekonomi paraqet një ndërthurje të mirë të elemeneteve ekstensiv dhe intensive të burimeve dhe resurseve pyje, kullota, fond bujqësor, ujra, florë, faune dhe mbi të gjitha faktori njeri si përfitues, përdorues i këtyre burimeve.
Gjithsesi, kërkohet një edukim i vazhdueshëm dhe menaxhim afatgjate e i qëndrueshëm për ti vënë në funksion të përmiresimit te cilësisë së jetesës për komunitetet dhe grupet e interesit në zone.
Problematika kryesore në zone ka të bëjë me migrimin dhe emigrimin e brezit të ri, burime të kufizuara financiare për familjet, si dhe menaxhimi jo i qëndrueshem i burimeve natyrore.
Detyrat kryesore për 10 vjeçarin e ardhshëm në zbatim të këtij Plani Mbarështimi rrjedhin nga programi strategjik i Qeverisë Shqiptare për zhvillimin e sektorit pyjeve e kullotave në harmoni të plotë me programet e Bashkisë Lushnje.

1.HYRJE

1.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit të Mbarështimit të Pyjeve dhe Kullotave

Qëllimi kryesor i hartimit të planit të mbarështimit është rishikimi dhe hartimi i një plani që të plotesojë objektivat afat-shkurtra dhe afat-gjata në përputhje me tipet e grumbujve pyjorë.
Në objektivat e këtij plani mbarështimi një vend të rëndësishëm zë qëllimi primar "*sigurimi i një mbarështimi të qëndrueshëm dhe shumë funksional i pyjeve*". Gjithashtu, ky plan mbarështimi duhet të garantojë përdorim racional të burimeve natyrore pyjore dhe kullosore, si dhe të kontribuojë në cilësinë e jetesës në zonën rurale.
Objektivat e projektit të ri janë prezantuar tek të gjithë aktorët, duke e organizuar punën për administrimin dhe menaxhimin e qëndrueshem të pyjeve dhe kullotave të Ekonomisë Pyjore.

Objektivat e planit të mbarështimit u hartuan në mbështetje të ligjit për zhvillimin e sektorit pyjore, ligji kuadër 57/2020 "Për pyjet" dhe në bashkëpunim me strukturat përgjegjëse për pyjet në Bashki, popullatën dhe organet e pushtetit vendor. Objektivat kryesore janë:

- Sigurimi i normalitetit në grumbujt pyjorë, që të garantojnë një zhvillim të qëndrueshëm dhe një përdorim racional duke siguruar prodhim maksimal nga grumbujt pyjor.
- Vlerësimi i pyllit si ekosistem multifunksional për ruajtjen e biodiversitetit dhe shtimit të të ardhurave në dobi të popullatës lokale.
- Intesifikimi i rritjes natyrore të grumbujve duke kryer ndërhyrjet e domosdoshme silvikulturore dhe duke vjelë në mënyrë racionale materialin drusor nga grumbujt pyjorë.
- Shtimi i sipërfaqes së mbulesës pyjore dhe sigurimi i ripërtëritjes natyrore nëpërmjet kryerjes së punimeve për sigurimin e gjeneratës së re të pyjeve ne ato pjesë të territorit ku ajo mungon ose është dëmtuar.
- Përmirësimi përbërjes llojore, duke stimuluar përzierjet fletorë +halorë.
- Rritje e cilësisë së kërcellit dhe e kurorës së drurëve me synim përmirësimin e cilësisë e prodhimtarisë së grumbujve.

- Përmirësimi i mëtejshëm i infrastrukturës rrugore dhe rritja e sipërfaqes së grumbujve pyjorë të mirëshërbyer prej saj, mirëmbajtja dhe shtrirja optimale e rrjetit rrugor.
- Përpjekja maksimale për kontrollin e erozionit dhe mbrojtjen e burimeve ujore.
- Pakësimi i ndikimet negative në gjendjen shëndetsore të pyjeve dhe ndalimi i veprimtarive të paligjëshme në territorin pyjor dhe kullosor.
- Vlerësimi i mundësisë prodhuese të produkteve jodrusore pyjore dhe zbatimi i praktikave mirëmenaxhuese të vjeljes së tyre.
- Të krijojë mundësi për zhvillimin e turizmit natyror dhe rural në zonë dhe të evidentojë pjesët e teritorit me vlera të larta peisazhistike, historike, kulturore apo me vlera të veçanta tradicionale lokale.

1.2.Ecuria e punës dhe përgjegjësitë

Fillimisht është kryer puna përgatitore për sigurimin e bazës materiale, si instrumentet e ndryshëm, dokumentacionin e nevojshëm, si planin e inventarizimit aktual, hartat topografike e ato të ndarjes parcelare, përgatitjen e formulareve për punimet e terrenit, tabletat etj.

Puna për grumbullimin e informacionit të nevojshëm në terren ka filluar në Mars 2026 dhe ka përfunduar në Qershor 2026. Periudha në vijim ka shërbyer për kryerjen e punimeve të zyrës e përpilimin e relacionit të planit të mbarështimit.

Realizimi i mbarështimit të ekonomisë pyjore "Gradisht-Gjeneruk" është mbështetur në zbatimin kritereve të përshkruara në Udhezuesin e planeve të mbarështimit të pyjeve dhe kullotave (punimet e terrenit dhe ato të zyrës). Operacionet e punës janë kryer mbështetur në grafikun e realizimit të punimeve bashkangjitur kontratës si më poshtë:

- ✓ Përcaktimi i objektivave të planit te mbarështimit
- ✓ Rikonicioni i plotë i ekonomisë me grupin e mbarështimit, përfaqësues të organeve të pushtetit lokal e të Sektorit Pyjeve të Bashkisë Lushnje.
- ✓ Grumbullimi i informacionit për ekonominë nga dokumentacioni ekzistues si: planet e mbarështimit të mëparshëm, regjistrat e kryerjes së punimeve pyjore, regjistri i zjarreve, sëmundjeve dhe dëmtuesve, regjistrat e shfrytëzimit të lëndës drusore, të dhëna të kadastrës pyjore për ndryshime të mundshme gjatë 30-40 viteve të shkuara, si dhe hartat respektive për këtë ekonomi pyjore etj.
- ✓ Kryerja e rilevimeve silvikulturore e dendrometrike në terren në sipërfaqet provë të përherëshme dhe të përkohëshme si dhe marrja e informacionit të nevojshëm nga popullatat vendore dhe hedhja e tyre në skedat e përshkrimit dhe inventarizimit të parcelës ose nënparcelës të materializuar në terren.
- ✓ Ndarjen e parcelave dhe nënparcelave në hartë dhe materializimin e tyre në terren, vendosjen e numrave respektive të tyre, grumbullimi i informacionit lidhur me të dhëna për tokën, klimën dhe druret model etj.

Në vijim është vazhduar me punimet e zyrës, kompjuterizimin e të dhënave të përshkrimit parcelar si dhe të inventarizimit të sipërfaqeve provë të përhershme e të përkohëshme, matjen e sipërfaqeve të parcelave dhe n/parcelave, përgatitjen e raporteve përkatëse.

Detyra e projektimit kishte për qëllim hartimin e planit të mbarështimit të ekonomisë pyjore "Gradisht-Gjeneruk", që ka vazhduar me kryerjen e rilevimeve në teren, plotësimin e skedave përkatese, grumbullimin e gjithë informacionit të nevojshëm, përpunimin e të

dhënave në zyrë dhe përpilimin e materialit hartografik, duke zbatuar me korrektësi manualin e ri të mbarështimit të pyjeve.

Kjo është përcaktuar në detyrën e dhënë nga MTM (Drejtoria e Politikave të Pyjeve e Kullotave) dhe Sektorit Pyjeve bashkia Lushnje për hartimin e planeve të mbarështimit të ekonomive pyjore që kanë kaluar këto afate dhe që kanë ndryshime të theksuara në strukturë dhe në bonitet.
Puna për marrjen e informacionit të nevojshëm në terren ka filluar në Mars 2026 dhe ka përfunduar në Qershor 2026. Periudha në vijim ka shërbyer për kryerjen e punimeve të zyrës ne përpilimin e relacionit të planit të mbarështimit.
Në hartimin e planit të mbarështimit janë pjesëmarrës disa aktorë me përgjegjësi dhe role si më poshtë:
Bashkitë (BA): Janë pronarët legjitime dhe administratorët e pyjeve dhe kullotave brenda territorit të tyre. Administrimi i pyjeve dhe kullotave kryhet nëpërmjet strukturave përgjegjëse për pyjet në Bashki dhe menaxhimi i tyre deri tani është kryer mbështetur në planet ekzistuese të mbarështimit. Aktualisht, shumica e planeve të mbarështimit të pyjeve në pronësi të bashkive kanë tejkaluar afatet e vlefshmërisë, prandaj ka një nevojë urgjente për hartimin e planeve të reja të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave
Roli kryesor i Bashkisë në këtë proçes është:

- përcaktimi i kritereve për përcaktimin e Ekonomisë pyjore/NJM
- përcaktimi i nevojave për përgatitjen e planit të ri të pyjeve dhe kullotave bazuar në kriterin e urgjencës
- alokimi ose aplikimi për fonde me qëllim përgatitjen e PMPK dhe drejtimi i proçesit të hartimit të planit të mbarështimit që nga nënshkrimi i kontratës deri në monitorimin final.
- sigurimi i informacionit për Kadastrën Pyjore në lidhje me të dhënat e parcelave dhe nënparcelave tek SISP.
- përcaktimi me bashkitë fqinje i nevojave për rregullimin e kufijve të ekonomive pyjore nëse është e nevojshme duke respektuar kufijt sipas ndarjes së re administrative.
- organizimi dhe menaxhimi i proçesit të pjesëmarrjes së aktorëve ose palëve të interesuara (pronarë, komunitet, përdorues pyjesh, shoqata të përdoruesve të pyjeve, OJF).
- transmetimi i të dhënave të monitorimit të përvitshëm të ndërhyrjeve dhe ngjarjeve tek SISP dhe tek institucionet e tjera (AKM, MTM).

Ministria e Mjedisit : Ministria e Mjedisit është përgjegjëse për menaxhimin e të dhënave të Kadastrës Pyjore, Planeve të Mbarështimit të Pyjeve dhe SISP. Ajo menaxhon integrimin e informacionit të planeve aktuale që janë të vlefshme dhe të planeve të reja të mbarështimit të pyjeve dhe kullotave të përgatitura për çdo Bashki në SISP. MTM bën miratimin final të PMPK, pasi bashkia ka bërë miratimin apo mbështetjen nga ana e saj.

Agjencia Kombëtare e Pyjeve (AKP). AKP është nën varësinë e MTM dhe ka përgjegjësi për menaxhimin dhe monitorimin e Inventarit Kombëtar të Pyjeve (IKP) (nëpërmjet sektorit të inventarizimit të pyjeve), të gjithë fondit pyjor dhe kullosor, biodiversitetit, të dhënat e mbulesës së tokës dhe të ndryshimit të saj (nëpërmjet sektorit të Silvikulturës dhe

Biodiversitetit). Bazuar në VKM Nr 47,datë 29 Janar 2014, AKP është përgjegjëse për zhvillimin e Planeve të Mbarështimit të Pyjeve dhe Kullotave si dhe ruajtjen apo monitorimin e të dhënave të këtyre planeve.
Këta janë aktorët direkt përgjegjës në proçesin e përgatitjes dhe menaxhimit të PMPK. Por ka edhe disa aktorë të tjerë të rëndësishëm të përfshirë në këtë proçes të quajtur aktor kyç si:

Organizatat Jo Fitimprurëse (OJF): Shoqatat e përdoruesve të pyjeve dhe kullotave janë të organizuara në nivel lokal dhe mbrojnë interesat e përdoruesve të pyjeve dhe kullotave në zonat rurale në Shqipëri dhe bëjnë kordinimin midis përdoruesve. Ato mbështesin zbatimin e aktiviteteve të planifikuara në kuadër të planit të mbarështimit të pyjeve e kullotave në nivel Njësie Administrative. Këto shoqata janë të organizuara në nivel rajonal dhe kombëtar duke formuar Federaten Rajonale dhe Kombëtare të Përdoruesve të Pyjeve dhe Kullotave, e cila është një organizatë jofitimprurëse dhe joqeveritare që mbron dhe përfaqson interesat e përdoruesve të pyjeve dhe kullotave në zonat rurale në Shqipëri.

Fakulteti i Shkencave Pyjore (FSHP): Fakulteti i Shkencave Pyjore është institucioni i vetëm i edukimit universitar në fushën e pyjeve. Ai ofron trajnim për specialistët e pyjeve në përgjithësi, shpërndarje të informacionit, harton manuale për zbatimin shkencor të aktiviteteve të planifikuara si dhe asistencë për hartimin e udhëzuesit të planeve të mbarështimit.
Organizata të tjera të rëndësishme në nivel lokal dhe kombëtar të përfshira në proces si aktore kyç janë: Organizatat e Grave, të mjedisit, të menaxhimit të biznesit lokal, etj.

1.3 Metodologjia e Punës.

Metoda e punës e zbatuar për hartimin e planit të mbarështimit është mbështetur në zbatimin e motivuar të manualit të ri të mbarështimit të pyjeve dhe kullotave (2019), ku përshkruhen qartë udhëzimet për përshkrimin parcelar, udhëzimet për inventarizimin me sipërfaqe provë si dhe udhëzimet për punimet e zyrës. Ky udhëzues është zbatuar me disiplinë e korektësi të lartë teknike në të gjitha fazat e punës.

Për punimet e terenit nuk ka pasur tejkalim të limitit të sipërfaqes së parcelës, kurse për inventarizimin me sipërfaqe provë distancat e matura në teren (rezja, distanca e qendrave të sipërfaqeve provë etj) janë reduktuar në përputhje me pjerrësinë e terenit.
Secila sipërfaqe provë përbëhet nga 3 sipërfaqe rrethore bashkëqendrore me madhësi 25 m^2, 200 m^2 dhe 400 m^2. Kjo formë e organizimit të sipërfaqeve provë synon që të mbulojë variacionin e diametrave në grumbullin pyjor.

- Sipërfaqja e parë rrethore me madhësi 25 m^2 (r = 2.82 m) shërben për matjen e rigjenerimit, drurëve me diametër bazimetrik (1.3 m nga toka) nga 2.0 - 7.5 cm, vlerësimin e produkteve jo-drusore dhe inventarizimin e kullotave
- Sipërfaqja e dytë rrethore me madhësi 200 m^2 (r = 7.98 m) shërben për matjen e drurëve me diametër bazimetrik nga 7.51 deri 27.5 cm.
- Sipërfaqja e jashtme rrethore me madhësi 400 m^2(r = 11.28 m) shërben për të matur drurët me diametër bazimetrik > 27.5 cm.

Si gjatë rilevimeve të terrenit ashtu edhe gjatë punimeve të zyrës nuk ka pasur shmangie nga metodologjia standarte e mbarështimit.

1.4 Informacioni i përdorur në hartimin e PMPK

Materiali bazë për grumbullimin e informacionit është plani i vjeter i mbarështimit të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk, hartat topografike e tematike të kesaj zone, ortofoto (imazhe) satelitore, informacioni respektiv i mbledhur nga personeli pyjor i bashkisë, nga fshatarët e kësaj treve, tabelat e prodhimit (kubaturës), projekte e studime shkencore të kryera nga specialistë e pyjeve dhe institucione të tjera projektuese e studimore. Informacioni është grumbulluar në terren për llojet, dendësinë e grumbullit, nën-pyllin, bimesinë, nga matjet e realizuara sipas rrjetit kuadratik 200 x 200 m, etj.

Gjithashtu ekspertet përgjegjës për hartimin e planit të mbarështrimit grumbulluan edhe dokumentacion shtesë në lidhje me:

- Planin e Zhvillimit të Territorit të Bashkisë i ashtuquajtur "Plani i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë Lushnje"
- Informacion mbi të dhënat demografike, të drejtat e përdorimit, tregjet lokale të produkteve drusore dhe jodrusore, kullosore etj.
- Informacion mbi turizmin, edukimin dhe aktivitetet rekreacionale

I gjithë informacioni do të shërbejë për të kryer një studim paraprak të ekonomisë pyjore që përmban:

- shtrirjen, kufijte dhe sipërfaqen e përgjithshme te ekonomisë pyjore dhe kullosore
- karakteristikat e përgjithshme të fondit pyjor (siperfaqja e veshur me pyll dhe kullota; llojet drusore përbërës; klasat e moshës; gjendja e grumbujve pyjor; rrugët që përshkojnë ekonominë pyjore, etj.)
- të dhëna të tjera të nevojshme për ekonominë dhe hartat pyjore.

2 PËRSHKRIMI I PËRGJITHSHËM I EKONOMISË

2.1 Informacion i përgjithshëm rreth Ekonomisë pyjore

Ekonomia pyjore Gradisht-Gjeneruk shtrihet në terrritorin e bashkisë Lushnje dhe aktualisht administrohet nga kjo bashki, dikur administrohej nga DSHP Lushnje. Plani i mbarështimit është i vlefshëm për periudhen kohore nga 2026 deri 2036. Plani i ri i mbarështimit hartohet sepse nuk ka patur plan të mirefillte mbarështimi, gjithashtu plani i vjetër i mbareshtimit është hartuar në vitin 2009 dhe ka qënë i vlefshëm deri 2019. Një tjetër arsye është se bashkia Lushnje ka siguruar mbështetje financiare për hartimin e planeve të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave në territorin e saj.

Ekonomia pyjore është me të njëjtin emër dhe ka patur një sipërfaqe totale prej **27** ha, ndërsa me planin e ri dhe ndarjen e re territoriale kjo sipërfaqe arrin në **14.51** ha.

Përshkrimi i përgjithshëm i ekonomisë ka për qëllim njohjen dhe evidentimin e problemeve teknike dhe sociale të mprehta të zonës ku do të kryhet mbarështimi, në mënyrë që të gjejnë pasqyrim në objektivat e mbarështimit për të ardhmen.

Mbarështimi i grumbujve pyjor të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk ka synuar dhe synon që nëpërmjet zbatimit të një silvikulture natyralistike të garantojë strukturën shumëmoshare të grumbujve, të ruaj biodiversitetin në përputhje me karakteristikat ekologjike stacionale, të sigurojë vijueshmërinë e prodhimeve të pyllit dhe veçanërisht ripërtëritjen natyrore dhe shumëfunksione të grumbujve pyjorë.

2.2. Pronësia, administrimi dhe organizimi

Pyjet dhe kullotat e Ekonomisë Pyjore Gradisht–Gjeneruk, në territorin e Njësisë Administrative Kolonjë të Bashkisë Lushnjë, kanë qenë pjesë e peizazhit natyror të zonës kodrinore të Myzeqesë. Historikisht këto sipërfaqe janë karakterizuar nga pyje me dushqe, shkurre mesdhetare dhe sipërfaqe kullosore të përdorura nga komunitetet vendase për nevoja blegtorale dhe furnizim me dru zjarri.

Deri në mesin e shekullit XX, përdorimi i pyjeve realizohej kryesisht nga banorët e fshatrave përreth, të cilët siguronin dru zjarri, material ndërtimi dhe kullotje për bagëtinë. Për shkak të presionit të vazhdueshëm antropogjen, një pjesë e konsiderueshme e pyjeve natyrore u degradua dhe u shndërrua në shkurre ose toka me mbulesë të rrallë pyjore.

Pas vitit 1944, pyjet dhe kullotat kaluan në administrimin shtetëror. Gjatë periudhës 1945–1990 u ndërmorën programe të gjera pyllëzimi dhe rehabilitimi të sipërfaqeve të degraduara, veçanërisht në zonat kodrinore me rrezik të lartë erozioni. Në këtë kuadër, në territorin e Gradisht–Gjenerukut u realizuan mbjellje me pishë mesdhetare (*Pinus halepensis* dhe *Pinus pinea*), specie që u përdorën gjerësisht për stabilizimin e tokave dhe përmirësimin e mbulesës pyjore.

Shumë nga grumbujt aktualë të pishës mesdhetare në këtë ekonomi pyjore janë rezultat i pyllëzimeve të kryera gjatë viteve 1980–1985. Këto pyllëzime kanë luajtur rol të rëndësishëm në mbrojtjen e tokës nga erozioni, përmirësimin e kushteve ekologjike dhe rritjen e sipërfaqes pyjore të zonës.

Sot ekonomia pyjore karakterizohet nga dominimi i grumbujve artificialë të pishës mesdhetare, të krijuar kryesisht për funksione mbrojtëse dhe rehabilituese, si dhe nga sipërfaqe me shkurre dhe kullota me rëndësi lokale për biodiversitetin dhe përdorimin tradicional nga komuniteti.

Së fundmi, me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 134 date 03.03.2021**,** Komuna që bën pjesë në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk kanë marrë në pronësi pyje dhe kullota brenda territorit të saj.

Me reformën administrative dhe ndarjen e re terrritoriale në vendin tonë pasuritë pyjore dhe kullosore kaluan në pronësi dhe administrim të bashkive, konkretisht të Bashkisë Lushnje me VKM. Nr 134 datë 03.03.2021. Pra, me këtë veprim, e drejta e pronësisë është transferuar nga qeverisja qendrore në atë vendore, e cila do t'u a japë ato ne përdorim banorëve të fshatrave të saj. Nga dhënia e pyjeve në përdorim të komuniteteve, do të garantohet ruajtja dhe zhvillimi i pyjeve dhe kullotave. Kështu që roli kryesor për menaxhimin e pyjeve dhe kullotave do t'u kalojë banorëve vendas, ndërsa personeli pyjor do të ketë rolin këshillimor dhe kontrollues.

Ekonomia pyjore Gradisht -gjeneruk është në pronësi publike. Ajo administrohet nga Bashkia Lushnje dhe shtrihet brenda kufijve natyrorë të kësaj bashkie. Dikur kjo ekonomi pyjore ka qënë administruar si pronë shtetërore nga ish-DSHP Lushnje.
Ekonomia pyjore Gradisht-Gjeneruk shtrihet në 1 Njësi Administrative, Kolonjë ku përfshihen fshatrat: Kolonjë, Gorre, Bishtqethëm, Lumth Rrapëz Fshat, Ardenicë, Bitaj,Rrapëz Sektor.

Njësia administrative, ndodhet në një distancë prej 17 km larg nga qyteti i Lushnjes. Vjelja e lëndës drusore mungon.

Përveç prodhimeve drusore, gjethit dhe masës barishtore, nga pyjet dhe kullotat e Ekonomisë Pyjore Gradisht–Gjeneruk grumbullohen edhe produkte pyjore jodrusore, kryesisht bimë aromatiko-mjekësore, fruta të egra dhe produkte të tjera natyrore me përdorim tradicional. Megjithëse sipërfaqet me bimësi të tillë janë të kufizuara dhe sasitë e grumbulluara kanë ardhur në rënie gjatë viteve të fundit, ato vazhdojnë të përbëjnë një burim plotësues të ardhurash për një pjesë të banorëve të Njësisë Administrative Kolonjë dhe zonave përreth.

Në kushtet aktuale të tregut, vlera ekonomike e produkteve drusore mbetet një element i rëndësishëm për ekonominë lokale. Çmimet e lëndës drusore ndryshojnë sipas cilësisë, dimensioneve dhe kërkesës së tregut. Lënda e rrumbullakët për përdorim ndërtimor dhe industrial tregtohet sipas çmimeve të tregut të kohës, ndërsa drutë e zjarrit përbëjnë produktin më të përdorur nga familjet rurale për ngrohje dhe nevoja shtëpiake.

Në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradisht–Gjeneruk ekzistojnë tradicionalisht këto forma të përdorimit të burimeve natyrore:

- E drejta e përdorimit të kullotave për kullotjen sezonale të bagëtive.
- E drejta e grumbullimit të bazës ushqimore për blegtorinë, duke përfshirë barin dhe vegjetacionin e nevojshëm për sigurimin e rezervave dimërore.
- E drejta e përdorimit të burimeve pyjore për sigurimin e druve të zjarrit dhe, në raste të veçanta, të materialit drusor për nevoja ndërtimore dhe mirëmbajtëse.
- E drejta e mbledhjes së produkteve pyjore jodrusore, si bimë aromatiko-mjekësore, fruta të egra dhe produkte të tjera natyrore.

Këto të drejta përdorimi janë ushtruar tradicionalisht nga banorët e zonës dhe përbëjnë pjesë të marrëdhënies historike të komunitetit me fondin pyjor dhe kullosor. Aktualisht, përdorimi i këtyre burimeve realizohet në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe aktet administrative të Bashkisë Lushnjë dhe institucioneve përgjegjëse për administrimin e pyjeve dhe kullotave.

Lidhur me çështjet e pronësisë, në territorin e Njësisë Administrative Kolonjë nuk evidentohen konflikte të rëndësishme ndërmjet banorëve vendas për përdorimin e pyjeve dhe kullotave. Kufijtë ndërmjet pronës publike dhe asaj private janë përgjithësisht të njohur dhe të pranuar nga komuniteti lokal, duke krijuar një situatë relativisht të qëndrueshme në administrimin e territorit.

Në disa zona vazhdon të ekzistojë një praktikë tradicionale e përdorimit të sipërfaqeve pyjore për sigurimin e gjethit dhe produkteve të tjera pyjore nga familje ose grupe familjesh të caktuara. Kjo praktikë mbështetet kryesisht në zakonet lokale dhe traditën e përdorimit të territorit dhe nuk përbën formë të njohur ligjërisht të pronësisë apo administrimit pyjor. Megjithatë, ajo ka kontribuar historikisht në organizimin e përdorimit të burimeve natyrore dhe në shmangien e konflikteve ndërmjet përdoruesve lokalë.

Në tërësi, pyjet dhe kullotat e Ekonomisë Pyjore Gradisht–Gjeneruk vazhdojnë të luajnë një rol të rëndësishëm ekologjik, mbrojtës dhe socio-ekonomik për komunitetin e Njësisë Administrative Kolonjë, duke siguruar produkte dhe shërbime të ndryshme natyrore, si dhe duke kontribuar në ruajtjen e ekuilibrave mjedisorë të zonës.

2.3 Vendodhja gjeografike dhe ndarja administrative

Ekonomia Pyjore **Gradisht–Gjeneruk** shtrihet në territorin e **Njësisë Administrative Kolonjë**, në pjesën juglindore të **Bashkisë Lushnjë**. Ajo përfshihet në sistemin hidrografik të ultësirës perëndimore dhe të pellgut ujëmbledhës të përroit të Gradishtit dhe rrjedhjeve të tjera sezonale që derdhen në rrjetin kullues të fushës së Myzeqesë, me dalje përfundimtare në Detin Adriatik.

Relievi i ekonomisë pyjore karakterizohet nga kodra të ulëta dhe të mesme me pjerrësi të ndryshme, ku mbizotërojnë pyjet artificiale të pishës mesdhetare, sipërfaqet me shkurre dhe kullotat e kufizuara.

Kufijtë natyrorë dhe administrativë të ekonomisë pyjore janë:

Në Veri:
Tokat bujqësore dhe sipërfaqet kodrinore të Njësisë Administrative Kolonjë.

Në Lindje:
Sipërfaqe pyjore dhe kullosore të zonave kodrinore të Bashkisë Lushnjë.

Në Jug:
Kodrat dhe sipërfaqet pyjore të sektorit Gradisht–Gjeneruk, me vazhdimësi drejt njësive administrative fqinje.

Në Perëndim:
Territore bujqësore, kullota dhe sipërfaqe me vegjetacion natyror që lidhen me ultësirën e Myzeqesë.

Ekonomia Pyjore Gradisht–Gjeneruk përfshihet në hartat topografike me shkallë **1:25 000**, sipas nomenklaturës së përdorur nga sistemi kombëtar i hartografisë dhe GIS-it pyjor.

Perimetri i Ekonomisë Pyjore **Gradisht–Gjeneruk** kufizohet me territore pyjore, kullosore dhe bujqësore të Njësisë Administrative Kolonjë dhe njësive administrative fqinje të Bashkisë Lushnjë, duke formuar një kompleks të rëndësishëm ekologjik me funksione mbrojtëse, prodhuese dhe rekreative.

Zona karakterizohet nga një klimë tipike mesdhetare me ndikim kodrinor, me verë të nxehtë e të thatë dhe dimër të butë e me reshje, kushte të cilat kanë favorizuar zhvillimin e pyjeve të pishës mesdhetare dhe të vegjetacionit shoqërues karakteristik për rajonin.

2.4 Konteksi i Bashkisë dhe Ekonomisë Pyjore

Në territorin e Bashkia Lushnje, pyjet dhe kullotat, menaxhohen nëpërmjet ekonomive pyjore, si njësi bazë pyjore në terren, për të cilat, janë hartuar Planet e Mbarështimit.

Sipas pozicionit Gjeografik të Ekonomisë në studim, brenda sipërfaqes totale ndodhet vetëm një Njësi Administrative ajo Gradisht-Gjeneruk ku përfshihen fshatrat: Kolonjë, Gorre, Bishtqethëm, Lumth Rrapëz Fshat, Ardenicë, Bitaj,Rrapëz Sektor.

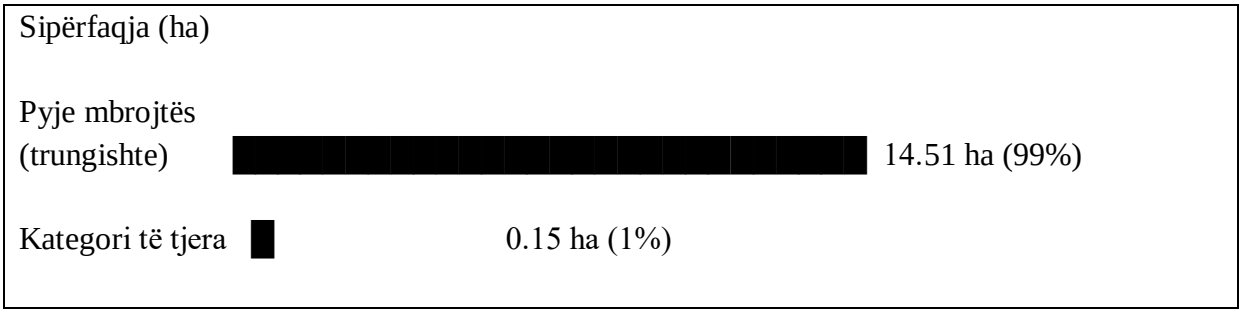
Plani i Mbarështimit nga përpunimi i të dhënave të marra në terren jep një tablo të qartë të gjendjes dhe konsistencës së pyjeve përmes sipërfaqes, tipit të grumbujve pyjore dhe të përdorimit të territorit dhe veçanërisht të strukturës së pronësisë. Grupet e punës gjate gjithe kohes ishin ne kontakt me komunitetin qe banon dhe kryen veprimtarine e tij lidhur me pyllin dhe mjedisin pyjor, duke i përfshire ata në diskutim dhe planifikim dhe vendimarrje , për të realizuar menaxhimin me pjesënarrje të komunitetit.

Ekonomia pyjore ka një sipërfaqe të përgjithshme prej **14.51** ha dhe sipas përdorimit të teritorit ka këtë strukturë :

Tab.2.4.1

Nr	Emërtimi	Sipërfaqja ha viti 2026
1	Pyje gjithsej	14.51
2	Kullota livadh	
3	Sipërfaqe me bimësi pyjore	
4	Djerr	
5	Jo produktive	
6	Urbane	
8	Bujqësi	
	Shuma	

Tab.2.5.1

Pyjet me funksion prodhues zënë 14.51 ha ose 99 % të sipërfaqes.

Grumbujt pyjore të kësaj ekonomie qeverisen si më poshtë:

- Pyjet trungishte zënë 14.51 ha ose 99 % të sipërfaqes pyjore,

Nisur nga të dhënat e mbulesës së tokës në **Ekonominë Pyjore Gradisht–Gjeneruk**, rezulton se territori dominohet nga sipërfaqet pyjore, ndërsa pjesa tjetër përfaqësohet nga kategori të tjera të përdorimit të tokës (sipërfaqe të hapura, rrugë pyjore, sipërfaqe të degraduara dhe elementë të tjerë të territorit).

Sipërfaqja e ekonomisë pyjore karakterizohet kryesisht nga **pyje me funksion mbrojtës**, të qeverisura në formën e **trungishtes**, të cilat përbëjnë pjesën më të madhe të fondit pyjor. Këto grumbuj pyjorë kanë rol të rëndësishëm në mbrojtjen e tokës nga erozioni, ruajtjen e ekuilibrit ekologjik, stabilizimin e shpateve dhe përmirësimin e kushteve mjedisore të zonës.

Për përmirësimin e vazhdueshëm të gjendjes së pyjeve në **Ekonominë Pyjore Gradisht–Gjeneruk**, janë propozuar masa konkrete që lidhen me:

- rritjen e qëndrueshmërisë dhe prodhimtarisë së grumbujve pyjorë;
- përdorimin racional të potencialit natyror të stacionit;
- sigurimin e ripërtëritjes natyrore dhe, kur është e nevojshme, artificiale;
- ruajtjen e biodiversitetit të florës dhe faunës;
- mbrojtjen e pyjeve nga zjarret, dëmtimet dhe prerjet e paligjshme;
- mirëmbajtjen dhe rehabilitimin e infrastrukturës pyjore;
- zhvillimin e aktiviteteve që mbështesin ekonominë lokale;
- përfshirjen e komunitetit të Njësisë Administrative Kolonjë në proceset e menaxhimit dhe vendimmarrjes për një administrim të qëndrueshëm të fondit pyjor.

Mbarështimi i **Ekonomisë Pyjore Gradisht–Gjeneruk** është realizuar në kushte të përshtatshme pune, duke përfshirë si punimet e rilevimit në terren, ashtu edhe përpunimin dhe analizën e të dhënave në zyrë. Të dhënat e grumbulluara kanë shërbyer për vlerësimin e gjendjes aktuale të pyjeve dhe hartimin e masave të menaxhimit për ruajtjen dhe përmirësimin e tyre.

Punimet e terrenit filluan në përputhje me grafikun e hartuar për këtë qëllim dhe për përfundimin në kohë të tyre u angazhua grupi punës në përbërjen e të cilit merrnin pjesë 3 inxhinier pyjesh.. Për të garantuar përfundimin e punimeve brenda afateve të kontratës është punuar në terren me orar të zgjatur, që i kalonte 8 orët ne ditë. Fale mbështetjes logjistike në dispozicion lëvizja e stafit për në ekonomi edhe brenda saj në shumicën e rasteve është bërë me mjete të kompanisë dhe në këmbë.
Studimi i biodiversitetit te florës dhe faunës së ekonomisë është bërë nga një grup i specialistëve të përbërë prej botanistësh e zoologësh, të cilët punojnë në institucionet shkencore të Lushnjes.
Pajisjet e përdorura nga grupi i punes në teren për kryerjen e rilevimeve të mbarështrimit janë modeste; GPS, vërtex, tablet, hipsometër Blume-leiss, busulla, tryela Pressler, diametra matës, metër shirit, rrjeti i sip.provë me koordinatat përkatëse dhe harta të printuara në format A3, etj.

2.5 Historiku i Mbarështrimit të Pyjeve dhe Kullotave në Ekonominë Pyjore

Mbarështimi i pyjeve dhe kullotave në **Ekonominë Pyjore Gradisht–Gjeneruk**, Njësia Administrative Kolonjë, ka kaluar në periudha të ndryshme administrimi dhe menaxhimi, në varësi të strukturave shtetërore dhe zhvillimeve të fondit pyjor.

Historikisht, pyjet e kësaj ekonomie kanë qenë pjesë e fondit pyjor shtetëror dhe janë administruar nga strukturat përkatëse të shërbimit pyjor. Para viteve 1990, menaxhimi i pyjeve është orientuar kryesisht drejt ruajtjes së fondit pyjor, prodhimit të lëndës drusore dhe mbrojtjes së territorit.

Pas vitit 1990, ndryshimet ekonomike dhe sociale sollën ndryshime në mënyrën e përdorimit të pyjeve. Një pjesë e sipërfaqeve pyjore u ndikuan nga faktorë si shfrytëzimi i materialit drusor, ndërhyrjet njerëzore dhe ndryshimet në strukturën e përdorimit të tokës. Në të njëjtën kohë, proceset e administrimit vendor sollën përfshirjen e pushtetit lokal në menaxhimin dhe ruajtjen e fondit pyjor.

Plani i menaxhimit për këtë ekonomi pyjore është hartuar për periudhën **2009–2019** nga subjekte të licencuara të fushës pyjore, duke u bazuar në inventarizimet në terren dhe të dhënat teknike të fondit pyjor.

Sipas të dhënave aktuale të inventarizimit dhe përpunimit GIS, **Ekonomia Pyjore Gradisht–Gjeneruk** ka një sipërfaqe prej **14.51 ha**, ku dominon përdorimi pyjor me funksion mbrojtës. Grumbujt pyjorë janë kryesisht në formën e **trungishtes**, me përbërje dominuese të pishës mesdhetare.

Të dhënat e strukturës aktuale të fondit pyjor paraqesin ndryshime krahasuar me periudhat e mëparshme, si rezultat i:

- zhvillimit natyror të grumbujve pyjorë;
- rritjes së moshës dhe volumit të masës drusore;
- përmirësimit të metodave të matjes dhe evidentimit nëpërmjet GIS;
- ndryshimeve në përdorimin e territorit;
- ndërhyrjeve silvikulturore dhe masave të mirëmbajtjes.

Për përmirësimin e vazhdueshëm të gjendjes së pyjeve në këtë ekonomi janë propozuar masa menaxhuese që synojnë:

- ruajtjen e funksionit mbrojtës të pyjeve;
- parandalimin e degradimit dhe erozionit;
- mbrojtjen nga zjarret dhe dëmtimet;
- përmirësimin e strukturës së grumbujve pyjorë;
- sigurimin e ripërtëritjes natyrore të pyjeve;
- ruajtjen e biodiversitetit;
- përfshirjen e komunitetit lokal në përdorimin e qëndrueshëm të burimeve pyjore.

Mbarështimi i Ekonomisë Pyjore **Gradisht–Gjeneruk** është realizuar në kushte të përshtatshme pune, duke përfshirë rilevimet në terren, matjet dendrometrike dhe përpunimin e të dhënave në sistemet GIS. Rezultatet e inventarizimit kanë shërbyer si bazë për vlerësimin e gjendjes aktuale dhe hartimin e masave të menaxhimit të qëndrueshëm.

Të dhënat paraqiten në tab.2.5.1

Tab.2.5.1 Përdorimi i Territorit (krahasimi 1987 me 2025 pa përfshirë shtesat në sipërfaqe.)

Nr	**Përdorimi i territorit**	**Viti 1987**		**Ndryshimi 1987–2026**		**Viti 2026**	
		ha	%	ha	%	ha	%
1	Pyje total (trungishte pishe – funksion mbrojtës)	27	100	-12.49	-46.3	14.51	99
2	Kullota – livadhe	0	0	0	0	0	0
3	Sipërfaqe me bimësi pyjore / shkurre	0	0	0.1	0.7	0.1	0.7
4	Djerr (e degraduar)	0	0	0	0	0	0
5	Joproduktive	0	0	0	0	0	0
6	Sipërfaqe të tjera (rrugë, hapësira të lira)	0	0	0.05	0.3	0.05	0.3
Totali		**27**	**100**	**-12.34**	**-45.6**	**14.66**	**100**

Ndryshimet në rritje apo pakesim të sipërfaqes së ekonomisë kane ardhur për këto arsye.

1. Pakesimimi i sipërfaqes pyjore ka rezultuar nga zjarret dhe prerjet abuzive mbas vitit 1997 ku nje pjese e mire e pyjeve aktualisht kane perfunduar ne siperfaqe me bimesi pyjore, një shtesë e konsiderueshme rezulton nga përfshirja e parcelave të ekonomisë bujqesore në këtë ekonomi pyjore dhe shtimi i sipërfaqes pyjore nga pyllezimet. Njëkohsisht në këtë ekonomi nuk kanë qenë përfshirë të gjitha tokat e bukës dhe trojet dhe as sipërfaqet ujore.

Për shkaqet e sipërcituara shtesat rezultojnë si më poshtë:

Për **Ekonominë Pyjore Gradisht–Gjeneruk**, duke u bazuar në sipërfaqen **27 ha (1987)** dhe **14.51 ha (2026)**, ndryshimet sipas kategorive paraqiten kështu:

- Pyje (trungishte pishe) -12.49 ha
- Kullota – Livadhe 0 ha
- Sip. me bimësi pyjore 0 ha
- Djerr (eroduar) 0 ha
- Joproduktive 0 ha
- Urbane 0 ha
- Bujqësi 0 ha
- Sipërfaqe të kaluara në zona të mbrojtura -7.00 ha
- Sipërfaqe të kthyera ish-pronarëve -5.49 ha
- Në total -12.49 ha

Kështu, ndryshimi prej 12.49 ha krahasuar me vitin 1987 shpjegohet kryesisht nga ndryshimi i statusit administrativ dhe pronësor të sipërfaqeve, kalimi në zona të mbrojtura dhe kthimi i disa sipërfaqeve ish-pronarëve, krahas faktorëve të tjerë të degradimit pyjor.

2.6. Situata demografike dhe social-ekonomike

Popullsia vendore në këtë ekonomi është në një gjendje social - ekonomike jo të kënaqëshme edhe pse kanë aq afër pyje e kullota të shumta. Pylli aktualisht është një burim jetese për popullsinë që jeton në brendësi dhe në afërsi të ekonomisë. Dëmtime të ndjeshme kanë pësuar pyjet e kësaj ekonomie sidomos në periudhen e zgjatur të tranzicionit. Sasia e lëndës drusore, që është prerë nga vendasit është shitur në kushtet e ekonomisë së tregut. Ajo e ka përmirësuar gjer në një farë mase aspektin social-ekonomik të banorëve vendas por nuk e ka zgjidhur problemin e varfërise. Të ardhurat e siguruar në këtë linjë janë thithur nga ajo pjesë e familjeve që janë zhvendosur për në zonat urbane. Pra si konkluzion mund të themi se të ardhurat e banorëve, që aktualisht banojnë në këto fshatra mbeten në nivele të ulta - deri mesatare. Shtimi i të ardhurave të tyre mund të bëhet vetëm me investime të mundëshme në përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtorale si edhe në sektorin e pyjeve dhe turizmit.

Të dhëna për fshatrat dhe popullsinë;

Popullsia e këtyre fshatrave dikur (10 vjet më parë) përbëhej nga 153 familje me rreth 612 banore dhe 241 krahë pune, po e njëjta gjë reflektohet edhe aktualisht. Nga këto fshatra ka akoma lëvizje të popullatës për tu vendosur në qendra të mëdha urbane. Lëvizjet e vrejtura janë ato të emigracionit, që është në shkallë mjaft të lartë dhe rinia përbën pjesën më të

madhe të të larguarve, jo vetëm në fshatrat e zonës por edhe në gjithë bashkinë. Mungesa e një pune të qëndrueshme dhe afat-gjatë përbën një nga shkaqet e këtij largimit. Burrat merren kryesisht me punët e rënda të bujqësisë dhe ruajtjen e blegtorisë së imët (veçanërisht dele e dhi), ndërsa gratë merren me shumë me punimin e kopshteve për prodhimin e perimeve dhe mbareshtimin e gjedhit (lopes), si dhe punët ne shtëpi. Me mbjelljen dhe krasitjen e pemëve frutore si dhe me tregtimin e prodhimeve merren më shumë burrat, kurse grate me pak. Një pjesë e mirë e banoreve të zonës arrijnë të shesin prodhimet bujqësore dhe blegtorale si mishi, gjalpi, djath etj. Drutë e zjarrit prodhohen apo sigurohen si nga gratë ashtu edhe nga burrat, por nuk mungojnë rastet që këto punë bëhen dhe nga fëmijet.

Në ekonominë Gradisht-Gjeneruk ushtrojnë aktivitet disa biznese private si lokale, dyqane e bujtina.

Aktualisht numuri i familjeve është 4100me 612 banorë rezident. Të dhëna më të hollësishme demografike jepen në pasqyrën në vijim:

Të dhëna demografike dhe tokës bujqësore *Pasqyra nr.2.6.1.*

Nr	NJ/A	Familje	Banorë			Krah pune	Tokë bujqësore (ha) për :		
			Gjithsej	Femra	Meshkuj		Gjithsej	Familje	Banorë
	Totali	**1250**	**1400**	**2050**	**1600**	**2050**			**500**

Numri i femrave dhe meshkujve është respektivisht 306 dhe 306, ndërsa raporti ndërmjet tyre është 60 % me 40 %. Nga numri total i popullsisë, 1250 banorë, ose 39 % e numrit total, janë të aftë për punë.

Nga numri total i familjeve prej 153 trajtohen me ndihmë ekonomike 14% e tyre .

Referuar të dhënave të pasqyrës së mësiperme dhe konkretisht numrit të familjeve dhe të banorëve, sipërfaqja e tokës bujqësore, për familje dhe për banor, rezulton respektivisht 1.43 ha dhe 0.36 ha.

Të dhëna mbi blegtorinë

Në fshatrat e ekonomisë pyjore gradisht-Gjeneruk, banorët mbarështojne gjithsej 580 krerë, nga të cilat 200 krerë dhi, 120 krerë dhen,210 krerë lopë dhe 50 njëthundrake.

Tab. 2.6.2

Nr.	NJ/A	Të dhëna per blegtorinë					Prodhimi (Ton)	
		Dhen	Dhi	Gjedhe	Një thundrak	Bletë	Qumesht	Mish
	Totali	**140**	**220**	**360**	**50**	**440**	**16**	**2**

Prodhimi i qumështit në vit është 16 ton dhe për frymë është 26.1 kg në vit ose 0.07 në dit, ndërsa i mishit 2 ton ose 3.26 kg në vit ose 0.009 kg në dit. Duhet patur në konsideratë se jo e gjithë sasia e qumështit përdoret për konsum ditor, pasi një pjesë e tij përdoret për prodhimin e nënprodukteve të tij si djath, gjizë etj.

Nga të dhënat e *Tab. 2.6.2* rezulton se në këto fshatra mbarështohen një numër i konsiderueshem krerë bagëti që bazën ushqimore e kanë dhe në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk kullotat përdoren nga blegtorët gjatë gjithë vitit, po ashtu ata përdorin edhe pyjet me shkurre rreth fashatrave për kullotë. Kjo mënyre mbarshtimi e blegtorisë nuk është vetëm për motive të traditës, por detyrohet edhe nga mungesa e tokës bujqësore për kultivimin e foragjereve. Produktet blegtorale tregtohen kryesisht në Lushnje dhe zonat me aktivitet të zhvilluar turistik të qarkut.

Përdorimi i tokës bujqësore

Të dhënat për bujqësine jepen në *pasqyrën nr. 2.6.3* dhe siç shihet kulturat bujqësore që zënë sipërfaqen më të madhe të kultivuar janë drithrat, të ndjekur nga pemtaria dhe në fund vjen vreshtaria.

Pasqyra 2.6.3 . Përdorimi i tokës bujqësore.

Nr.	**NJ/A**	**Sipërfaqja e tokës bujqësore dhe përdorimi i saj (ha)**						
		Gjithsej	**Truall**	**Arë**	**Pemëtore**	**Vreshta**	**Ullishta**	**Aband.**
1	Kolonjë	**1 850**	**180**	**1 420**	**160**	**60**	**20**	**10**
Totali		**1 850**	**180**	**1 420**	**160**	**60**	**20**	**10**

Problem mbetet vaditja e kulturave bujqësore e foragjere pasi kërkon investime në kanalet vaditës.

Tokat e abandonuara

Nga konsultimet me banorët e fshatrave, u arrit në perfundimin se ato mund të përdoren përsëri. Konkretisht është kërkuar që këto sipërfaqe të pyllëzohen. Ne mendojmë, se do të qe me vlerë, që të kryhet një studim i mirëfilltë për mbjelljen e drufrutorëve dhe atje ku këto kultura nuk shkojnë për ndonjë arsye, të shikohet mundësia për mbjelljen e llojeve pyjorë dhe kryesisht arrore .

Prodhimet pyjore që përdoren zakonisht

Ndër prodhimet pyjore që përdoren në mënyrë të përditëshme nga banorët e fshatrave të kësaj zone janë drutë e zjarrit. Prodhime të tjera janë lënda e ndërtimit dhe gjethi për blegtorinë, përdorimi i të cilave nuk është gjithëvjetor.

Për të krahasuar nevojat e banorëve për prodhime pyjore, dru zjarri dhe lëndë ndërtimi, është llogaritur mundësia vjetore e shfrytëzimit, për të gjithë sipërfaqen e pyjeve. Në total nga ndërhyrjet silvikulturore mundësohet vjelja m 27.5 ^{3} nga pastrime sikvikulturore në vit. Me këtë sasi materiali plotësohen nevojat e popullatës së zonës me dru zjarri.

Drutë e zjarrit përdoren kryesisht për gatim, ngrohje dhe larje. Ato sigurohen nga pyjet.

Pyjet mbrojtës zënë 99% të sipërfaqes pyjore dhe 99 % të volumit të përgjithshëm, nga këto pyje do të sigurohen drutë e zjarrit.

Duke patur parasysh se pyjet trungishte dhe cungishte janë në pjesën më të madhe pyje halor dhe fletorë ku haloret nuk mund të shfrytëzohen për këtë qëllim, kështu që sasitë më të mëdha të nevojave për dru zjarri do të sigurohen nga dushqet cungishte dhe prerjet silvikilturore ne fletorë kurse druret e zjarrit dhe levorja qe rezultojnë nga ndërhyrjet në halore mund te përdoren në nevojat industriale.

Tab.2.6.5 Konsumi vjetor për drutë e zjarrit dhe burimet e tjera të energjise

Nr.	Njësia	Nr. familjeve	Dru zjarri (m^3) për familje	Dru zjarri total (m^3)	Qymyr (kv)	Energji elektrike (kw/orë)	Gaz (litra)
1	Kolonjë	1 250	0	0	0	4 056 000	13 900
Totali		**1 250**			**0**	**4 056 000**	**13 900**

Baza ushqimore për blegtorinë sigurohet pjesërisht nga kullotat dhe pyjet bashkiake, këto të fundit kryesisht dhe masivisht për dhitë, nga kullotja në terren, por pjesa më e madhe e saj sigurohet nga foragjeret, prodhimet bujqësore dhe hamulloret.

Ekonomia pyjore Gradisht-Gjeneruk shtrihet në 1 njësi administrative ajo Kolonjë dhe përbëhen nga 8 fshatra sic thamë edhe më sipër, duke qënë se kjo njësi eshte pothuajse afër lushnjes në cdo fshat të saj ka shkollën fillore dhe ambulancë si dy shërbimet bazë për banorët e saj, por ka edhe shkolla 9-vjecare për cdo njësi administrative.

2.7.Marketingu i produkteve pyjore drusore dhe jodrusore

Nga të dhënat dhe informacionet e grumbulluara në terren për **Ekonominë Pyjore Gradisht–Gjeneruk**, rezulton se aktiviteti ekonomik i lidhur me prodhimet pyjore drusore është shumë i kufizuar. Sipërfaqja pyjore aktuale e kësaj ekonomie është e vogël dhe përbëhet kryesisht nga **pyje trungishte pishe**, me sipërfaqe rreth **14.51 ha**, të cilat kanë funksion kryesisht mbrojtës dhe nuk shërbejnë për furnizim të tregut me lëndë drusore.

Për shkak të sipërfaqes së kufizuar, gjendjes së grumbujve pyjorë dhe kalimit të disa sipërfaqeve në administrim të zonave të mbrojtura, si dhe ndryshimeve në përdorimin e territorit, aktualisht **nuk ka prodhim të planifikuar të lëndës drusore dhe nuk realizohen të ardhura nga shitja e materialeve drusore**.

Nuk rezulton aktivitet i organizuar për shfrytëzimin e:

- lëndës së rrumbullakët;
- lëndës së sharruar;
- materialeve të tjera drusore.

Përdorimi i produkteve pyjore bëhet kryesisht në mënyrë tradicionale nga banorët lokalë, për nevoja familjare, pa ndikim të rëndësishëm ekonomik.

Nga pyjet dhe sipërfaqet natyrore mund të grumbullohen në sasi të vogla disa produkte jodrusore pyjore si bimë mjekësore, barishte dhe produkte të tjera natyrore, por aktualisht këto nuk përbëjnë burim të rëndësishëm të ardhurash për banorët e zonës.

Përmirësimi i menaxhimit të pyjeve, ruajtja e sipërfaqeve pyjore dhe zhvillimi i aktiviteteve të qëndrueshme (grumbullim i bimëve mjekësore, turizëm natyror dhe aktivitete rekreative) mund të krijojnë mundësi për të ardhura në të ardhmen.

Tab.2.7.1. Të dhënat mbi bimët e ndryshme që grumbullohen

Nr	Produkti	Sasia e prodhuar	Sasia e grumbulluar	Të ardhura
1	Lëndë drusore	0	0	0
2	Dru zjarri	-	-	-
3	Bimë mjekësore	Sasi e vogël	Pa organizim tregtar	Jo të evidentuara
4	Produkte të tjera pyjore	0	0	0
	TOTALI			**0**

2.8. Gjuetia dhe peshkimi

Pergjithësisht fauna ka pësuar dëme të konsiderueshme, për shkak të prishjes së habitateve dhe ushtrimit të gjuetisë pa kriter. Po ashtu gjatë një periudhe mbi 25 vjeçare nuk janë kryer shërbime në dobi të shtimit të faunës së egër.

Nga informacionet e grumbulluara, nëpërmjet intervistave të ndryshme dhe disa vëzhgimeve, konstatohet se në territotin e pyjeve dhe kullotave të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk, gjenden lloje të ndryshëm kafshësh dhe shpendësh të egër. Ndër llojet më të rëndësishëm janë: ujku, ariu i murmë, derri i egër, kaprolli, dhelpra, lepuri i egër, vjedulla, ketri, thëllëza e malit, pëllumbi i egër, sorrat, korbat, laraska, mëllenja, grifsha, qukapiku dhe zogj te tjere.. Aktualisht situata me pyjet ka filluar të përmiresohet, e për pasojë edhe fauna e egër nuk është shumë e kërcënuar. Një ndihmesë të padiskutueshme në shtimin dhe përmirësimin e situatës së faunës së egër ka moraturiumi i gjuetisë. Megjithatë është e nevojëshme të merren masa, për një kontroll gjithnjë e më të rreptë të aktivitetit të gjuetisë ilegale me mjete çfarosëse të faunës së egër.

Natyra dhe pejzazhet e bukur e me vlera të spikatura, që ka zona e kombinuar kjo edhe florën e faunën e pasur e bëjë ekonominë pyjore një zonë që në të ardhmen mund të zhvillohet krahas turizmit edhe gjuetia e organizuar turistike e cila mund të shndrohet në një burim të ardhurash të mira për popullsinë lokale.

2.9. Fasilitetet rekreacionale dhe didaktike

Në territorin e ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk kanë filluar të formohen kushtet për zhvillimin e turizmit. Ka mundesi per te zhvilluar guida turistike për ecjet në terrene malore. Akoma nuk ka infrastrukture per kete qellim por ne te ardhmen duhet punuar dhe promovuar nje mundesi e tille sepse i ka kushtet dhe do te jete me rezultate te mira ekonomike per zonen dhe me gjere. Në këtë zonë mund të krijohen shumë mirë mundësite për zhvillimin e turizmit natyror duke shtuar shtëpite e pritjes për turistët vendas dhe të huaj.

Zhvillimi i turizmit natyror në pyjet dhe fshatrat e zonës është një mundësi punësimi për banorët e zonës si dhe përdorimi i vlerave të burimeve natyrore.
Deri tani nuk ka të dhëna për numrin e turistëve as për të punësuarit në këtë fushë të aktivitetit njerzor, por nga vrojtimet tona del se ka filluar të ndjehet zhvillimi i turizmit ditor. Në të ardhmen ky aktivitet duhet promovuar në mënyrë që të marrë një zhvillim sa më të madh. Ne Gradisht-Gjeneruk ekziston nje bujtine e nivelit te kohes, dhe disa lokale qe frekuentohen nga turiste te ndryshem, kryesisht dominojne ato e Europes veriore

Në territorin e **Ekonomisë Pyjore Gradisht–Gjeneruk**, pjesë e Njësisë Administrative **Kolonjë, Bashkia Lushnjë**, nuk evidentohen zona të shpallura si zona të mbrojtura me status të veçantë. Megjithatë, brenda sipërfaqes së ekonomisë pyjore gjenden elementë natyrorë me vlera ekologjike, të cilët kanë rëndësi për ruajtjen e biodiversitetit dhe mbrojtjen e mjedisit.

Sipërfaqja pyjore aktuale e kësaj ekonomie është rreth **14.51 ha**, e përbërë kryesisht nga **pyje trungishte pishe**, të cilat kanë rol kryesisht mbrojtës, në ruajtjen e tokës, parandalimin e erozionit dhe përmirësimin e mikroklimës së zonës.

Shoqërimet pyjore janë kryesisht me origjinë natyrore dhe gjysmë natyrore, ku dominojnë formacionet e pishës. Këto habitate krijojnë kushte të përshtatshme për zhvillimin e florës dhe faunës lokale.

Ndër elementët me rëndësi ekologjike mund të përmenden:

- sipërfaqet pyjore me bimësi pishe;
- brezat pyjorë me funksion mbrojtës;
- zonat me vegjetacion natyror;
- terrenet me pjerrësi ku pylli ka rol në stabilizimin e tokës.

Kufizime në ndërhyrjet pyjore duhet të zbatohen në:

- zonat me pjerrësi të madhe;
- brezat mbrojtës pranë përrenjve dhe rrjedhave ujore;
- sipërfaqet me ndjeshmëri të lartë ndaj erozionit.

2. GJENDJA AKTUALE E PYJEVE DHE KULLOTAVE

3.1 Mbarështimi dhe funksionet e pyjeve dhe kullotave

Ekonomia Pyjore **Gradisht–Gjeneruk** disponon të dhëna të administrimit dhe inventarizimit të fondit pyjor, të realizuara në periudha të ndryshme nga strukturat përkatëse të shërbimit pyjor. Vlerësimi aktual i gjendjes së pyjeve është realizuar mbi bazën e rilevimeve në terren dhe të dhënave të përditësuara të administrimit të territorit.

Kufijtë e ekonomisë pyjore janë përcaktuar duke u mbështetur në elementët natyrorë të terrenit dhe në ndarjet administrative ekzistuese. Territori i kësaj ekonomie ndodhet në **Njësinë Administrative Kolonjë, Bashkia Lushnjë**, dhe administrohet nga pushteti vendor sipas legjislacionit në fuqi për fondin pyjor.

Sipërfaqja aktuale pyjore e ekonomisë është rreth **14.51 ha**, e përbërë kryesisht nga **pyje trungishte pishe**. Në krahasim me periudhat e mëparshme, sipërfaqja pyjore ka pësuar ndryshime për shkak të:

- ndryshimit të mënyrës së përdorimit të territorit;
- kalimit të disa sipërfaqeve në administrim të zonave të mbrojtura;
- kthimit të disa sipërfaqeve te ish-pronarët;
- ndërhyrjeve dhe ndryshimeve të evidentuara gjatë inventarizimeve të reja.

Mbarështimi aktual synon ruajtjen dhe përmirësimin e gjendjes së pyjeve, mbrojtjen e sipërfaqeve pyjore ekzistuese dhe garantimin e funksioneve ekologjike të tyre.

Pyjet e kësaj ekonomie kanë kryesisht funksione:

- **funksion mbrojtës**, në ruajtjen e tokës dhe kufizimin e proceseve erozive;
- **funksion ekologjik**, në ruajtjen e biodiversitetit dhe habitateve natyrore;
- **funksion social**, duke krijuar vlera rekreative dhe mjedisore për komunitetin lokal.

Grumbujt pyjorë janë të thjeshtë në strukturë dhe dominohen nga formacionet e pishës. Për shkak të sipërfaqes së kufizuar dhe karakterit të tyre mbrojtës, nuk parashikohet shfrytëzim intensiv për prodhim drusor.

Administrimi i qëndrueshëm i kësaj ekonomie kërkon:

- mbrojtjen nga zjarret;
- parandalimin e prerjeve të paligjshme;
- ruajtjen e gjendjes natyrore të pyjeve;
- ndërhyrje të kontrolluara silvikulturore sipas nevojës.

3.1.1. Përdorimi i territorit (aktual & propozimet).

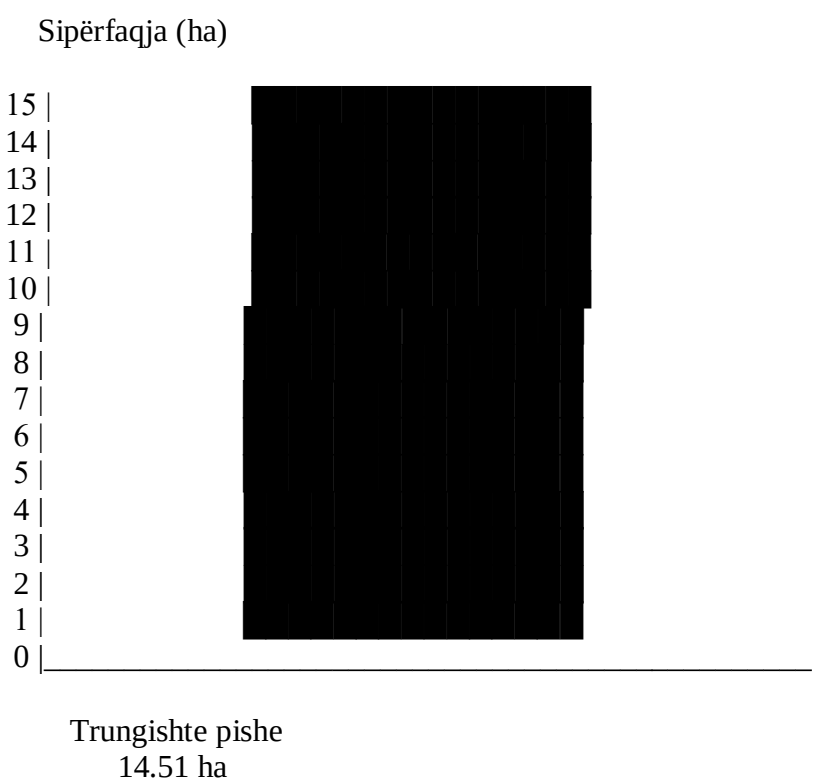
Sipërfaqja e ekonomisë sipas përdorimit të territorit (tokës) jepet në tabelën 3.1.1.1 Ndryshimet e sipërfaqes sipas destinacionit nga mbarështimi aktual me atë të propozuar komentohen si më poshtë:

Përdorimi i territorit	Aktual (ha)	I propozuar (ha)
Pyje	14.51	14.51
Sipërfaqe me bimësi pyjore	0	0
Bujqësi	-	-
Kullota – livadhe	-	-
Urbane	-	-
Djerr	-	-
Jo produktive	-	-
Totali	**14.51**	**14.51**

3.1.2. Format e qeverisjes aktuale (aktuale dhe propozimet)

Sipas formës së qeverisjes fondi i kësaj ekonomie rezulton si më poshtë;

Forma e menaxhimit	Aktual (ha)	I propozuar (ha)
Pyje gjithsej	14.51	14.51
Trungishte pishe	14.51	14.51
Trungishte e parregullt	0	0
Cungishte	0	0
Cungishte e përbërë	0	0
Totali	**14.51**	**14.51**

Përdorimi aktual dhe i propozuar i territorit

Tab.3.1.1.1

Nr	Perdorimi	Aktuale		E Propozuar	
		ha	%	ha	%
1	*Pyje*	14.51	100	14.51	100
6	*Urbane*				
8	*Toke bujqësore*	6			
	Totali	**14.51**	***100.0***	**14.51**	***100.0***

3.1.2. Forma e qeverisjes (aktuale dhe propozimet)

Forma e qeverisjes në të cilën futen grumbujt pyjor të ekonomisë Gradisht-Gjeneruk, sipas mbarështimit aktual dhe të propozuar jepet nga tabela si më poshtë:

- *Forma e qeverimit sipas mbarështimit aktual dhe të propozuar*

Tab. 3.1.2.1

Nr	Forma e Qeverisjes	Aktual		I propozuar	
		ha	%	ha	%
1	Trungishte pishe	14.51	100	14.51	100
2	Trungishte e parregullt	0	0	0	0
3	Cungishte	0	0	0	0
4	Cungishte e përbërë	0	0	0	0
	Totali	**14.51**	**100**	**14.51**	**100**

Sikurse shihet në përgjithësi nuk kemi ndryshime të formës së qeverisjes së grumbujve pyjor të mbarështimit aktual me atë të propozuar.

Planet e hereshme të mbareshtimit të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk sipas funksionit pyjet i kishin planifikuar me funksion prodhues dhe ne planin e ri te mbareshtimit jane pyje me funksion prodhimi (mbrojtës).

Pjesa më e madhe e pyjeve të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk, janë trungishte dhe jane trajtuar si te tilla.

Destinacioni kryesor i tyre ka qënë sigurimi i. Në kete mbarështim është propozuar qe pyjet e kesaj ekonomie te jene me funksion prodhues.

Studimi i propozuar i grumbujve të ekonomisë Gradisht-Gjeneruk, i cili respekton ruajtjen e ekuilibrit mjedisor dhe social-ekonomike të zonës diferencon ne 1 funksion kryesore:

- Funksion prodhues

Për të dhënat sipas funksioneve kryesore referoju tabelës Nr. *3.1.2.2*

Tab. 3.1.2.2 Funksionet e grumbujve pyjor sipas mbarështimit aktual dhe të propozuar

Nr	***Funksionet kryesore***	***Aktual***		***I Propozuar***	
		ha	***%***	***ha***	***%***
2	*Mbrojtes*	*14.51*	*100*	*14.51*	*100*
	Totali	*14.51*	*100*	*14.51*	*100*

3.1.3 Ndarja e ekonomisë pyjore në parcela dhe/ ose n /parcela

Për ndarjen në parcela të territorit të Ekonomisë Pyjore **Gradisht–Gjeneruk** janë mbajtur parasysh karakteristikat e terrenit, kufijtë natyrorë dhe homogjeniteti i grumbujve pyjorë. Ndarja është realizuar duke u mbështetur në kriteret e mbarështimit pyjor dhe në gjendjen aktuale të fondit pyjor.

Parcelat pyjore janë përcaktuar si njësi homogjene nga pikëpamja e:

- **kritereve stacionale**, duke vlerësuar kushtet e rritjes dhe prodhimtarinë e terrenit;
- **kritereve silvikulturore**, si forma e qeverisjes, origjina dhe trajtimi i grumbullit;
- **karakteristikave të grumbullit pyjor**, përbërja llojore, dendësia, struktura dhe gjendja e zhvillimit.

Në këtë ekonomi pyjore mbizotëron forma e qeverisjes **trungishte pishe**, me sipërfaqe totale **14.51 ha**, e cila ka funksion kryesor **mbrojtës**, duke kontribuar në mbrojtjen e tokës, reduktimin e erozionit dhe ruajtjen e ekuilibrit ekologjik të zonës.

Harta e përdorur për hartimin e planit të mbarështimit është në shkallën **1:25 000**, duke mundësuar evidentimin e saktë të kufijve të ekonomisë dhe njësive të menaxhimit.

Kufijtë e ekonomisë janë përcaktuar duke përdorur elementë natyrorë të terrenit si:

- vijat ujore dhe përrenjtë,
- kufijtë e parcelave,
- rrugët ekzistuese,
- ndryshimet e qarta të relievit.

Për shkak të sipërfaqes së kufizuar të ekonomisë dhe karakterit homogjen të grumbullit pyjor, territori përbëhet nga njësi të pakta menaxhimi, duke ruajtur një strukturë të thjeshtë dhe të përshtatshme për administrim.

Në mbarështimin aktual ekonomia pyjore **Gradisht–Gjeneruk** paraqitet e ndarë në:

Përshkrimi	**Numri**
Parcela pyjore	1
N/parcela	1
Sipërfaqja totale	14.51 ha

Gjendja aktuale e ekonomisë tregon një masiv pyjor relativisht të qëndrueshëm, ku ndërhyrjet e menaxhimit duhet të orientohen drejt ruajtjes së pyllit të pishës, mbrojtjes nga zjarret, parandalimit të prerjeve të paligjshme dhe ruajtjes së funksionit mbrojtës të tij.

Kjo është e përshtatur për plan mbarshtimit dhe lidhet me **14.51 ha trungishte pishe mbrojtëse**.

PËRDORIMI I TERITORIT DHE QEVERISJA E PYJEVE NË EKONOMINË PYJORE Gradisht-Gjeneruk

Kodi kadastral	**Parcelat**	**Vendodhja**	**Sip.Ha**	**Pronesia**	**Perd. Teritorit**	**Funksioni**
FR13 000 37d	37d	Kolonjë	14.51	Bashkiake	pyll	Mbrojtës

4.KUSHTET STACIONALE

4.1 Klima

Nisur nga pozicioni gjeografik, territori i **Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk**, Njësia Administrative Kolonjë, Bashkia Lushnjë, bën pjesë në zonën kodrinore të Shqipërisë Perëndimore me ndikim të dukshëm mesdhetar. Klima karakterizohet nga dimra të butë e me reshje dhe vera të nxehta e të thata. Kushtet klimatike përgjithësisht janë të favorshme për zhvillimin e vegjetacionit pyjor, veçanërisht për formacionet e pishës dhe të llojeve të tjera mesdhetare.

Nr	Emërtimi	Vlera orientuese
1	Temperatura mesatare vjetore, °C	15.8
2	Temperatura mesatare më e lartë në verë, °C	25.5
3	Temperatura më e lartë absolute, °C	39
4	Temperatura mesatare më e ulët në dimër, °C	7.2
5	Temperatura më e ulët absolute, °C	-8
6	Reshjet mesatare vjetore, mm	950
7	Reshjet maksimale vjetore, mm	1250
8	Reshjet minimale vjetore, mm	650
9	Reshjet më të mëdha 24-orëshe, mm	110
10	Numri i ditëve me diell	270
11	Numri i ditëve me re	70
12	Zgjatja faktike e diellëzimit, orë	2550
13	Drejtimi mbizotërues i erës vjetore	VP
14	Drejtimi mbizotërues në verë	VP
15	Drejtimi mbizotërues në dimër	JL
16	Shpejtësia mesatare e erës, m/sek	2.1
17	Presioni bazë i erës, kg/m²	0.3
18	Thellësia maksimale e borës, cm	20
19	Thellësia e ngrirjes së tokës, cm	5
20	Lagështia relative mesatare, %	68
21	Ditë me reshje >0.1 mm	95
22	Ditë me reshje >1.0 mm	82
23	Ditë me reshje >5.0 mm	45
24	Ditë me reshje >10.0 mm	25
25	Ditë me breshër	3
26	Ditë me stuhi	18
27	Ditë me mjegull	12
28	Intensiteti i tërmeteve	6–7 ballë

Rastisja shumevjecare e shpejtësise së erës sipas drejtimeve.Stacioni metereologjik Gradisht-Gjeneruk.

Drejtimi i erës	Shpejtësia mesatare e erës (m/sek)	Rastësia (%)
V	2.3	4.4
VL	1.7	4
L	1.5	8.5
JL	2.4	14.2
J	2.3	3.1
JP	2.5	3.2
P	2.4	4.3
VP	2.3	13.6

Erërat në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk fryjnë kryesisht në drejtimet **juglindje (JL)** dhe **veriperëndim (VP)**, të cilat paraqesin edhe frekuencën më të lartë të shfaqjes gjatë vitit. Shpejtësitë mesatare të erës janë relativisht të ulëta dhe variojnë nga **1.5 m/sek deri në 2.5 m/sek**, duke mos krijuar probleme për stabilitetin e grumbujve pyjorë dhe për zhvillimin normal të vegjetacionit.

Regjimi i erërave nuk paraqet rreziqe të konsiderueshme për pyjet e ekonomisë dhe këtë e dëshmon gjendja e mirë e pyllëzimeve ekzistuese dhe e kulturave pyjore të krijuara ndër vite. Për shkak të intensitetit të moderuar, erërat nuk ndikojnë negativisht në strukturën e grumbujve pyjorë dhe nuk pengojnë proceset natyrore të rigjenerimit.

Nga studimi i faktorëve klimatikë rezulton se kushtet klimatike të zonës janë përgjithësisht të favorshme për rritjen dhe zhvillimin normal të grumbujve pyjorë me përbërje kryesore pishash dhe llojeve të tjera pyjore karakteristike të zonës mesdhetare kodrinore.

Kushtet klimatike nuk përbëjnë pengesë për kryerjen e operacioneve të ndryshme të mbarështimit dhe shfrytëzimit të pyjeve, si:

- prerjet kulturore dhe sanitare;
- punimet silvikulturore;
- pyllëzimet dhe ripyllëzimet;
- instalimin e gjeneratës së re të pyjeve në rrugë natyrore dhe artificiale.

Përjashtim bëjnë temperaturat e larta dhe periudhat e gjata të thatësirës gjatë muajve **Korrik dhe Gusht**, të cilat rrisin ndjeshëm rrezikun e zjarreve pyjore, veçanërisht në sipërfaqet e mbuluara me pishë. Gjithashtu, ngricat e hershme të muajve **Nëntor dhe Dhjetor** mund të shkaktojnë dëmtime te filizëria e re dhe te kulturat pyjore të sapo-instaluara, sidomos në zonat me ekspozim verior dhe në mikrorelievet ku grumbullohet ajri i ftohtë.

Në përgjithësi, kushtet klimatike të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk vlerësohen si të përshtatshme për zhvillimin e qëndrueshëm të fondit pyjor dhe për zbatimin e masave të planifikuara të mbarështimit pyjor.

4.2 Topografia dhe morfologjia

Territori ku ndodhet ngastra 37d e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, Njësia Administrative Kolonjë, Bashkia Lushnjë, shtrihet në zonën kodrinore të Shqipërisë së Mesme dhe karakterizohet nga një reliev i valëzuar me shpate të moderuara deri të pjerrëta. Terreni është i copëzuar nga përrenj dhe rrjedha të vogla ujore, të cilat krijojnë kundrejtime të ndryshme dhe ndikojnë në kushtet ekologjike të zonës.

Ngastra 37d ndodhet në lartësinë **237 m mbi nivelin e detit**, e cila përfaqëson një zonë tipike kodrinore me ndikim të dukshëm të klimës mesdhetare. Përbërja pyjore dominohet nga **pisha**, e cila është e përshtatur mirë me kushtet klimatike dhe tokësore të territorit.

Sipërfaqja sipas lartësisë mbi nivelin e detit

Funksioni	**201-400 m**	**401-600 m**	**601-800 m**	**801-1000 m**	**1001-1200 m**	**1201-1400 m**	**1401-1600 m**
Mbrojtës	14.51	-	-	-	-	-	-

Kundrejtimi dominues i ngastrës është **Veri-Lindje (VL)**, ndërsa në pjesë të veçanta paraqiten edhe kundrejtime **Lindje (L)** dhe **Jug-Lindje (JL)**. Ky ekspozim favorizon zhvillimin normal të vegjetacionit pyjor dhe ndihmon në ruajtjen e lagështisë së tokës gjatë periudhës së verës.

Sipërfaqja sipas kundrejtimeve

Kundrejtimi	Sipërfaqja (ha)	%
VL	14.51	100.0
L	0.00	0.0
JL	0.00	0.0
J	0.00	0.0
JP	0.00	0.0
P	0.00	0.0
VP	0.00	0.0
V	0.00	0.0

Morfologjia dominuese e ekonomisë janë shpatet, në disa raste me pjerrësi të madhe. Një pjesë e mirë e shpateve janë të kombinuara me pjesë të vogla deri mesatare dhe me sipërfaqe të rrafshta e fusha kullosore që i japin bukuri dhe kalueshmëri teritorit

Pasqyra 4.2.1. Të dhëna mbi pjerrësitë e terrenit

Pjerrësia	Sipërfaqja (ha)	%
0–10%	0.00	0.0
11–40%	14.51	100.0
41–70%	0.00	0.0
71–100%	0.00	0.0

4.3 Gjeologjia

Territori i ngastrës 37d bën pjesë në formacionet sedimentare dhe deluviale karakteristike të zonës kodrinore të Myzeqesë lindore. Në sipërfaqe dominojnë depozitimet argjilore dhe ranore, të cilat kanë krijuar toka me pjellori mesatare dhe me aftësi të mirë për mbajtjen e lagështisë.

Mbi këto formacione janë zhvilluar toka të kafenjta mesdhetare, të përshtatshme për zhvillimin e pyjeve me pishë. Kushtet gjeologjike dhe pedologjike favorizojnë funksionin mbrojtës të ngastrës, duke kontribuar në stabilizimin e shpateve dhe mbrojtjen e tokës nga proceset erozive.

Shpërndarja jepet më poshtë:

Lloji i shkëmbit	Sipërfaqja (ha)	%
Formacione sedimentare dhe deluviale	14.51	100

4.4 Toka

Ekonomia Pyjore Gradishtë, e cila shtrihet në Njësinë Administrative Kolonjë të Bashkisë Lushnjë, karakterizohet kryesisht nga toka aluviale dhe toka kafe pyjore të formuara mbi depozitime sedimentare të zonës kodrinore dhe fushore. Tokat paraqiten përgjithësisht me pjellori mesatare deri të mirë, me përmbajtje të kënaqshme të lëndës organike dhe me reaksion neutral deri lehtësisht acid.

Në pjesët kodrinore dominojnë tokat kafe pyjore, të cilat mbështesin zhvillimin e vegjetacionit natyror me dushk, frashër, shkozë dhe lloje të tjera pyjore e shkurrore. Në zonat më të ulëta dhe pranë rrjedhave ujore hasen toka aluviale me strukturë mesatare deri të lehtë, të përshtatshme për zhvillimin e bimësisë pyjore dhe bujqësore.

Thellësia e tokave është përgjithësisht mesatare deri e madhe, duke variojë nga 30–80 cm, ndërsa në disa sektorë mund të tejkalojë këto vlera. Tokat janë kryesisht të freskëta, me kullim të mirë dhe me përmbajtje të moderuar humusi.

Për sa i përket strukturës mekanike, mbizotërojnë tokat subargjilore të mesme (SAM) dhe subargjilore të lehta (SAL), të cilat sigurojnë kushte të favorshme për zhvillimin e sistemit rrënjor të drurëve pyjorë. Reaksioni i tokës (pH) luhatet zakonisht nga 6.5 deri në 7.5, duke krijuar kushte të përshtatshme për shumicën e llojeve pyjore që gjenden në këtë ekonomi.

Prania e gurëve në sipërfaqe është përgjithësisht e ulët deri mesatare, me përqendrime më të larta në pjesët kodrinore me pjerrësi më të madhe. Trashësia e legushës dhe shtresës së humusit varion zakonisht nga 1–5 cm, duke kontribuar në ruajtjen e lagështisë dhe pjellorisë së tokës.

4.5 Rrjeti hidrologjik dhe burimet e furnizimit me ujë

Territori i Ekonomisë Pyjore Gradishtë përbëhet nga një reliev kryesisht fushor dhe pjesërisht kodrinor, me një rrjet hidrografik të zhvilluar që ndikon në furnizimin me ujë të vegjetacionit pyjor dhe ekosistemeve natyrore të zonës. Ekonomia shtrihet në pellgun ujëmbledhës të lumit Seman dhe ndikohet nga prania e kanaleve kulluese e ujitëse, përrenjve sezonalë dhe rrjedhave të vogla ujore që përshkojnë territorin.

Rrjeti hidrografik përbëhet nga kanale kryesore dhe dytësore kulluese, të cilat luajnë rol të rëndësishëm në largimin e ujërave sipërfaqësore dhe në ruajtjen e ekuilibrit hidrik të tokave. Në periudhat me reshje intensive, këto rrjedha grumbullojnë dhe transportojnë sasitë e ujit drejt kolektorëve kryesorë dhe më pas drejt sistemit hidrografik të pellgut të Semanit.

Burimet ujore të ekonomisë furnizohen kryesisht nga reshjet atmosferike, ujërat nëntokësore dhe rrjeti i kanaleve ujitëse e kulluese që karakterizon zonën e Myzeqesë. Në disa sektorë evidentohen gjithashtu burime të vogla ujore dhe zona me nivel relativisht të lartë të ujërave nëntokësore, të cilat ndikojnë pozitivisht në zhvillimin e vegjetacionit.

Për shkak të pranisë së rrjetit të dendur kullues dhe afërsisë me sistemet kryesore ujore të zonës, Ekonomia Pyjore Gradishtë mund të konsiderohet me potencial të mirë hidrologjik, duke siguruar kushte të favorshme për zhvillimin e pyjeve, shkurreve dhe habitateve natyrore të lidhura me ujin.

4.6 Erozioni në shpate dhe rrjedhiet ujore

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk paraqet probleme të theksuara të erozionit. Relievi i territorit është kryesisht fushor dhe me pjerrësi të vogla, çka kufizon zhvillimin e proceseve intensive erozive. Fenomene të erozionit sipërfaqësor evidentohen vetëm në mënyrë sporadike në parcelat me mbulesë bimore të rralluar, përgjatë kanaleve kulluese ose në sektorë të veçantë të ekspozuar ndaj veprimit të ujërave sipërfaqësore.

Gjatë viteve të fundit është vërejtur një stabilizim i gjendjes së tokave si rezultat i zhvillimit natyror të vegjetacionit pyjor dhe shkurror, përmirësimit të mbulesës bimore dhe uljes së ndërhyrjeve të pakontrolluara. Instalimi natyror i bimësisë në sipërfaqet e zhveshura ka ndikuar në rritjen e mbrojtjes së tokës, zvogëlimin e shpëlarjes sipërfaqësore dhe përmirësimin e kushteve ekologjike të territorit.

Sipërfaqet me bimësi pyjore dhe shkurrore përbëjnë faktor të rëndësishëm në mbrojtjen e tokës nga degradimi dhe ruajtjen e ekuilibrit hidrologjik. Për këtë arsye, masat kryesore të menaxhimit do të orientohen drejt mbrojtjes së mbulesës ekzistuese pyjore, favorizimit të ripërtëritjes natyrore dhe përmirësimit gradual të parcelave me dendësi të ulët.

Për shkak të kostove të larta të pyllëzimeve dhe nevojës për menaxhim ekonomik të fondit pyjor, rigjenerimi natyror do të mbetet forma kryesore e përmirësimit të sipërfaqeve pyjore. Në zonat ku paraqitet nevoja mund të kryhen punime të lehta të përgatitjes së tokës dhe mbjellje ose shpërndarje farash të llojeve pyjore autoktone, të përshtatura me kushtet ekologjike të zonës.

Zbatimi i këtyre masave do të sigurojë ruajtjen e pjellorisë së tokës, kufizimin e proceseve erozive dhe përmirësimin e vazhdueshëm të funksioneve mbrojtëse, ekologjike dhe prodhuese të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk.

4.7 Rreshqitjet

Në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk fenomenet e shkarjeve dhe rrëshqitjeve të tokës nuk paraqesin problematikë të rëndësishme. Relievi kryesisht fushor dhe kodrinor me pjerrësi të buta, së bashku me mbulesën ekzistuese bimore, kanë ndikuar në ruajtjen e stabilitetit të tokës dhe kufizimin e proceseve të paqëndrueshmërisë së terrenit.

Në disa sektorë të veçantë mund të evidentohen vatra të vogla me shenja të rrëshqitjeve sipërfaqësore, të lidhura kryesisht me veprimin e ujërave sipërfaqësore, karakteristikat lokale të tokës ose ndërhyrjet antropogjene. Megjithatë, këto raste janë të kufizuara dhe nuk përbëjnë rrezik të konsiderueshëm për stabilitetin e përgjithshëm të territorit.

Gjatë zbatimit të planit të menaxhimit pyjor duhet të respektohen rregullat teknike për ndërtimin dhe mirëmbajtjen e rrugëve pyjore, kryerjen e shfrytëzimeve pyjore, zbatimin e prerjeve kulturore dhe transportin e materialit drusor. Këto masa janë të domosdoshme për të shmangur dëmtimin e strukturës së tokës, përqendrimin e ujërave sipërfaqësore dhe krijimin e kushteve që mund të favorizojnë proceset erozive ose rrëshqitjet e terrenit.

Ruajtja e mbulesës bimore, favorizimi i ripërtëritjes natyrore dhe menaxhimi i kujdesshëm i ndërhyrjeve në territor do të kontribuojnë në stabilitetin afatgjatë të tokës dhe në mbrojtjen e funksioneve ekologjike të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk.

5. VEGJETACIONI DHE BIODIVERSITETI

5.1. Brezat bioklimatike

Brezi bimor	Llojet kryesore
Brezi i pyjeve dhe shkurreve mesdhetare termofile	**Pisha e egër (Pinus halepensis)**, **Pisha e butë (Pinus pinea)**. Këto dy lloje përbëjnë formacionet kryesore pyjore të ekonomisë dhe mbizotërojnë në pjesën më të madhe të territorit.
Brezi i pyjeve fletore mezofile	Në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk ky brez është pothuajse i papërfaqësuar dhe nuk evidentohen formacione natyrore me lloje mezofile.

Shtrirja vertikale e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, nga afërsisht niveli i detit deri në rreth 100 m mbi nivelin e detit, tregon se ajo bën pjesë në zonën fitoklimatike mesdhetare të pishave bregdetare. Kushtet klimatike të zonës, të karakterizuara nga vera të nxehta dhe të thata dhe dimra të butë e me reshje, kanë favorizuar zhvillimin e formacioneve pyjore të pishës.

Vegjetacioni i kësaj ekonomie dominohet nga formacionet e **Pishës së Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pishës së Butë (Pinus pinea)**, të cilat përbëjnë masën kryesore pyjore dhe zënë pjesën dërrmuese të sipërfaqes së pyllëzuar. Këto lloje paraqiten si në grumbuj të pastër ashtu edhe në përzierje me njëra-tjetrën, duke formuar masive pyjore me rëndësi të veçantë mbrojtëse, ekologjike dhe rekreative.

Për shkak të karakterit homogjen të fondit pyjor, biodiversiteti drunor është relativisht i kufizuar krahasuar me ekonomitë pyjore malore. Llojet zotëruese dhe formuese të pyjeve janë pisha e egër dhe pisha e butë, të cilat janë të përshtatura mirë me kushtet klimatike dhe tokësore të zonës.

Në shtresën e poshtme të vegjetacionit takohen sporadikisht shkurre dhe bimësi barishtore tipike të ekosistemeve mesdhetare, por pa krijuar formacione të veçanta me rëndësi pyjore. Për këtë arsye, karakteri fitocenotik i ekonomisë përcaktohet pothuajse tërësisht nga prania dhe dominimi i pishës së egër dhe pishës së butë.

Zotëruese në fondin pyjor janë **Pisha e Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e Butë (Pinus pinea)**, të cilat përbëjnë bazën e strukturës së pyjeve të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk dhe përcaktojnë tiparet kryesore ekologjike të saj.

Brezi i pishave mesdhetare

Ky brez shtrihet në të gjithë territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, nga niveli i detit deri në rreth 100 m mbi nivelin e detit. Kushtet klimatike mesdhetare me temperatura të larta gjatë verës dhe dimra të butë kanë favorizuar zhvillimin e pyjeve me pisha.

Pjesën më të madhe të sipërfaqes e zënë grumbujt e **Pishës së Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pishës së Butë (Pinus pinea)**, të cilat përbëjnë llojet kryesore pyjore të ekonomisë. Këto formacione paraqiten si grumbuj të pastër ose të përzier ndërmjet tyre dhe kanë funksion të rëndësishëm mbrojtës, ekologjik dhe rekreativ.

Në pjesët me dendësi më të ulët të kurorave zhvillohet një shtresë e varfër shkurrore dhe barishtore tipike e mjediseve mesdhetare, e cila kontribuon në mbrojtjen e tokës dhe ruajtjen e ekuilibrave natyrorë të ekosistemit.

Për shkak të relievit të ulët dhe karakterit bregdetar të zonës, në këtë ekonomi nuk evidentohen breza të tjerë fitoklimatikë të tipit Castanetum apo Fagetum, të cilët janë karakteristikë e zonave kodrinore dhe malore. E gjithë sipërfaqja e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk bën pjesë në brezin fitoklimatik të pishave mesdhetare, ku dominojnë qartë Pisha e Egër dhe Pisha e Butë.

5.2. Pyjet dhe kullotat

Bazuar në informacionin e përshkrimit parcelar shpërndarja e pyjeve dhe kullotave në ekonominë pyjore të marrë në studim jepet si më poshtë:

Tab.5.2.1

Nr	***Emërtimi***	***Sipërfaqja ha***
I	Sipërfaqja totale e ekonomisë pyjore	*14.51*
1	Sipërfaqja e mbuluar nga trungishte (ha)	*14.51*
	Sipërfaqja e mbuluar nga trungishte e cungishte (%)	*100%*

Tab.5.2.2

Sip totale (ha)	Pyje (ha)	Pyje (%)	Shkurre (ha)	Shkurre (%)	Kullota (ha)	Kullota (%)	Të tjera (ha)	Të tjera (%)
14.51	14.51	100%	0	0	0	0	0	0

5.3. Tipet e pyjeve

Për ekonominë Gradisht-Gjeneruk shpërndarja e sipërfaqes së pyjeve sipas tipit të pyjeve është si më poshtë: *Tab. 5.3.1*

Nr	***Tipi i Pyjeve***	***Sip.(ha)***	***% ndaj sipërfaqes pyjore***	**% ndaj sip. totale te ek.**
6	Pyje me pishe mesdhetare	14.51	100	100
	Totali	**14.51**	**100**	**100**

5.4. Tipet e kullotave

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk disponon sipërfaqe të veçanta të kategorizuara si kullota natyrore. Territori i saj karakterizohet kryesisht nga sipërfaqe pyjore me pishë dhe nga zona me mbulesë shkurrore e barishtore të shpërndara, të cilat nuk përbëjnë kullota të mirëfillta sipas klasifikimit pyjor.

Bimësia barishtore që zhvillohet në hapësirat e hapura ndërmjet grumbujve pyjorë ka rol kryesisht ekologjik, duke ndihmuar në mbrojtjen e tokës, ruajtjen e lagështisë dhe përmirësimin e kushteve të habitatit. Këto sipërfaqe mund të shfrytëzohen pjesërisht nga bagëtia në mënyrë të rastësishme, por nuk paraqesin një sistem të organizuar kullotjeje.

Përdorimi i sipërfaqeve pyjore për kullotje duhet të bëhet me kujdes, në mënyrë që të shmangen dëmtimet e ripërtëritjes natyrore, ngjeshja e tokës dhe degradimi i mbulesës bimore. Për këtë arsye rekomandohet që kullotja në sipërfaqet pyjore të kontrollohet dhe të jetë në përputhje me rregullat e menaxhimit të fondit pyjor.

Gjendja e përgjithshme e mbulesës bimore është e lidhur kryesisht me ruajtjen dhe zhvillimin e masiveve të pishës së egër dhe pishës së butë, të cilat përbëjnë elementin kryesor të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk.

Tab. 5.4.1

Nr	***Tipi i kullotës***	***Sipërfaqja (ha)***	***% ndaj sipërfaqes totale të kullotave***	**% ndaj sip. totale te ekonomise**
1	*Kullota Verore*	0	0	0
	Totali	***0***	***0***	**0**

5.5. Tipet potenciale të vegjetacionit

Shtrirja e territorit dhe kushtet ekologjike të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk kanë favorizuar zhvillimin e formacioneve pyjore të përshtatura me klimën mesdhetare të zonës. Vegjetacioni pyjor karakterizohet nga një përbërje relativisht e thjeshtë, ku mbizotërojnë masivet me pishë.

Në këtë ekonomi takohen kryesisht pyje trungishte të formuara nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea), të cilat përbëjnë pjesën kryesore të fondit pyjor. Këto pyje paraqiten me strukturë të ndryshme zhvillimore, në varësi të moshës, dendësisë së grumbujve dhe ndërhyrjeve të kryera ndër vite.

Pjesa më e madhe e sipërfaqes pyjore përbëhet nga:

- pyje trungishte me pishë, që përbëjnë formacionin kryesor të ekonomisë;
- pyje me zhvillim të mesëm dhe të rralluar, në zona ku ka pasur ndikime nga faktorët natyrorë ose ndërhyrjet njerëzore;
- sipërfaqe me vegjetacion të ulët shkurrore dhe barishtore të lidhura me ekosistemet mesdhetare.

Nga sipërfaqja e përgjithshme pyjore e ekonomisë, pjesa dërrmuese ka funksion mbrojtës, duke kontribuar në mbrojtjen e tokës, ruajtjen e biodiversitetit, përmirësimin e mikroklimës dhe sigurimin e prodhimeve pyjore.

Tipet e vegjetacionit potencial sipas funksioneve/përqindja ndaj totalit të sipërfaqes pyjore sipas mbarështimit në studim jepen në tabelën e mëposhtëme me nr.5.5.1

Tab.5.5.1

Formacionet	**Mbrojtës**		**Prodhues**		**Rekreativ**		**Totali**	
	Sip. ha	%	Sip. ha	%	Sip. ha	%	Sip. ha	%
1. Formacion pyjor i **Pishës mesdhetare (Pinus halepensis, Pinus pinea)**	14.51						14.51	
Totali	**14.51**	**100**					**14.51**	**100**

Nga të dhënat e tabelës 5.5.1 rezulton se në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk sipas funksioneve në përqindje ndaj totalit të sipërfaqes pyjore kemi një fond pyjor total pyje mbrojtës 100 % te siperfaqes pyjore.

5.6 Biodiversiteti

Grumbujt pyjorë të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk janë kryesisht grumbuj gjysmë natyrorë, të formuar nga ndërthurja e zhvillimit natyror të vegjetacionit me ndërhyrjet e kryera nga njeriu ndër vite. Në këtë ekonomi nuk kemi pyje tipike natyrore të pandërhyra, pasi pjesa më e madhe e sipërfaqeve pyjore është ndikuar nga aktivitetet silvikulturore, mbjelljet dhe masat e menaxhimit pyjor.

Formacionet kryesore pyjore përfaqësohen nga **Pisha e Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e Butë (Pinus pinea)**, të cilat përbëjnë bazën e biodiversitetit pyjor të kësaj ekonomie. Këto lloje janë të përshtatura mirë me kushtet klimatike dhe tokësore të zonës mesdhetare dhe kanë

një rol të rëndësishëm në mbrojtjen e tokës, ruajtjen e lagështisë dhe stabilitetin ekologjik të territorit.

Pisha e egër është një lloj karakteristik i zonave mesdhetare dhe paraqitet si lloji dominues në shumë sipërfaqe të ekonomisë. Ajo është lloj përherë i gjelbër, me rezistencë të mirë ndaj thatësirës dhe kushteve të vështira ekologjike. Në disa pjesë shfaqet në formë grumbujsh të përzier me pishën e butë, duke krijuar një strukturë pyjore me vlera të rëndësishme ekologjike dhe mbrojtëse.

Pisha e butë është gjithashtu një element i rëndësishëm i kësaj ekonomie dhe paraqitet kryesisht në formacione të kultivuara dhe të përshtatura me kushtet lokale. Të dyja llojet e pishave kanë ndikim të konsiderueshëm në frenimin e proceseve erozive, në përmirësimin e mikroklimës dhe në krijimin e habitateve për florën dhe faunën e zonës.

Në shtresën shkurrore dhe barishtore të këtyre pyjeve zhvillohen lloje tipike të mjedisit mesdhetar, të cilat kontribuojnë në rritjen e biodiversitetit dhe në ruajtjen e funksioneve ekologjike të pyllit.

Për shkak të strukturës së thjeshtë të formacioneve pyjore dhe dominimit të pishave, biodiversiteti drunor është më i kufizuar krahasuar me ekonomitë malore, por këto pyje kanë rëndësi të veçantë për mbrojtjen e tokës, ruajtjen e habitateve natyrore dhe stabilitetin e ekosistemit pyjor të Gradishtë–Gjeneruk.

Pisha e eger

Pishë e butë

Formacionet e pishës mesdhetare shtrihen në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk në lartësi të ulëta, nga niveli i detit deri rreth 100 m mbi nivelin e detit. Këto formacione janë kryesisht me origjinë natyrore, por në pjesë të veçanta paraqiten edhe sipërfaqe të krijuara artificialisht nëpërmjet pyllëzimeve.

Përbërja kryesore e këtyre masiveve përfaqësohet nga **Pisha e egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e butë (Pinus pinea)**, të cilat formojnë grumbuj të pastër ose të përzier ndërmjet tyre. Në disa sipërfaqe shoqërohen nga bimësi shkurrore dhe barishtore tipike mesdhetare.

Gjendja vegjetative e këtyre formacioneve është përgjithësisht **mesatare deri e mirë**, pasi këto lloje janë të përshtatura me kushtet klimatike të zonës, temperaturat e larta dhe periudhat e thata. Pishat paraqesin rezistencë të mirë ndaj thatësirës dhe kanë rol të rëndësishëm në mbrojtjen e tokës nga erozioni, ruajtjen e lagështisë dhe stabilizimin e ekosistemit.

Gjendja fitosanitare e masiveve të pishës paraqitet përgjithësisht e kënaqshme, por kërkohet monitorim i vazhdueshëm për shkak të rrezikut nga dëmtuesit, sëmundjet kërpudhore dhe faktorët klimatikë, veçanërisht në periudhat e zgjatura të thatësirës.

Këto formacione kanë rëndësi të veçantë ekologjike, mbrojtëse dhe peizazhore, duke përbërë elementin kryesor të vegjetacionit pyjor të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk.

Habitatet pyjore dhe shkurretore

Përshkrimi i këtyre habitateve është bërë në pikat e mësipërme. Ato përmbledhin habitatet e pyllit të pishës mesdhetare.

Reptilët

Reptilët e habitateve pyjore të Ekonomisë Pyjore “Gradisht-Gjeneruk”

Nr	Emri Latin	Emri Shqip
1	*Testudo hermanni*	Breshka e zakonshme
2	*Lacerta viridis*	Zhapiu i gjelbër
3	*Podarcis muralis*	Hardhuca e mureve
4	*Podarcis tauricus*	Hardhuca e barit
5	*Elaphe longissima*	Bolla e shtëpisë
6	*Vipera ammodytes*	Nepërka
7	*Coluber caspius*	Gjarpri i verdhë
8	*Natrix natrix*	Gjarpri i ujit
9	*Anguis fragilis*	Hardhuca pa këmbë
10	*Ablepharus kitaibelii*	Zhapiku i vogël

Shpendët

Grupi i shpendëve është më i gjithëpranishëm në zonat pyjore në çfardo lloj periudhe të vitit.

Llojet e shpendëve të vrojtuara dhe të pritshëm në habitatet pyjore të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk:

Nr	Emri Latin	Emri Shqip	Statusi	Përhapja
1	*Buteo buteo*	Huta	V	Në gjithë territorin
2	*Falco tinnunculus*	Kestrelle	-	Në zona të hapura
3	*Accipiter nisus*	Gjeraqina	V	Në pyje me pishë
4	*Columba palumbus*	Gugashi	-	Në gjithë territorin
5	*Streptopelia turtur*	Turtulli	R	Në pyje dhe skaje pyjore
6	*Galerida cristata*	Dervishi	-	Tokat e hapura
7	*Sylvia cantillans*	Bilbilthi gushëkuq	R	Në shkurre dhe pyje mesdhetare
8	*Oenanthe oenanthe*	Bishtebardha e gurit	-	Zona të hapura dhe me gurë
9	*Turdus merula*	Mëllenja	-	Në gjithë territorin
10	*Parus major*	Trishtili i madh	-	Në pyjet me pishë

Llojet e tjera jepen në tabelën e mëposhtëme :

Nr	Emri Latin	Emri Shqip	Përhapja
1	*Lepus europaeus*	Lepuri i egër	Në gjithë territorin
2	*Erinaceus concolor*	Iriqi	Në gjithë territorin
3	*Vulpes vulpes*	Dhelpra	Në gjithë territorin
4	*Canis aureus*	Çakalli	Në zona të qeta pyjore

Habitatet ligatinore

Habitatet ligatinore të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk lidhen kryesisht me kanalet kulluese, rrjedhat e vogla ujore, zonat me lagështirë të përkohshme dhe sipërfaqet pranë sistemit hidrografik të zonës. Këto habitate përbëjnë elemente të rëndësishme të peizazhit natyror dhe shërbejnë si zona strehimi, ushqimi dhe riprodhimi për shumë lloje të faunës. Vegjetacioni i këtyre habitateve përbëhet nga lloje të përshtatura me kushtet e lagështisë, ku mund të gjenden bimësi barishtore ujore dhe gjysmëujore, si dhe elementë të vegjetacionit të

brigjeve. Këto zona krijojnë një lidhje ekologjike ndërmjet sipërfaqeve pyjore me pishë dhe mjediseve ujore.
Habitatet ujore kanë rëndësi të veçantë për komunitetin faunistik të ekonomisë, pasi shumë lloje i përdorin ato në mënyrë të përhershme ose sezonale për pirje uji, ushqim, strehim dhe riprodhim. Amfibët janë ndër grupet më të lidhura me këto mjedise, pasi cikli i tyre biologjik varet nga prania e ujit.
Në këto habitate takohen gjithashtu lloje të ndryshme reptilësh, shpendësh dhe gjitarësh që i përdorin zonat ujore në mënyrë të përkohshme. Ndër shpendët mund të evidentohen lloje që ushqehen pranë ujërave dhe zonave me lagështirë, ndërsa gjitarët i përdorin këto vende kryesisht për furnizim me ujë dhe ushqim.
Një nga llojet me rëndësi ekologjike të lidhura me këto mjedise është **Lundra (Lutra lutra)**, e cila tregon praninë e habitateve ujore me vlera natyrore. Prania e saj lidhet me gjendjen e mirë të mjedisit ujor dhe me ekzistencën e burimeve ushqimore të nevojshme.
Ruajtja e këtyre habitateve është e rëndësishme për konservimin e biodiversitetit të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, pasi ato ndikojnë në ruajtjen e ekuilibrit ekologjik dhe sigurojnë korridore natyrore për lëvizjen e faunës.

Prania e Vlerave Konservuese të Larta (VKL) në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk lidhet kryesisht me biodiversitetin e habitateve me pishë mesdhetare, zonat me bimësi natyrore, si dhe habitatet ligatinore e ujore që shërbejnë si strehim dhe burim ushqimi për shumë lloje të faunës.

Identifikimi i vlerave konservuese të larta në këtë ekonomi paraqitet si më poshtë:

VKL 1: Diversiteti i specieve

Në këtë ekonomi evidentohen lloje të ndryshme shpendësh, gjitarësh, reptilësh dhe amfibësh që lidhen me habitatet e pishave, shkurreve mesdhetare dhe zonave ujore.

Ndër llojet me interes konservues përmenden:

Shpendë:

- Lakuriqi i natës veshgjatë i zakonshëm (*Plecotus austriacus*)
- Bufi i madh (*Bubo bubo*)
- Qyqja (*Cuculus canorus*)
- Huta (*Buteo buteo*)

Gjitarë:

- Lundra (*Lutra lutra*) – e lidhur me habitatet ujore
- Dhelpra (*Vulpes vulpes*)
- Lepuri i egër (*Lepus europaeus*)
- Iriqi (*Erinaceus concolor*)

Reptilë:

- Breshka e zakonshme (*Testudo hermanni*)
- Zhapiu i gjelbër (*Lacerta viridis*)
- Nepërka (*Vipera ammodytes*)

Bimë me interes konservues

Bimësia e kësaj ekonomie përfaqësohet kryesisht nga formacionet me pishë mesdhetare, ku llojet kryesore janë:

- Pisha e egër (*Pinus halepensis*)
- Pisha e butë (*Pinus pinea*)

Këto lloje kanë rëndësi të veçantë ekologjike për mbrojtjen e tokës, ruajtjen e biodiversitetit dhe stabilitetin e habitateve.

Bimët mjekësore, eterovajore dhe tanifere (BMET)

Në territorin e ekonomisë gjenden lloje të ndryshme të bimëve aromatike dhe mjekësore të lidhura me mjediset mesdhetare, si:

- Sherbela (*Salvia officinalis*)
- Dëllinja (*Juniperus spp.*)
- Murrizi (*Crataegus spp.*)

Grumbullimi i këtyre bimëve në disa raste kryhet pa respektuar rregullat teknike të vjeljes, gjë që mund të ndikojë negativisht në rigjenerimin natyror dhe në ruajtjen afatgjatë të kësaj pasurie natyrore.

Nga vrojtimet në terren rezulton se potenciali i bimëve mjekësore dhe aromatike është i pranishëm, por shfrytëzimi i tyre është i kufizuar. Kjo lidhet me mungesën e organizimit të grumbullimit, mungesën e pikave të përpunimit dhe njohuritë e kufizuara për vlerën ekonomike të këtyre produkteve.

Ruajtja e VKL-ve në këtë ekonomi kërkon mbrojtjen e habitateve me pishë mesdhetare, ruajtjen e zonave ujore, kontrollin e ndërhyrjeve njerëzore dhe promovimin e përdorimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore.

Tabela e llojeve të prodhimeve të dyta,organet që grumbullohen,sasia dhe përdorimi

Nr	Emri shqip	Emri latinisht	Organet që nevojiten	Përdorimi
1	Murrizat	Crataegus spp	Lulet Frutat	Medicinale Medicinale
2	Trënadafili i egër	Rosa canina	Frutat	Medicinale,caj
3	Hithra	Urtika dioica	Rrenjet,Gjeth	Medicinale,gatim
4	Lëpjeta	Rumex spp.	Fletet	Medicnale,gatim
5	Agulicja	Primula acaulis	Lulet	Medicinale,dekoracion
6	Lule shqerra	Bellis perenis	Lulet	Medicinale
7	Gjembi i gomarit	Silyba marianum	Lulet	Medicinale

5.8.Rreziqet për biodiversitetin dhe efektet mbi planifikimin

Biodiversiteti i Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk është i lidhur ngushtë me ekzistencën e formacioneve pyjore të pishës mesdhetare, sipërfaqeve shkurrore dhe habitateve ujore. Këto

vlera natyrore janë nën ndikimin e faktorëve të ndryshëm antropogjenë dhe natyrorë, të cilët mund të ndikojnë në gjendjen dhe zhvillimin e ekosistemit pyjor.

Rreziqet kryesore për këtë ekonomi lidhen me:

- Zjarret në pyje, të cilat përbëjnë një nga kërcënimet më të rëndësishme për masivet me pishë. Për shkak të karakterit mesdhetar të bimësisë, periudhat e thata dhe temperaturat e larta krijojnë kushte të favorshme për përhapjen e zjarreve, qofshin ato aksidentale apo të shkaktuara nga veprimtaria njerëzore.
- Ndërhyrjet e pakontrolluara në territor, si pastrimi i sipërfaqeve pyjore, hapja e tokave të reja dhe ndryshimi i përdorimit të tokës, të cilat mund të shkaktojnë fragmentimin e habitateve dhe humbjen e mbulesës natyrore.
- Prerjet e paautorizuara për dru zjarri dhe lëndë punimi, të cilat në raste të veçanta mund të ndikojnë në strukturën dhe rigjenerimin e masiveve me pishë.
- Dëmtimet nga faktorët klimatikë dhe biologjikë, si thatësirat e zgjatura, dobësimi i pemëve dhe shfaqja e mundshme e dëmtuesve apo sëmundjeve.

Nga vrojtimet gjatë përgatitjes së planit të mbarështimit nuk janë evidentuar dëmtime të mëdha nga sëmundje apo dëmtues pyjorë. Gjendja e përgjithshme e pyjeve me pishë paraqitet mesatare deri e mirë, megjithatë kërkohet monitorim i vazhdueshëm për ruajtjen e gjendjes fitosanitare.

Menaxhimi dhe zvogëlimi i këtyre rreziqeve do të realizohet nëpërmjet zbatimit të masave të planifikuara të mbrojtjes së pyjeve, kontrollit të aktiviteteve njerëzore, parandalimit të zjarreve dhe ndërhyrjeve të përshtatshme silvikulturore.

Një rol të rëndësishëm në mbrojtjen e kësaj ekonomie do të ketë bashkëpunimi ndërmjet strukturave përgjegjëse për administrimin e pyjeve, komunitetit lokal dhe përdoruesve të territorit.

5.9 Mundesitë për aktivitetet didaktike dhe kërkimit shkencor

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk paraqet mundësi të mira për zhvillimin e aktiviteteve didaktike, edukative dhe kërkimore, për shkak të afërsisë me zonat e banuara, aksesit relativisht të lehtë dhe pranisë së habitateve pyjore me vlera ekologjike.

Pyjet me Pishë të Egër (Pinus halepensis) dhe Pishë të Butë (Pinus pinea) ofrojnë mundësi për studimin e ekosistemeve mesdhetare, përshtatjes së llojeve ndaj kushteve klimatike, zhvillimit të pyjeve përherë të gjelbërta dhe ndikimit të faktorëve natyrorë e njerëzorë.

Në këtë ekonomi mund të zhvillohen:

- vrojtime mbi biodiversitetin e florës dhe faunës;
- studime mbi ripërtëritjen natyrore dhe artificiale të pishave;
- monitorime të gjendjes fitosanitare;
- studime mbi ndikimin e zjarreve dhe masat parandaluese;
- aktivitete edukimi mjedisor për komunitetin dhe nxënësit.

Prania e stadeve të ndryshme të zhvillimit të pyjeve krijon mundësi për aplikimin e teknikave të ndryshme silvikulturore dhe për kryerjen e kërkimeve praktike mbi menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve mesdhetare.

6. ANALIZA E PYJEVE DHE KULLOTAVE

6.1 Analiza e të dhënave për Pyjet

Të dhënat e grumbulluara në terren për pyjet dhe kullotat janë përpunuar dhe me to janë përpiluar tabelat. Analiza e të dhënave është kryer duke u bazuar në treguesit që rezultojnë nga përpunimi. Tabelat japin të dhëna të ndryshme për grumbullin dhe orientojnë mbarështuesin në përcaktimin e objektivave dhe ndërhyrjeve në grumbujt pyjor, për 10 vitet e vlefshmërisë së këtij plani mbarështimi.

Në çështjet në vazhdim do të trajtohen dhe analizohen pikërisht këta tregues të grumbujve pyjor më në hollësi. Do të analizohen tipet e grumbujve pyjor, përqindja që ata zënë kundejt totalit të sipërfaqes pyjore dhe sipërfaqes së përgjithëshme të ekonomisë pyjore, forma e qeverisjes si dhe grupimi i grumbujve pyjor sipas klasave të moshës. Volumi lëndor për çdo parcelë e n/parcelë ka rëndësi në këtë analizë.

6.1.1 Analiza e tipeve të pyjeve

Në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk, tipet e pyjeve brenda zonës pyjore të ndara sipas kategorive po i rendisim në tabelën 6.1.1.1 si më poshtë vijon:

Tipet e grumbujve pyjor aktual dhe perqindja ndaj totalit te siperfaqes Tab. 6.1.1.1

Nr	***Tipi i Pyjeve***	***Sip.(ha)***	***% ndaj sipërfaqes pyjore***
1	*Pyje me pishë*	*14.51*	*100*
	Totali	**14.51**	**100**

Në vijim në tabelën 22/6 të rezultateve, jepet analiza e tipeve të pyjeve, për secilën nënparcelë ku përfshihen sipërfaqja, forma e qeverisjes, volumi në m^3/ha dhe volumë total në m^3

PËR EKONOMINË Gradisht-Gjeneruk

Parcelat pyje
Tabela 6.1.1.

Parcelat	Sip.ha	Tipi i pyllit	Kl. Moshes	Forma e qeverisjes	Vol. m3/ha	Vol. total m3
37d	14.51	PM	IV	trungishte	243.20	3528.8

Tabela 6.1.2. Trungishte

Parcelat	Sip.ha	Tipi i pyllit	Kl. Moshes	Vol. m3/ha	Vol. total m3
37d	14.51	PM	IV	243.20	5328.8

6.1.2. Shperndarja e siperfaqes dhe volumit sipas formes se qeverisjes.

Tabelat në vijim japin të dhëna mbi shpërndarjen e sipërfaqes dhe volumit sipas formës së qeverisjes.Më të detajuara jepen në tabelat Nr.22/1a,1/b etj

Tab.6.1.2.1 Për pyjet prodhuese

Nr	***Forma e qeverisjes***	***Sipërfaqja (ha)***	***Volumi (m3)***
1	*Trungishte*	14.51	3528.8
	Totali	***14.51***	**3528.8**

Shpërndarja e sipërfaqes dhe volumit sipas formës së qeverisjes për ekonominë e marrë në studim sipas formës së qeverisjes është e ndarë si më poshtë:

ZËRAT	**Pyje**	**Trung**	**Cung**	**Trung e parregullt**	**Cung perbere**
Sipërfaqja ha	14.51	14.51			
Vëllimi m3	1061.14	1061.14			

Të dhëna të plota të përpunuara nga programi për çdo nënparcelë sipas përshkrimit parcelar i bashkëlidhen këtij raporti.

6.1.3 Struktura e pyjeve sipas klasave të moshës dhe klasave të prodhimit

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk sipërfaqja e pyjeve është e përqendruar kryesisht në klasat e ulëta dhe mesatare të moshës, gjë që lidhet me karakterin e formacioneve të pishës mesdhetare dhe me ndërhyrjet e kryera ndër vite nëpërmjet pyllëzimeve dhe trajtimeve silvikulturore.

Pjesa më e madhe e grumbujve pyjorë përfaqësohet nga masive me **Pishë të Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pishë të Butë (Pinus pinea)**, të cilat janë krijuar si nga zhvillimi natyror ashtu edhe nga mbjelljet artificiale në periudha të ndryshme. Përqendrimi i sipërfaqes dhe volumit drusor në klasat e reja të moshës tregon se këto pyje janë në faza aktive rritjeje dhe zhvillimi.

Në këtë ekonomi, ndërhyrjet në pyje kanë pasur karakter kryesisht mirëmbajtës dhe mbrojtës, me qëllim ruajtjen e gjendjes së mirë të grumbujve, përmirësimin e strukturës së pyllit dhe sigurimin e vazhdimësisë së masiveve pyjore.

Përgjithësisht shfrytëzimi i pyjeve është kryer në përputhje me kërkesat teknike dhe silvikulturore, duke synuar ruajtjen e qëndrueshmërisë së pyjeve, mbrojtjen nga erozioni dhe garantimin e funksioneve ekologjike e prodhuese të ekonomisë.

Sipërfaqja totale sipas formës së qeverisjes kundrejt klasave të moshës është si më poshtë vijon:

Tab.6.1.3.1
Sipas tabelave te meposhteme:

Shperndarja e siperfaqes dhe vellimit sipas klasave te moshes(Trungishtet mbrojtës)

Ek. Pyjore Gradishtë–Gjeneruk	Kl. Moshes	Lloji	Sip. ha	Vol. m³
	35–40 vjeç			
		PM (Pishë mesdhetare)	14.51	3528.8
Totali			**14.51**	**3528.8**

6.1.4 Analiza e përbërjes llojore të grumbujve pyjore

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk përbëhet kryesisht nga grumbuj pyjorë të formuar nga lloje të përshtatura me kushtet klimatike mesdhetare të zonës. Përbërjen kryesore të fondit pyjor e përbëjnë llojet e pishave, të cilat kanë një rol dominues në strukturën dhe funksionimin e ekosistemit pyjor.

Llojet kryesore drusore janë **Pisha e Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e Butë (Pinus pinea)**, të cilat formojnë pjesën më të madhe të sipërfaqeve pyjore. Këto lloje janë përherë të gjelbërta dhe kanë përshtatje të mirë ndaj temperaturave të larta, thatësirës sezonale dhe kushteve të tokave mesdhetare.

Në shtresën shoqëruese të vegjetacionit gjenden elementë të bimësisë shkurrore mesdhetare, të cilët kontribuojnë në rritjen e biodiversitetit dhe në mbrojtjen e tokës. Ndër to përmenden dëllinja (*Juniperus spp.*), murrizi (*Crataegus spp.*), trëndafili i egër (*Rosa canina*), kulumbria (*Prunus spinosa*) dhe lloje të tjera tipike të zonave mesdhetare.

Prania e këtyre specieve bimore tregon për një larmi ekologjike të përshtatur me kushtet e zonës dhe përbën një vlerë të rëndësishme natyrore të kësaj ekonomie.

Në analizën e përbërjes llojore, një rëndësi të veçantë ka fuqia lëndore e grumbujve pyjorë. Për trungishtet prodhuese, llojet kryesore janë:

- **Pisha e egër (Pinus halepensis)**;
- **Pisha e butë (Pinus pinea)**.

Këto lloje përfaqësojnë bazën e prodhimit të lëndës drusore dhe kanë gjithashtu funksione të rëndësishme mbrojtëse dhe ekologjike.

Të dhënat më të hollësishme mbi përbërjen llojore, sipërfaqet dhe vëllimet sipas parcelave dhe nënparcelave paraqiten në tabelat përkatëse të inventarit pyjor.

6.2. Analiza e të dhënave të kullotave

6.2.1 Gjendja e kullotave

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk ka sipërfaqe të veçanta të kategorizuara si kullota natyrore apo kullota të administruara. Territori i saj përbëhet kryesisht nga sipërfaqe pyjore me **Pishë të Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pishë të Butë (Pinus pinea)**, si dhe nga sipërfaqe të shpërndara me bimësi shkurrore dhe barishtore tipike të zonës mesdhetare.

Sipërfaqet e hapura ndërmjet grumbujve pyjorë dhe shtresa barishtore që zhvillohet në brendësi të pyjeve mund të përdoren pjesërisht nga bagëtia, por ato nuk përbëjnë kullota të mirëfillta sipas klasifikimit të fondit pyjor. Përdorimi i tyre për kullotje duhet të jetë i kontrolluar, pasi kullotja e pakontrolluar mund të ndikojë negativisht në rigjenerimin natyror të pishave, në ngjeshjen e tokës dhe në dëmtimin e vegjetacionit të ri.

Bimësia barishtore në këto sipërfaqe është e karakterit mesdhetar dhe ka rol kryesisht ekologjik, duke kontribuar në mbrojtjen e tokës nga erozioni, ruajtjen e lagështisë dhe krijimin e habitateve për faunën.

Në këtë ekonomi, presioni nga kullotja është i kufizuar dhe nuk përbën problem të rëndësishëm, megjithatë në rast të shtimit të përdorimit të pyjeve për kullotë duhet të merren masa për disiplinimin e saj, veçanërisht në sipërfaqet me ripërtëritje të re dhe në zonat me ndjeshmëri më të lartë ekologjike.

Menaxhimi i qëndrueshëm i territorit do të sigurohet nëpërmjet ruajtjes së mbulesës pyjore, mbrojtjes së sipërfaqeve të pishës mesdhetare dhe kontrollit të çdo përdorimi që mund të dëmtojë zhvillimin normal të pyjeve.

13.2.3 Madhesia e siperfaqes se kullotave dhe vendodhja e tyre

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk ka sipërfaqe të kategorizuara si kullota natyrore apo kullota të administruara. E gjithë sipërfaqja e ekonomisë përbëhet kryesisht nga pyje me Pishë të Egër (Pinus halepensis) dhe Pishë të Butë (Pinus pinea), si dhe nga sipërfaqe me bimësi shkurrore e barishtore tipike të zonës mesdhetare.

Në territorin e kësaj ekonomie nuk evidentohen territore kullosore të përcaktuara për përdorim blegtoral dhe nuk ka shfrytëzim të organizuar të kullotave. Për këtë arsye nuk paraqiten probleme të lidhura me mbikullotjen, dëmtimin e ripërtëritjes pyjore apo degradimin e sipërfaqeve kullosore.

Mungesa e presionit blegtoral ndikon pozitivisht në ruajtjen e mbulesës pyjore, zhvillimin natyror të bimësisë dhe konservimin e biodiversitetit të ekonomisë. Masat e menaxhimit do të përqendrohen në mbrojtjen e pyjeve, parandalimin e zjarreve dhe ruajtjen e ekuilibrit ekologjik të habitatit pyjor

6.2.3. Altituda, pjerresia, kundrejtimi, kushtet hidrologjike

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk përmban sipërfaqe të kategorizuara si kullota natyrore apo kullota të administruara, prandaj nuk paraqiten parcela kullosore dhe nuk ka të dhëna për kundrejtim, funksion apo tip kullote.

Territori i ekonomisë shtrihet kryesisht në formacione pyjore me Pishë të Egër (Pinus halepensis) dhe Pishë të Butë (Pinus pinea), me reliev dhe kundrejtim tipik për zonën ku ndodhet ekonomia.

Përsa i përket kushteve hidrologjike, furnizimi me ujë sigurohet nga rrjeti natyror i kullimit, reshjet atmosferike dhe burimet lokale ujore. Në territor nuk evidentohen probleme të veçanta të mungesës së ujit për zhvillimin e bimësisë pyjore.

Mungesa e kullotave bën që në këtë ekonomi të mos ketë përdorim blegtoral të organizuar dhe si rrjedhojë nuk paraqiten probleme të lidhura me mbikullotjen, degradimin e sipërfaqeve kullosore apo konkurrencën midis përdorimit pyjor dhe atij blegtoral.

6.2.4 Mbritshmëria

Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk ka një rrjet rrugor pyjor që siguron në një masë të konsiderueshme mbërritshmërinë në sipërfaqet pyjore. Ky rrjet shërben për realizimin e veprimtarive të administrimit, monitorimit, mbrojtjes së pyjeve, si dhe për ndërhyrjet silvikulturore dhe shërbimet e nevojshme në territor.

Rrugët pyjore janë të karakterit të ndryshëm, ku përfshihen rrugë të përdorimit të përhershëm dhe rrugë sezonale pyjore. Gjendja e tyre paraqitet nga **mesatare deri e dobët** në segmente të veçanta, për shkak të mungesës së mirëmbajtjes së vazhdueshme, ndikimit të reshjeve atmosferike dhe proceseve të erozionit.

Pjesë të rrjetit rrugor kërkojnë ndërhyrje për rehabilitim, sistemim të kanaleve anësore të kullimit dhe përmirësim të shtresës rrugore, me qëllim rritjen e sigurisë dhe lehtësimin e hyrjes në parcelat pyjore.

Rrugët ekzistuese kanë rëndësi të veçantë për mbrojtjen e pyjeve, sidomos për kontrollin dhe ndërhyrjen në rastet e zjarreve pyjore, të cilat përbëjnë një nga rreziqet kryesore për masivet me **Pishë të Egër dhe Pishë të Butë**.

Në përgjithësi, përmirësimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës rrugore pyjore do të ndikojë pozitivisht në menaxhimin e qëndrueshëm të ekonomisë, në uljen e kostove të ndërhyrjeve dhe në ruajtjen e vler

6.2.5 Grumbullimi i të dhënave për zonat e djegura në kullota (10 vitet e fundit)

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk ka sipërfaqe të kategorizuara si kullota natyrore apo kullota të administruara, prandaj nuk aplikohet praktikë e djegies së kullotave dhe nuk ka të dhëna për sipërfaqe kullosore të djegura

.7. REZULTATET E INVENTARIZIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

7.1 Rezultatet e Inventarizimit të Pyjeve

7.1.1. Analiza statistikore e Inventarizimit

Numri i sipërfaqeve provë llogaritet përpara se të fillojë puna në terren dhe tregon numrin e vrojtimeve të nevojshme për të arritur një nivel saktësie të caktuar. Për këtë qëllim sipërfaqja e ekonomisë pyjore ndahet fillimisht sipas formës së qeverisjes dhe më pas secila formë qeverisje ndahet në njësi homogjene sipas: (i) tipit të pyllit ose (ii) klasës së moshës. Llogaritja e numrit të domosdoshëm të sipërfaqeve provë për klasë moshe dhe tip grumbulli llogaritet me anë të formulës:

$$n = \frac{t^2 \cdot S_{\%}^2}{\Delta_{\%}^2}$$

ku: t^2-parametri i Shpërndarjes Student (t = 2; P < 0.05)
$S_{\%}$- koeficienti i variacionit (e.g. 30% për nënshtresën tip pylli/klase moshe)
$\Delta_{\%}$ – gabimi i lejuar (shiko tabelën 1)

Në këtë rast metoda e përdorur për llogaritjen e gabimit bazohet në analizën e variancës duke përdorur diferencën e vrojtimeve në sipërfaqet provë të përhershme dhe të përkohëshme të cilat janë të njëjtat njësi provë në inentarizimin e grumbujve pyjor.
Duke patur parasysh kërkesat e mësipërme del se numri i sipërfaqeve provë të marra për inventarizimin e grumbujve të kësaj ekonomie janë mëse të mjaftueshme.

7.1.2. Volumi dhe rritja në volum e grumbujve pyjor

Një pasqyrë e plotë e të dhënave të karakteristikave të çdo n/parcele jepet në tabelën në forme aneksi të ketij plani, bashkëlidhur këtij relacioni si dhe për lehtësi të përpunimit gjenden edhe në programin e përpunimit të të dhënave, access database. Në këtë tabelë paraqiten në mënyrë të hollësishme të dhënat e n/parcelave si: sipërfaqja, funksioni, qeverisja, kurorëdendesia, lloji drunor, mosha, lartësia zotëruese, diametri mesatar, sipërfaqja bazemetrike, numri i drurëve/ha, vëllimi m^3/ha, rritja vijuese, mesatare/ha. Duke patur parasysh të dhënat e mësipërme do të parashikohen objektivat e mbaëeshtimit si dhe masat specifike për çdo n/parcelë.

Grumbujt e ekonomisë të cilët janë përcaktuar me funksion prodhues, do të trajtohen me masa silvikulturale, si rrallime te tipit te pare dhe te dyte, pastrime dhe shume pak prerje kopshtore si (kopshtore ne dru te vecante e grupe druresh) në 10-20 % të sipërfaqes duke hequr 20-30 % të numrit të drurëve. Prerjet kryesore qe do te ushtrohen ne kete ekonomi do te jene rrallimet e tipit te pare dhe te dyte duke hequr 25-30 % te drureve, ne cungishte do te aplikohen pastrimet duke hequr 25-30 % të numrit të drurëve. Përveç këtyre një rëndësi e vecante do ti kushtohet prerjeve sanitare ne grumbujt pyjor te geshtenjes per luftimin e kancerit te geshtenjes, grerezes dhe vjezhdulles dhe krasitja e degeve te poshteme ne grumbujt halore ne 1/3 e kurores nga poshte.
Pyje gjithsej janë **14.51** ha
Volum **1061.14** m^3
Rritja mesatare vjetore e grumbujve pyjorë në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk është 17.4 m^3/ha në vit, e cila lidhet kryesisht me grumbujt pyjorë të përbërë nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea).

Kjo rritje tregon potencialin prodhues të këtyre masiveve pyjore dhe ndikohet nga kushtet e stacionit, mosha e grumbujve, përbërja llojore, dendësia dhe gjendja e përgjithshme e pyjeve.

Për sipërfaqen pyjore të marrë në studim, rritja vjetore shpreh shtimin e vazhdueshëm të masës drusore dhe shërben si tregues kryesor për përcaktimin e mundësive të ndërhyrjeve silvikulturore dhe menaxhimit të qëndrueshëm të ekonomisë.

Rritja vijuese e grumbujve paraqet shtimin aktual të lëndës drusore dhe duhet të merret në konsideratë gjatë planifikimit të trajtimeve të ardhshme, duke ruajtur ekuilibrin ndërmjet funksionit prodhues, mbrojtës dhe ekologjik të pyjeve.

Në kushtet aktuale, masivet me pishë mesdhetare paraqesin zhvillim të mirë dhe kanë mundësi të vazhdojnë rritjen, me kusht që të ruhen nga zjarret, dëmtimet dhe ndërhyrjet e pakontrolluara.

7.1.3 Struktura Vertikale

Grumbujt pyjorë të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, kryesisht ato të formuara nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea), paraqiten kryesisht si grumbuj me strukturë të thjeshtuar, ku mbizotërojnë grumbujt njëkatësh.

Kjo strukturë është rezultat i zhvillimit të njëtrajtshëm të masiveve pyjore, si dhe i ndërhyrjeve të kryera ndër vite, ku në disa sipërfaqe janë larguar individët me dimensione më të vogla, drurët e dëmtuar dhe pjesërisht bimësia shkurrore.

Në disa pjesë të ekonomisë vërehen edhe ndikime nga ndërhyrjet njerëzore, të cilat kanë ndikuar në krijimin e grumbujve me shkallë të ndryshme homogjeniteti.

Sipas shkallës së homogjenitetit, në këtë ekonomi mbizotërojnë grumbujt johomogjenë, ku ndryshimet në dendësi, përbërje dhe zhvillim të individëve janë të dukshme. Këto ndryshime lidhen me kushtet e stacionit, origjinën natyrore ose artificiale të pyjeve dhe trajtimet e aplikuara në periudha të ndryshme.

Menaxhimi i ardhshëm duhet të synojë përmirësimin e strukturës së grumbujve, rritjen e qëndrueshmërisë së pyjeve dhe krijimin gradual të një përbërjeje më të ekuilibruar.

7.1.4 Cilësia e materialit drusor

Nga të dhënat e sipërfaqeve provë dhe vrojtimet e kryera në terren rezulton se grumbujt pyjorë të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, të përbërë kryesisht nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea), paraqiten me cilësi të materialit drusor nga mesatare deri në të mirë.

Struktura dhe gjendja e grumbujve janë ndikuar nga zhvillimi natyror i pyjeve, ndërhyrjet e kryera ndër vite dhe përdorimet lokale të territorit. Në disa sipërfaqe janë evidentuar ndikime nga marrja e druve të zjarrit dhe ndërhyrje të pjesshme për nevoja familjare, të cilat kanë ndikuar në strukturën dhe homogjenitetin e grumbujve.

Pyjet me pishë mesdhetare në përgjithësi paraqiten me gjendje vegjetative mesatare deri të mirë, duke treguar përshtatje të mirë ndaj kushteve të zonës. Në pjesët ku janë ruajtur nga ndërhyrjet e pakontrolluara vërehet zhvillim më i mirë i kurorave dhe rigjenerim natyror i kënaqshëm.

Materiali drusor i prodhuar nga këto grumbuj përdoret kryesisht për dru zjarri dhe në raste të veçanta për lëndë punimi. Cilësia e lëndës drusore te pishat paraqitet përgjithësisht mesatare deri e mirë, në varësi të moshës, dendësisë dhe kushteve të rritjes.

Përgjithësisht, pyjet e kësaj ekonomie kanë nevojë për një menaxhim të kujdesshëm, veçanërisht për mbrojtjen nga zjarret, prerjet pa kriter dhe dëmtimet e tjera që mund të ndikojnë në zhvillimin e tyre.

Masat silvikulturore të parashikuara në të ardhmen do të synojnë përmirësimin e strukturës së grumbujve, rritjen e cilësisë së materialit drusor, përmirësimin e qëndrueshmërisë së pyjeve dhe ruajtjen e funksioneve ekologjike të ekonomisë.

7.1.5 Biomasa dhe Faktorët e Ekspansionit të Biomasës

Sipas përcaktimit të dhënë në Direktivën 2009/28/CE, biomasa përfaqëson fraksionin biodegradues të produkteve, mbetjeve dhe mbeturinave me origjinë biologjike nga pylltaria, bujqësia dhe sektorët e tjerë që lidhen me to.

Pyjet përbëjnë një burim të rëndësishëm të prodhimit të biomasës, pasi nëpërmjet rritjes natyrore të grumbujve pyjorë, punimeve silvikulturore dhe shfrytëzimit të kontrolluar krijohet një sasi e konsiderueshme materiali organik me potencial përdorimi.

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, burimi kryesor i biomasës lidhet me masivet pyjore të përbëra kryesisht nga **Pisha e Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e Butë (Pinus pinea)**. Përveç prodhimit të lëndës drusore, këto pyje krijojnë edhe mbetje drusore nga ndërhyrjet silvikulturore, si degë, pjesë të trungjeve, material i imët drusor dhe mbetje të tjera që mund të përdoren si biomasë energjetike.

Biomasa pyjore ka rëndësi si burim energjie të rinovueshme, veçanërisht për përdorim lokal, duke kontribuar në furnizimin me energji termike dhe në reduktimin e përdorimit të burimeve fosile.

Sipas përllogaritjeve për ekonominë e marrë në studim, biomasa potenciale për përdorim energjetik do të sigurohet nga volumi i materialit drusor që rezulton nga zbatimi i masave silvikulturore të planifikuara gjatë periudhës së planit të mbarështimit.

Për shkak të karakterit të pyjeve me pishë mesdhetare, menaxhimi i qëndrueshëm i biomasës do të synojë ruajtjen e ekuilibrit ekologjik, mbrojtjen e tokës, parandalimin e zjarreve dhe shfrytëzimin racional të materialit drusor të disponueshëm.

Sasia e biomasës së përftuar do të varet nga intensiteti i ndërhyrjeve të planifikuara, gjendja e grumbujve pyjorë dhe mundësia reale e shfrytëzimit të qëndrueshëm të fondit pyjor.

Ashtu si në gjithë territorin e vendit, edhe në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk pyjet kanë një rol të rëndësishëm jo vetëm në prodhimin e lëndës drusore, por edhe në ruajtjen e ekuilibrit ekologjik, mbrojtjen e biodiversitetit dhe veçanërisht në **sekuestrimin e karbonit atmosferik**.

Masivet pyjore të kësaj ekonomie, të përbëra kryesisht nga **Pisha e Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e Butë (Pinus pinea)**, përfaqësojnë një rezervuar të rëndësishëm karboni.

Nëpërmjet procesit të fotosintezës, drurët thithin dioksidin e karbonit (CO_2) nga atmosfera dhe e depozitojnë atë në masën drusore, në sistemin rrënjor dhe në shtresën organike të tokës.

Pyjet luajnë një rol të pazëvendësueshëm në zbutjen e ndryshimeve klimatike, pasi karboni i fiksuar në dru qëndron i ruajtur gjatë gjithë jetës së pemës dhe vazhdon të mbetet i depozituar edhe në produktet drusore që përfitohen prej tyre.

Përveç funksionit të sekuestrimit të karbonit, këto pyje ndikojnë në:

- përmirësimin e cilësisë së ajrit;
- uljen e ndotjes atmosferike;
- mbrojtjen e tokës nga erozioni;
- ruajtjen e lagështisë dhe krijimin e mikroklimës së përshtatshme;
- mbrojtjen e burimeve ujore dhe biodiversitetit.

Përllogaritja e sasisë së karbonit të sekuestruar bazohet në parametrat biologjikë të llojeve kryesore pyjore, ku për pishat merret dendësia mesatare e drurit rreth **0.48**, përmbajtja e karbonit në lëndën e thatë të drurit **50%**, faktori i ekspansionit të biomasës **BEF = 1**, si dhe koeficienti i konvertimit nga karbon (C) në dioksid karboni (CO_2) prej:

CO_2/C = 44/12 = 3.667

Për grumbujt pyjorë të tipit trungishte merret në konsideratë raporti ndërmjet biomasës mbitokësore dhe asaj nëntokësore, ku një pjesë e konsiderueshme e karbonit ruhet edhe në sistemin rrënjor.

Bazuar në sipërfaqen pyjore dhe rritjen vjetore të grumbujve pyjorë të kësaj ekonomie, pyjet e Gradishtë–Gjeneruk kontribuojnë në mënyrë të vazhdueshme në thithjen dhe depozitimin e CO_2 nga atmosfera.

Sasia e karbonit të sekuestruar lidhet drejtpërdrejt me gjendjen e grumbujve pyjorë, moshën, dendësinë dhe trajtimet silvikulturore të aplikuara. Zbatimi i ndërhyrjeve të planifikuara do të ndikojë pozitivisht në rritjen e volumit drusor, zhvillimin e kurorave dhe për pasojë në rritjen e kapacitetit të ekonomisë për sekuestrimin e karbonit.

Në këtë mënyrë, Ekonomia Pyjore Gradishtë–Gjeneruk përveç funksionit prodhues, përfaqëson një element të rëndësishëm në mbrojtjen e mjedisit dhe në reduktimin e ndikimit të gazeve serrë në atmosferë.

7.2. Gjendja shendetsore dhe fitosanitare

Vëzhgimet e kryera në terren në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk tregojnë se gjendja shëndetësore dhe fitosanitare e grumbujve pyjorë paraqitet përgjithësisht mesatare deri e mirë, pa probleme të theksuara që të rrezikojnë në mënyrë të menjëhershme qëndrueshmërinë e pyjeve.
Pyjet e kësaj ekonomie, të përbëra kryesisht nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea), janë të përshtatura me kushtet klimatike dhe tokësore të zonës. Gjatë vrojtimeve në terren nuk janë konstatuar dëmtime të rëndësishme nga sëmundje apo dëmtues kryesorë të pishave, megjithatë duhet të mbahet në vëmendje monitorimi i vazhdueshëm i dëmtuesve si procesionarja e pishës, e cila në kushte të favorshme mund të shkaktojë dobësim të grumbujve pyjorë.

Faktorë që mund të ndikojnë negativisht në gjendjen e pyjeve mbeten zjarret pyjore, periudhat e gjata të thatësirës, prerjet e pakontrolluara dhe ndërhyrjet jo sipas kritereve teknike. Këto ndikime mund të ulin rezistencën natyrore të drurëve dhe të favorizojnë shfaqjen e dëmtuesve.
Për përmirësimin e gjendjes shëndetësore të pyjeve është e nevojshme zbatimi i masave silvikulturore të parashikuara në planin e mbarështimit, si ndërhyrjet për përmirësimin e strukturës së grumbujve, largimi i individëve të dëmtuar dhe krijimi i kushteve për zhvillim më të mirë të drurëve.
Gjithashtu, rëndësi të veçantë duhet t'i kushtohet mbrojtjes nga zjarret, pasi pyjet me pishë mesdhetare paraqesin ndjeshmëri më të lartë gjatë periudhave të thata të vitit.
Presioni njerëzor mbi pyjet është relativisht i kufizuar, por nevoja për dru zjarri dhe përdorime të tjera tradicionale mund të ndikojnë në disa zona. Me rritjen e ndërgjegjësimit të komunitetit dhe zbatimin e punimeve pyjore të planifikuara, pritet të ulet presioni mbi fondin pyjor dhe të përmirësohet ruajtja e tij.
Personeli pyjor do të vazhdojë monitorimin e gjendjes fitosanitare, informimin e komunitetit dhe zbatimin e masave mbrojtëse për garantimin e zhvillimit të qëndrueshëm të ekonomisë pyjore.

Pyjet e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk paraqiten në përgjithësi me **gjendje fitosanitare mesatare deri të mirë**. Nga vrojtimet e kryera në terren janë evidentuar rreth **20 drurë të tharë ose të dëmtuar**, të shpërndarë në mënyrë të veçantë në sipërfaqet pyjore.

Drurët e tharë lidhen kryesisht me faktorë natyrorë si konkurrenca ndërmjet individëve, plakja biologjike, thatësirat periodike dhe proceset natyrore të seleksionimit brenda grumbujve pyjorë. Në disa raste mund të jenë ndikuar edhe nga dëmtime mekanike ose dobësimi i individëve për shkak të kushteve të pafavorshme të rritjes.

Në grumbujt me dendësi më të lartë vërehen raste të drurëve të dobësuar, të mbytur ose të nënshtruar, të cilët janë pjesë e procesit natyror të rrallimit dhe konkurrencës për dritë, ujë dhe elementë ushqyes.

Prania e një numri të kufizuar drurësh të tharë nuk përbën shqetësim të madh për gjendjen e përgjithshme të ekonomisë dhe në një masë të caktuar ndihmon në ruajtjen e biodiversitetit, pasi shërben si habitat dhe burim ushqimi për organizma të ndryshëm pyjorë.

Masat teknike të parashikuara në planin e mbarështimit do të synojnë monitorimin e vazhdueshëm të këtyre drurëve, largimin e individëve që paraqesin rrezik fitosanitar ose rrezik zjarri dhe përmirësimin gradual të strukturës dhe shëndetit të grumbujve pyjorë.

Drurë të tharë

7.2.2 Dëmtimet e tjera

Shkaqet kryesore që mund të ndikojnë në dëmtimin e grumbujve pyjorë në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk janë:

- rreziku i zjarreve pyjore, veçanërisht në periudhat e thata të vitit;
- prerjet e paligjshme ose ndërhyrjet pa kriter;
- dëmtimet nga insektet dhe sëmundjet;
- dëmtimet nga faktorët atmosferikë dhe proceset erozive.

Në këtë ekonomi, zjarret nuk paraqesin aktualisht problem të theksuar, megjithëse ekziston një rrezik potencial për shkak të përbërjes së pyjeve me **Pishë të Egër dhe Pishë të Butë**, të cilat kanë ndjeshmëri më të lartë ndaj zjarreve gjatë verës dhe periudhave të thatësirës.

Prerjet e paligjshme dhe kullotja pa kriter janë të pranishme në shkallë të kufizuar dhe nuk paraqesin aktualisht presion të madh mbi fondin pyjor. Megjithatë, këto dukuri duhet të monitorohen për të shmangur degradimin gradual të grumbujve.

Nga dëmtuesit kryesorë, në pyjet me pishë duhet të mbahet në konsideratë **procesionarja e pishës (Thaumetopoea pityocampa)**, e cila mund të shkaktojë dobësim të pemëve, rënie të gjethit dhe ulje të rezistencës së tyre ndaj faktorëve të tjerë stresues. Gjatë vrojtimeve në terren nuk janë konstatuar vatra të përhapura të këtij dëmtuesi, por monitorimi i vazhdueshëm është i domosdoshëm.

Sëmundje të tjera të rëndësishme nuk janë evidentuar gjatë punimeve në terren dhe gjendja fitosanitare e pyjeve paraqitet përgjithësisht e qëndrueshme. Dëmtimet nga erozioni në grumbujt pyjorë janë të kufizuara dhe nuk përbëjnë problem serioz, megjithatë në sipërfaqet e ndjeshme duhet të merren masa mbrojtëse për ruajtjen e tokës dhe stabilitetin e pyjeve.

Nuk janë konstatuar dëmtime të rëndësishme nga ortekë apo faktorë të tjerë atmosferikë. Masat e parashikuara në planin e mbarështimit do të synojnë ruajtjen e shëndetit të grumbujve, mbrojtjen nga zjarret, kontrollin e dëmtuesve dhe zhvillimin e qëndrueshëm të pyjeve.

Ndërhyrjet silvikulturore do të realizohen në mënyrë të kontrolluar, duke favorizuar prerjet e zgjedhura dhe përmirësimin gradual të strukturës së grumbujve, pa cenuar funksionet mbrojtëse dhe ekologjike të ekonomisë pyjore.

Procesionaria e pishës

7.3. Prerjet e paligjshme

7.3.1 Prerjet e paligjshme, gjendja aktuale dhe efektet në proçesin e planifikimit

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, gjatë vrojtimeve të kryera në terren dhe nga informacionet e siguruara nga komuniteti lokal, nuk janë evidentuar raste të prerjeve ilegale apo ndërhyrjeve abuzive në fondin pyjor.

Pyjet e kësaj ekonomie, të përbëra kryesisht nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea), nuk paraqesin aktualisht presion të konsiderueshëm nga shfrytëzimet e paligjshme për dru zjarri ose lëndë punimi.

Gjendja e mirë e kontrollit të territorit, ulja e presionit nga përdoruesit lokalë, si dhe ndërgjegjësimi më i madh për rëndësinë e ruajtjes së pyjeve kanë ndikuar në reduktimin e këtij fenomeni.

Megjithatë, mbetet e nevojshme që të vazhdojë monitorimi i territorit dhe zbatimi i masave mbrojtëse, me qëllim parandalimin e ndërhyrjeve të pakontrolluara në të ardhmen dhe garantimin e menaxhimit të qëndrueshëm të ekonomisë pyjore.

7.3.2 Impakti i prerjeve ilegale në planifikimin dhe mbarështimin e pyjeve

Pyjet e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk përbëjnë një pasuri natyrore me rëndësi të veçantë ekologjike dhe ekonomike, sidomos për shkak të vlerave të biodiversitetit, rolit mbrojtës dhe funksionit prodhues të tyre.

Nga vrojtimet në terren dhe informacionet e marra rezulton se nuk janë konstatuar ndikime nga prerjet ilegale, të cilat aktualisht nuk përbëjnë faktor shqetësues për planifikimin dhe mbarështimin e pyjeve të kësaj ekonomie.

Mungesa e prerjeve të paligjshme ka ndikuar pozitivisht në ruajtjen e strukturës së grumbujve pyjorë, në zhvillimin normal të Pishës së Egër (Pinus halepensis) dhe Pishës së Butë (Pinus pinea), si dhe në ruajtjen e funksioneve ekologjike të pyjeve.

Megjithatë, për të garantuar vazhdimësinë e kësaj gjendjeje, është e nevojshme që të vazhdojë monitorimi i territorit dhe puna informuese me komunitetin lokal mbi rëndësinë e menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve pyjore.

Personeli pyjor, në bashkëpunim me strukturat vendore dhe komunitetin, duhet të vijojë zbatimin e masave mbrojtëse dhe kontrollin periodik të fondit pyjor, me qëllim parandalimin e çdo presioni të mundshëm në të ardhmen.

7.4 Rezultatet e Inventarizimit të Kullotave

7.4.1 Tipi dhe cilësia e kullotave

Në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk janë evidentuar sipërfaqe të mirëfillta kullosore të kategorizuara si kullota verore apo dimërore.

Përdorimi i territorit për nevoja blegtorale është i kufizuar dhe nuk paraqet ndikim të rëndësishëm mbi fondin pyjor. Sipërfaqet pyjore dhe ato me bimësi natyrore nuk përdoren në mënyrë intensive për kullotje, ndaj nuk janë konstatuar probleme të lidhura me mbikullotjen, degradimin e mbulesës barishtore apo dëmtimin e ripërtëritjes natyrore.

Për këtë arsye, në kuadër të planit të mbarështimit nuk parashikohen masa të veçanta për përmirësimin e kullotave, ndërsa vëmendja do të përqendrohet në ruajtjen dhe mbrojtjen e sipërfaqeve pyjore ekzistuese.

7.4.2 Përdoruesit e kullotave dhe koha

Në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk janë evidentuar sipërfaqe kullosore të mirëfillta të regjistruara si kullota. Për këtë arsye, nuk ka një përdorim të organizuar të kullotave nga komuniteti lokal.

Kullotja, kur ndodh, realizohet në mënyrë të kufizuar në sipërfaqet me bimësi pyjore dhe shkurrore, por nuk paraqet ngarkesë të konsiderueshme për fondin pyjor. Nga vrojtimet në terren nuk janë konstatuar dëmtime të rëndësishme të ripërtëritjes natyrore apo degradim i mbulesës bimore si pasojë e kullotjes.Grumbujt pyjorë të përbërë kryesisht nga Pisha e Egër (Pinus halepensis) dhe Pisha e Butë (Pinus pinea) nuk paraqiten të ndikuar nga mbikullotja dhe gjendja e tyre vegjetative është përgjithësisht e mirë. Megjithatë, duhet të mbahet nën kontroll çdo përdorim i mundshëm i territorit për kullotje, me qëllim ruajtjen e strukturës së pyjeve dhe të biodiversitetit të kësaj ekonomie.

. 7.4.3. Llojet e bagetive

Në territorin e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, përdorimi i sipërfaqeve pyjore për kullotje është i kufizuar dhe nuk lidhet me kullota të mirëfillta. Blegtoria e zonës përbëhet kryesisht nga **dele, dhi dhe gjedhë (lopë)**.

Bagëtia e imët, kryesisht delet dhe dhitë, mund të përdorin në mënyrë të kufizuar sipërfaqet me bimësi natyrore dhe shkurrore, ndërsa gjedhi mbahet kryesisht në regjim stallor dhe ushqehet nga burime të tjera gjatë pjesës më të madhe të vitit.

Përdorimi i territorit për kullotje nuk paraqet aktualisht presion të konsiderueshëm mbi grumbujt pyjorë, megjithatë duhet të monitorohet në mënyrë që të shmangen dëmtimet e mundshme të ripërtëritjes natyrore dhe të vegjetacionit pyjor.

7.4.4 Perdorimi aktual dhe kapaciteti mbajtes i kullotave

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk janë evidentuar sipërfaqe kullosore të mirëfillta, prandaj nuk mund të përcaktohen tregues të prodhimtarisë së biomasës kullosore, përbërjes së mbulesës barishtore apo kapacitetit kullosor sipas parametrave të kullotave natyrore.

Përdorimi i territorit për nevoja blegtorale është i kufizuar dhe kryesisht lidhet me shfrytëzimin rastësor të sipërfaqeve me bimësi pyjore dhe shkurrore nga bagëtia (dele, dhi dhe lopë). Nga vrojtimet në terren nuk janë konstatuar shenja të mbikullotjes, degradimit të mbulesës bimore apo dëmtime të ripërtëritjes së pyjeve si pasojë e kullotjes.

Për shkak të mungesës së kullotave të mirëfillta, në këtë ekonomi nuk llogaritet kapacitet kullosor i veçantë. Megjithatë, përdorimi i kufizuar i territorit për kullotje duhet të menaxhohet në mënyrë të kontrolluar, për të shmangur ndikimet negative mbi vegjetacionin pyjor dhe ruajtjen e biodiversitetit.

7.4.5 Infrastruktura aktuale

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk, nga informacioni i grumbulluar dhe vrojtimet në terren rezulton se nuk ka objekte apo infrastrukture të veçantë për kullotat, pasi në këtë ekonomi nuk janë evidentuar sipërfaqe kullosore të mirëfillta.

Për nevojat e blegtorisë, në rastet kur përdoren sipërfaqet me bimësi pyjore dhe shkurrore, furnizimi me ujë sigurohet nga burimet natyrore ujore dhe rrjeti i vogël i përrenjve të zonës.

Gjendja aktuale nuk paraqet probleme të veçanta, pasi intensiteti i përdorimit të territorit nga blegtoria është i kufizuar. Megjithatë, ruajtja e burimeve ujore natyrore dhe mbrojtja e tyre nga ndotja mbetet një masë e rëndësishme për menaxhimin e qëndrueshëm të kësaj ekonomie pyjore.

7.4.6 Problemet mbi kullotjen dhe furnizimin e blegtorisë me bazeëushqimore

Në Ekonominë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk nuk janë evidentuar probleme të lidhura me mbikullotjen, pasi në territor nuk ka sipërfaqe kullosore të mirëfillta dhe përdorimi i zonave pyjore nga blegtoria është i kufizuar.

Blegtoria e zonës (dele, dhi dhe lopë) siguron një pjesë të nevojave ushqimore nga burime të ndryshme, ndërsa përdorimi i sipërfaqeve me bimësi pyjore dhe shkurrore bëhet në mënyrë të kufizuar dhe nuk ka sjellë dëmtime të dukshme në vegjetacionin pyjor.

Gjatë vrojtimeve në terren nuk janë konstatuar shenja të degradimit të sipërfaqeve pyjore nga kullotja, dëmtime të ripërtëritjes natyrore apo ulje e gjendjes vegjetative të grumbujve pyjorë.

Për ruajtjen e gjendjes aktuale rekomandohet monitorimi periodik i përdorimit të territorit nga blegtoria, në mënyrë që të shmangen në të ardhmen presionet e mundshme mbi pyjet dhe biodiversitetin e ekonomisë pyjore.

8. OBJEKTIVAT E MBARËSHTRIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

8.1. Objektivat e përgjithshme për planifikimin afat-gjatë

Pyjet janë një pasuri dhe trashëgimni e çmuar kombëtare, Në Nenin 1 të Ligji 57/2020, datë 30.04.2020, "Për pyjet" citohet: Qëllimi i këtij ligji është mbrojtja e pyjeve si pasuri me rëndësi të veçantë, për vlerat e mëdha dhe të pazëvëndësueshme në mbrojtjen e klimës, të tokës, ruajtjen dhe përmirësimin e potencialeve prodhuese, të ekuilibrave të mjedisit natyror, biodiversitetit, burimeve gjenetike dhe regjimit hidrik si detyrime me interes kombëtar dhe ndërkombëtar." Më tej po Ligji 57/2020, datë 30.04.2020. "Për pyjet" e konsideron planin e mbarështimit si instrumentin kryesor të zhvilimit të qëndrueshëm të fondit pyjor. Bazuar sa më sipër si dhe sipas parimeve të mbarështimit të qëndrueshëm e shumë funksional është realizuar optimizimi i nevojave lokale me mundësitë/kapacitetet ekologjike. Gjatë hartimit të PMPK u krye studimi i territorit, marrja e të dhënave, matjet në pyje si dhe takime me grupe interesi me synim:

- Bashkërendimin me aktorët lokale që veprojne në zonë edhe me dy - tre ekonomi pyjore fqinje për të ndaluar prerjet abuzive e degradimin e pyjeve.
- Përfshirjen dhe angazhimin e aktorëve lokale, grave e grupeve të disavantazhuara në hartimin dhe zbatimin e PMPK.
- Mbrojtjen e përmirësimin e mjedisit të përbashkët.
- Reduktimin e varfërisë në zonat rurale.
- Trajnimin profesional të aktorëve në pyje në të gjitha nivelet (punëtorë, teknikë, udhërrëfyes të guidave të natyrës)
- Përdorimin dhe zhvillimin natyral të pyjeve (automatizimi biologjik)
- Rehabilitimin e përmirësimin e sipërfaqeve pyjore për mbrojtjen e ekosistemeve Natyrore, përmirësimin e peisazheve rural dhe ruajtjen e biodiversitetit.
- Mirëmenaxhimin e qëndrueshëm dhe shumë funksional të pyjeve dhe kullotave.
- Përmirësimin e përdorimit të territorit, të formës së qeverisjes, përmirësim të shkurreve, konvertim të tyre në cungishte dhe cungishteve ekzistuese në trungishte.
- Përdorimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të pyjeve mbi bazën e vlerësimit me kritere bashkëkohore të gjëndjes biologjike dhe ekologjike të tyre në mënyrë që të përcaktohet realisht potenciali i tyre prodhues pa dëmtuar biodiversitetin dhe pa cënuar çështjet e mbrojtjes së mjedisit.
- Përcaktimin e rolit dhe mënyrës së përfshirjes së palëve të interesuara gjatë hartimit dhe zbatimit të këtij plani.

8.2. Objektivat kombëtare për Zhvillimin e Pyjeve dhe Kullotave

Qëllimi dhe objektivat kryesore kombëtare janë:

– Të sigurohet ruajtja dhe mbrojtja e integritetit të burimeve pyjore dhe kullosore si pasuri natyrore të qëndrueshme e në këtë kuadër edhe biodiversitetit pyjor dhe kullosor;
– Ekonomia pyjore të kontribuoje në zbutjen e varfërisë në zonat rurale.

Gjithashtu prioritetet e qeverise shqiptare në mbeshtetje të zhvillimit të sektorit të pyjeve synojne në:

- Një nxitje të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave drejt konservimit natyror te tyre, mirëmbajtjes së biodiversitetit dhe zhvillimit të eko-turizmit;
- Rehabilitimin e pyjeve të degraduar për t'i rikthyer në kushte optimale të stacionit pyjor përkatës;
- Ripercaktimin i drejtimeve të punës sipas koncepteve afat-gjatë të zhvillimit për administrimin dhe menaxhimin e pyjeve dhe kullotave;
- Formulimin dhe zbatimin e një Programi Kombëtar të Pyjeve dhe Kullotave
- Krijimin e mundësive përfituese në mbrojtjen, konservimin dhe përmirësimin e burimeve pyjore dhe kullosore edhe përmes programeve qeveritare;
- Vazhdimin e bashkëpunimit teknik dhe financiar me agjensitë ndërkombëtare në sektorin e pyjeve dhe kullotave për të siguruar burime të investimeve;
- Ngritjen e kapaciteteve drejtuese dhe menaxhuese në nivelin e njësive të qeverisjes vendore dhe partenereve private si dhe zhvillimi i një programi efektiv të ekstensionit pyjor;
- Nxitjen dhe përfitimin e të ardhurave përmes zhvillimit të mundësive rikrijuese dhe turizmit;
- Përcaktimin e roleve dhe funksioneve të gjithë aktorëve në sektorin e pyjeve dhe kullotave dhe identifikimin e lidhjeve me kritike mes tyre;
- Promovimi i funksioneve sociale dhe mbrojtëse të pyjeve

Mbështetur në objektivat kombëtare të zhvillimit të sektorit të pyjeve dhe kullotave Ligji 57/2020, datë 30.04.2020. "Për pyjet" e konsideron planin e mbarështimit si instrumentin kryesor të zhvilimit të qëndrueshëm të fondit pyjor. Përcaktimi i objektivave në planin e mbarështrimit bëhet në përputhje të plotë me interesin e popullatave lokale dhe pa cënuar objektivat rajonale dhe kombëtare për zhvillimin e qëndrueshëm.

8.3. Pajtueshmëria e PMPK me planifikimin rajonal dhe atë në nivel Bashkie

Sipas Planit të Përgjithshëm Vendor (PPV) të Bashkisë Lushnje parashikohet realizimi i ndërhyrjeve të rëndësishme që do të përmirësojnë dhe mbrojnë peizazhin siç janë ripyllëzimi me lloje endemike që mund të zhvillohen në kushtet e territorit të bashkisë; zgjerimi i zonave të mbrojtura dhe hartimi e miratimi i planeve të menaxhimit për to. Gjithashtu një parameter kritik është ruajtja dhe krijimi aty ku mungojnë të zonave ripariane të lumenjve dhe të liqeneve. Këto zona kanë rol shumëfunksional, sepse kontrollojnë flukset (komponentet ushqyes dhe sedimentet) që përmirësojnë cilësinë e ujit, mbrojnë tokën nga erozioni dhe ndotja, kontribuojnë në mbrojtjen nga përmbytjet, ndihmojnë në përmirësimin e mikroklimës dhe cilësinë e ajrit dhe funksionojnë si një habitat për faunën dhe në përgjithësi si një bio-korridor.

Peisazhi urban do të përmirësohet ndjeshëm përmes zbatimit të PPV dhe konkretisht nëpërmjet rindërtimit, krijimit të hapsirave të lira publike dhe hapsirave të gjelbra dhe mbjelljes së drurëve dekorativ përgjatë rrugëve. Përveç kësaj edhe në sistemin natyror dhe bujqësor propozohen masa që do të kenë si rezultat shtimin e gjelbërimit:

- Ripyllëzimi në zona të veçanta të degraduara /të shpyllëzuara.
- Rehabilitimi i gurorëve joaktive duke mbjellë llojeve bimësh të përshtatshme, në mënyrë që hapësira të jetë në harmoni me peisazhin e saj rrethues dhe në përputhje me vlerat e tij estetike.
- Realizimi i një rripi të gjelbër perimetrik me drurë të lartë dhe përherëblertë, në mënyrë që të ketë izolim vizual nga rrugët më të afërta.

Pikat e nxehta (hot spots) më të rëndësishme për Bashkinë Lushnje janë të lidhura me përmbytjet, zjarret dhe rrëshqitjet e tokës. Masat mbrojtëse për këto fenomene janë të përshkruara qartë në PPV të bashkisë. Por për këto fenomene do të ketë masa të propozuara edhe në planin e menaxhimit të ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk. Ndër të cilat do të përmendim masat për sensibilizimin e popullsisë lokale lidhur me rëndësinë e pyjeve në cilësinë e jetës së tyre; ndërhyrjet silvikulturore për përmirësimin dhe ripyllëzimin e ngastrave të degraduara dhe dëmtuara nga aktivitetet në kundërshtim me mbrojtjen e mjedisit. Gjithashtu propozimi konkret do të jetë që pyllëzimet dhe ripyllëzimet të projektohen për të krijuar grumbuj pyjore të përzier si më rezistent ndaj fenomeneve të sipërpërmëndura. Nga bashkia do të mbështetet një studim për përpilimin e një hartë me mundësi përditësimi për zonat kritike mjedisore për zjarret, rrëshqitjet dhe përmbytjet.

8.4. Objektivat kryesore të PMPK

Plani i Mbarështimit të Ekonomisë pyjore Gradisht-Gjeneruk ka disa objektiva kryesore, të cilat janë:

- marrja në konsideratë e të gjithë faktorëve që lidhen direkt ose indirekt ndërmjet tyre - popullata lokale, administrimi i pyjeve dhe kullotave, ekoturizmi, interesi që ofron pylli. blektorët etj, pa harruar kufizimin e erozionit, ruajtjen e natyrës dhe stabilitetin e resurseve.
- harmonizimi i interesave të komunitetit dhe të pjesmarrësve të tjerë veprues në territorin e kësaj ekonomie në përputhje me mundësinë aktuale dhe potenciale të pyllit.
- grumbullimi i informacionit të shumfishtë, evidentimi i faktorëve sociale dhe ekonomike që ndikojnë në një mbarështrim të qëndrueshëm të pyjeve, Informacionet nuk duhet të përshijnë vetëm ato pjesë që kanë të bëjnë me grumbullin pyjor, por të mundësojë vlerësimin e parametrave ekologjike (klima etj) biologjike (ekosistemet. biotopet, florën -faunën veçanarisht atë të kërcënuar).
- identifikimi i masave që do të merren në të ardhmen dhe harmonizimin e të gjithë faktorëve veprues për përcaktimin e objektivave specifike që janë rezultat logjik i një mbarështrimi bashkëkohor.

8.5. Objektivat specifike të ekonomisë pyjore/NJM

Objektivat specifike të ekonomisë pyjore janë:

- Evidentimi i gjëndjes aktuale në tërë hapësirën e ekonomisë pyjore me anë të matjeve direkte në terren.

- Bashkëpunumi që në fazën e hartimit të PMPK me përdoruesit dhe palët e tjera të interesuara.
- Përdorimi dhe zhvillimi i qëndrueshëm i pyjeve mbi bazën e vlerësimit me kritere bashkëkohore të gjëndjes biologjike dhe ekologjike të tyre.
- Organizimi i takimeve për diskutimin e masave që propozohen, dhe detajimin operacional të planit afat mesëm dhe afatgjatë.

*8.5.1*Objektivat specifike mbi përdorimin e tokës, funksionin dhe formën e qeverisjes/mbarështrimit

Mbarështrimi aktual nga ai i propozuar për sa i takon përdorimit të territorit, formës së qeverisjes dhe funksioneve ka ndryshime të ndjeshme.
Në përdorimin e territorit ka ndryshime pasi janë hequr 12.5 ha më tepër se mbareshtimi i vitit 1987 si në zërat toka bujqësore, pyje, sipërfaqe me bimësi pyjore, inproduktive etj.
Lidhur me funksionet kryesore dhe të propozuar për grumbujt pyjore të kësaj ekonomie vrejmë se:

- Pyjet me funksion mbrojtës propozohet të jenë **14.51** ha ose 100 % të sipërfaqes pyjore.

Si pyje prodhues janë specifikuar pyjet për prodhim lëndë punimi, lende ndertimi dhe dru zjarri.
Të specifikuara këto funksione jepen edhe në tabelën 5.5.1. ku është përcaktuar edhe siperfaqja për secilin funksion specifik. Ndarja sipas funksioneve të mësipërme ka motive të karakterit tekniko - shkencor dhe social. Në përputhje me objektivat që do të vendos plani i mbarështimit do të fiksohen edhe masat për përmbushjen e tyre dhe çuarjen e pyjeve drejt zhvillimit të qëndrueshëm.

8.5.2 Objektivat specifike mbi tipet e pyjeve

Objektivi specifik për funksionin prodhues të Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk do të jetë menaxhimi i qëndrueshëm i grumbujve pyjorë të përbërë kryesisht nga **Pisha e Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pisha e Butë (Pinus pinea)**, nëpërmjet zbatimit të ndërhyrjeve silvikulturore të përshtatshme sipas moshës, strukturës dhe gjendjes së grumbujve.

Ndërhyrjet do të përfshijnë pastrime, rrallime të hershme dhe rrallime prodhuese, prerje sanitare në rastet e nevojshme, si dhe masa për përmirësimin e strukturës dhe cilësisë së grumbujve pyjorë. Qëllimi kryesor do të jetë sigurimi i zhvillimit normal të pyjeve, rritja e qëndrueshmërisë së tyre ndaj faktorëve biotikë dhe abiotikë, si dhe sigurimi i një prodhimi të qëndrueshëm drusor pa cenuar funksionet ekologjike të pyllit.

Nëpërmjet ndërhyrjeve të planifikuara do të synohet diferencimi i drurëve me cilësi më të mirë (drurët e së ardhmes), duke favorizuar individët me zhvillim të mirë, trung të drejtë dhe kurorë të zhvilluar, me qëllim krijimin e grumbujve pyjorë më cilësorë dhe më rezistentë.

Objektivi final do të jetë krijimi i pyjeve me strukturë të qëndrueshme, me cilësi mesatare deri të mirë të materialit drusor, duke siguruar prodhim lënde punimi, dru zjarri dhe ruajtjen e funksioneve mbrojtëse e ekologjike.

Për çuarjen e grumbujve pyjorë drejt një gjendjeje më të mirë zhvillimore (nga gjendja aktuale drejt gjendjes optimale), do të zbatohen masa konkrete në drejtim të harmonizimit të tre komponentëve kryesorë: **fondit pyjor, strukturës dhe gjendjes së grumbullit**, nëpërmjet:

- Rritjes së prodhimtarisë së grumbujve pyjorë nëpërmjet ndërhyrjeve silvikulturore të përshtatshme;
- Përmirësimit të kushteve të rritjes dhe përdorimit optimal të potencialit të stacionit;
- Sigurimit dhe ruajtjes së ripërtëritjes natyrore të pishave;
- Përmirësimit të cilësisë së grumbujve dhe rritjes së qëndrueshmërisë së tyre;
- Ruajtjes së biodiversitetit, florës dhe faunës së zonës;
- Mbrojtjes së pyjeve nga zjarret, dëmtuesit dhe faktorët e tjerë rrezikues;
- Rehabilitimit dhe mirëmbajtjes së infrastrukturës pyjore;
- Krijimit të mundësive për punësim nëpërmjet zbatimit të punimeve pyjore;
- Përmirësimit të kujdesit dhe kontrollit mbi fondin pyjor.

Tipet e grumbujve pyjorë, përbërja llojore dhe gjendja e tyre paraqiten në tabelat përkatëse të inventarizimit dhe rezultateve të planit të mbarështimit..

Për hollësi shih pasqyrat "Tipet e vegjetacionit potencial sipas funksioneve, përqindja ndaj totalit të sipërfaqes pyjore" tabela 5.1.1 dhe "Tipet e vegjetacionit aktual sipas funksioneve/përqindja ndaj totalit të sipërfaqes pyjore" tabela 5.5.1

8.5.3 Objektivat specifike silvikulturale

Në përshtatje të mjedisit lokal dhe karakteristikave të grumbullit do të zbatojmë sisteme silvikulturale për realizimin e një përdorimi optimal të pyjeve.

Do të kryhen një sërë punimesh silvikulturore duke filluar që nga pastrimet, rrallimet, prerjet e ndryshme silvikulturore si dhe mbrojtje strikte te siperfaqeve te eroduara dhe sistemime malore. Me anë të tyre synohet përmirësimi i gjëndjes aktuale duke gërshetuar të gjithë komponentët së bashku (teknike dhe sociale).

Ndërhyrjet silvikulturale do të kryhen në përshtatje me objektivat e planit të mbarështrimit, kushtet e stacionit dhe cilësinë e grumbullit.

Objektivat kryesore silvikulturore konsistojnë në :

- shfrytëzimin e pyjeve të pjekur e të tejpjekur.
- rrallimin e grumbujve pyjore.
- sigurimin e ripërtëritjes.
- shëndetësimin e grumbujve.
- mbarështrimin dhe ruajtjen e biodiversitetit

Të dhënat për sipërfaqen dhe koston e çdo objektivi jepen në kapitujt përkatës.

8.5.4 Objektivat specifike për kullotat

Në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk mbikullotja nuk paraqitet si problem pasi kullotat nuk arrijne te shfrytezohen sipas kapacitetit, por nuk është bërë asnjë punim përmirësues dhe investim për infrastrukturën prandaj kërkohet vëmëndje e veçantë për to.

Gjithashtu duhet të përmirësojmë ndjeshëm infrastrukturën në kullota veçanërisht në mbërritshmëri dhe vepra ujëpirëse me qëllim rritjen e kapacitetit mbajtës dhe shmangien e kullotjes së detyruar.

8.5.5 Objektivat specifike mbi biodiversitetin

Shtrirja e Ekonomisë Pyjore Gradishtë–Gjeneruk në kuotën rreth **237 m mbi nivelin e detit**, kushtet e relievit, ekspozicioni i shpateve, prania e sipërfaqeve pyjore me **Pishë të Egër (Pinus halepensis)** dhe **Pishë të Butë (Pinus pinea)**, si dhe ndërthurja me elementë të tjerë të vegjetacionit natyror, krijojnë kushte të përshtatshme për zhvillimin dhe ruajtjen e biodiversitetit.

Detyra kryesore është ruajtja dhe përmirësimi i këtij biodiversiteti, duke synuar mbrojtjen e habitateve natyrore, ruajtjen e llojeve autoktone dhe rritjen e vlerave ekologjike e peizazhore të zonës.

Rreziqet kryesore për biodiversitetin e kësaj ekonomie lidhen me mundësinë e zjarreve pyjore, ndryshimet e përdorimit të tokës, ndërhyrjet e pakontrolluara në sipërfaqet pyjore, dëmtuesit dhe sëmundjet e ndryshme.

Për përmirësimin dhe ruajtjen e biodiversitetit do të merren masa që synojnë:

- ruajtjen e grumbujve natyrorë dhe gjysmë natyrorë të pishave;
- mbrojtjen e llojeve bimore e shtazore që lidhen me habitatet pyjore;
- ruajtjen e diversitetit gjenetik të **Pishës së Egër** dhe **Pishës së Butë**;
- zbatimin e ndërhyrjeve silvikulturore të kontrolluara pa dëmtuar strukturën ekologjike të pyllit;
- mbrojtjen e pyjeve nga zjarret dhe faktorët e tjerë degradues;
- ruajtjen e drurëve të veçantë dhe elementeve natyrore me vlera biologjike.

Menaxhimi i qëndrueshëm i kësaj ekonomie do të ndihmojë në ruajtjen e biodiversitetit, përmirësimin e gjendjes së pyjeve dhe valorizimin e vlerave natyrore të zonës për zhvillimin e turizmit natyror.

.

8.5.6 Objektivat specifike mbi gjëndjen shëndetsore

Vëzhgimet e kryera në terren tregojnë se ekonomia pyjore nuk paraqet probleme të rëndësishme sa i përket gjendjes fitosanitare. Janë konstatuar vetëm pak drurë të vjetër me majë të tharë dhe raste të veçanta të dëmtimeve natyrore.

Për përmirësimin e gjendjes shëndetësore të pyjeve do të zbatohen masa si: heqja e drurëve të tharë, të dëmtuar, të rrëzuar ose të prekur nga faktorë të ndryshëm, si dhe ndërhyrje silvikulturore për përmirësimin e strukturës dhe vitalitetit të grumbujve pyjorë.

Mbrojtja e pyjeve do të realizohet nëpërmjet monitorimit të vazhdueshëm, parandalimit të zjarreve, kontrollit të territorit dhe zbatimit të masave për një menaxhim të qëndrueshëm të resurseve pyjore. Bashkëpunimi ndërmjet strukturave pyjore, pushtetit vendor dhe komunitetit lokal do të jetë faktor i rëndësishëm për ruajtjen dhe përmirësimin e gjendjes së pyjeve.

8.5.7 Objektivat specifike mbi faunën

Objektivi kryesor për faunën e egër në ekonominë pyjore është krijimi i kushteve të përshtatshme për ushqim, riprodhim dhe zhvillim të qëndrueshëm të popullatave të saj.

Në territorin e ekonomisë gjenden lloje të ndryshme gjitarësh dhe shpendësh të egër, ku ndër më të rëndësishmit janë ariu, ujku, derri i egër, kaprolli, thëllëza e malit dhe qukapiku, ndërsa më të zakonshëm janë dhelpra, lepuri, iriqi, breshka dhe shpendë të ndryshëm.

Ruajtja e habitateve pyjore, kontrolli i gjuetisë dhe ndalimi i gjuetisë së paligjshme janë masa të domosdoshme për mbrojtjen e biodiversitetit dhe zhvillimin e faunës së egër. Monitorimi periodik i popullatave do të ndihmojë në një menaxhim më të mirë të tyre dhe në ruajtjen e ekuilibrit ekologjik të ekonomisë pyjore.

8.5.8 Objektivat specifike për pyjet me funksion prodhues

Objektivi kryesor për pyjet me funksion prodhues në këtë ekonomi është shfrytëzimi racional i fondit pyjor, duke siguruar vazhdimësinë e prodhimit të lëndës drusore dhe ruajtjen e gjendjes së mirë të pyjeve.

Nëpërmjet ndërhyrjeve silvikulturore si rrallimet, prerjet sanitare dhe ndërhyrjet për përmirësimin e grumbujve pyjorë do të favorizohen drurët me cilësi më të mirë dhe do të krijohen kushte për zhvillimin e gjeneratës së re. Qëllimi përfundimtar është krijimi i grumbujve pyjorë më të qëndrueshëm, nga të cilët do të sigurohet në vazhdimësi lëndë punimi dhe dru zjarri pa dëmtuar ekuilibrin ekologjik.

Furnizimi me dru zjarri do të realizohet kryesisht nga materialet që dalin gjatë ndërhyrjeve silvikulturore, drurëve të dëmtuar dhe të tharë, duke shmangur prerjet e pakontrolluara.

Ekonomia paraqet gjithashtu potencial për prodhimet jo drusore të pyllit, si bimë mjekësore, eterovajore dhe tanifere. Grumbullimi i tyre do të bëhet duke respektuar kriteret teknike, me qëllim ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të këtyre burimeve natyrore.

8.5.9 Objektivat specifike për pyjet me funksion mbrojtës

Objektivi kryesor për pyjet me funksion mbrojtës gjatë periudhës së zbatimit të planit është ruajtja dhe forcimi i rolit të tyre në mbrojtjen e tokës, ujërave, klimës dhe në kufizimin e proceseve erozive.

Në këto sipërfaqe do të kufizohen ndërhyrjet që mund të ndikojnë negativisht në stabilitetin e grumbujve pyjorë, duke shmangur prerjet e pa planifikuara dhe dëmtimet nga faktorë të ndryshëm. Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet sipërfaqeve pyjore me funksion mbrojtës, veçanërisht grumbujve të pishës me dendësi të ulët dhe terreneve me ndjeshmëri ndaj erozionit.

Ruajtja e këtyre pyjeve do të realizohet nëpërmjet monitorimit të vazhdueshëm, mbrojtjes nga zjarret dhe ndërgjegjësimit të komunitetit lokal për rëndësinë e tyre mjedisore.

Në këtë ekonomi pyjore janë evidentuar **14.51 ha pyje me funksion mbrojtës**, të cilat do të menaxhohen me masa të përshtatshme për ruajtjen e stabilitetit të tyre dhe mbrojtjen e biodiversitetit.te kesaj ekonomie mund te parashikohen dhe me teper pyje me funksion mbrojtes.

8.5.10 Objektivat specifike për pyjet me funksion rekreacioni

Për realizimin e objektivave të vendosura për pyjet me funksion rekreacioni duhet në fillim të krijojmë mundësinë e zhvillimit të aktiviteteve turistike rekreative dhe çlodhëse për njerëzit. Kjo gjë arrihet duke bërë prezent të mirat dhe produktet që ofrojnë pyjet e ekonomisë Gradisht-Gjeneruk tek operatorët turistik që kërkojnë të zhvillojnë të tilla aktivitete. Ne kete ekonomi ka indicje per nje funksion te tille por mbetet e hapur mundesia qe grumbuj pyjor te vecante ne te ardhmen mund te trajtohen si te tille.

8.5.11 Objektivat specifike për pyjet me funksion konservues

Në këtë ekonomi aktualisht nuk janë evidentuar grumbuj pyjorë të propozuar me funksion konservues. Megjithatë, në të ardhmen, me zhvillimin dhe përmirësimin e gjendjes së grumbujve pyjorë, mund të përcaktohen sipërfaqe me vlera të veçanta konservuese.

Mundësi për këtë funksion mund të paraqesin grumbuj të veçantë me pishë të butë dhe pishë të eger, geshtenjë, të cilët do të kërkojnë menaxhim të kujdesshëm dhe ruajtje të vlerave natyrore.

9ga analiza e grumbujve pyjorë të ekonomisë pyjore Dardhë Qebik rezulton se ato ndodhen kryesisht në fazat e zhvillimit të rinisë dhe parapjekurisë. Për shkak të moshës së re të grumbujve dhe nevojës për përmirësimin e strukturës së tyre, ndërhyrjet do të realizohen nëpërmjet punimeve silvikulturore si rrallime, prerje sanitare dhe ndërhyrje të tjera për përmirësimin e gjendjes së pyjeve.

Produktet pyjore që do të përfitohen gjatë periudhës 10-vjeçare do të jenë kryesisht dru zjarri dhe në sasi të kufizuara material drusor për përdorime të tjera, që do të rezultojnë nga ndërhyrjet silvikulturore.

Nga përllogaritjet e kryera rezulton se gjatë periudhës 10-vjeçare do të përfitohet një sasi totale prej:

27.5 m^3/vit × 10 vjet = 275 m^3 material drusor nga prerje silvikulturore

Kjo sasi do të sigurohet kryesisht nga prerjet sanitare, rrallimet dhe heqja e drurëve të dëmtuar ose të dobët, pa cenuar vazhdimësinë e prodhimit pyjor.

Mundësia vjetore e shfrytëzimit sipas gjendjes reale të grumbujve pyjorë është 27.5 m^3/vit.

Kjo mundësi shfrytëzimi është përcaktuar në bazë të kapacitetit të grumbujve pyjorë, nevojave për ndërhyrje silvikulturore dhe ruajtjes së funksioneve prodhuese, mbrojtëse dhe ekologjike të ekonomisë pyjore.

9.2. Prerja vjetore silvikulturore

Në kuadër të mbarështimit të ekonomisë pyjore Gradisht Gjeneruk janë planifikuar të kryhen ndërhyrje silvikulturore me qëllim përmirësimin e gjendjes së grumbujve pyjorë, rritjen e prodhimtarisë dhe sigurimin e zhvillimit të qëndrueshëm të pyjeve.

Duke u bazuar në gjendjen aktuale të grumbujve pyjorë, moshën dhe strukturën e tyre, ndërhyrjet do të jenë kryesisht rrallime të lehta, pastrime dhe prerje sanitare për heqjen e drurëve të dëmtuar, të dobët ose të tharë.

Këto punime do të aplikohen kryesisht në grumbujt me **pishë të zezë dhe lloje të tjera pjesëmarrëse**, me synim favorizimin e drurëve të së ardhmes dhe përmirësimin e cilësisë së masës drusore.

Gjatë periudhës 10-vjeçare është parashikuar të realizohen ndërhyrje të kufizuara, pasi grumbujt pyjorë janë kryesisht në faza të reja zhvillimi dhe nuk kërkojnë shfrytëzim intensiv.

Materiali drusor që do të rezultojë nga këto ndërhyrje do të jetë kryesisht **dru zjarri dhe material i hollë drusor**, i cili do të përdoret për nevojat e komunitetit dhe për mirëmbajtjen e pyjeve.

Në total është parashikuar të përfitohet rreth **275 m³ material drusor gjatë periudhës 10-vjeçare**, ose:

275 m³ : 10 vjet = 27.5 m³/vit

Ndërhyrjet do të kryhen duke respektuar kriteret silvikulturore dhe duke mos cenuar funksionet prodhuese, mbrojtëse dhe ekologjike të ekonomisë pyjore.

Qëllimi kryesor është krijimi i grumbujve pyjorë më të qëndrueshëm, me strukturë më të mirë dhe me rritje të vazhdueshme të vlerave ekonomike dhe mjedisore.

Grafiku i realizimit të ndërhyrjeve jepet nga *tab 9.3.1.1.* po aty jepen numri i ngastrës, sipërfaqja, intensiteti i ndërhyrjes, shkalla e urgjencës dhe vëllimi i materialit drusor që do të rezultojë të hiqet.

9.3. Planifikimi vjetor i masave

9.3. 1 Masat ne Pyje

Prerjet silvikulturale për ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk përfshijne sasinë e volumit të materialit drusor që do të rezultojë nga masat e marra si trajtime silvikulturore për çdo vit brenda planifikimit dhjetë vjeçar. Në këtë ekonomi pyjore është parashikuar të ndërhyhet me prerje shfrytzuese në pak grumbuj pyjor që kanë arritur pjekurinë dhe kushtet për ndërhyrje. Masat silvikulturore janë si më poshtë vijon:

Planifikimi vjetor i ndërhyrjeve – Pyje

Tab.9.3.1.1

Planifikimi vjetor I nderhyrjeve						
Viti	**Ngastra**	**Sip. Ha**	**Metoda e trajtimit**	**Siperfaqja qe do te**	**Volumi i materjalit qe**	**Shenim % e nderhyrjes**

				nderhyhet ha	**sigurohet m3**	
2026-2029	37d	14.51	Pastrime silvikulturore	3 ha	27.5m^3	25% nr dr

Plani vjetor i nderhyrjeve ne infrastrukture
-Pyllezime
-Sistemime malore (gardhe cifte e teke dhe prita me mure te thate e brez betoni)

Viti	**Kodi I ng**	**Sip.Ha**	**Lloji i Nderhyrjes**	**Sip e nderhyrjes**	**Shenim**
2026-2036	37d	14.51	Pyllzim me pishe mesdhetare	1.5	Hedhje fare, pyllezim

Krasitje e 1/3 te kurorave te pishes se zeze nga poshte

Parcelat	**Sip.Ha**	**Tipi i pyllit**	**Nderhyrja**
37d	14.51	PM	Krasitje 1/3 e kurores nga poshte
Shuma	**14.51**		

Sipërfaqe me bimësi pyjore

Parcelat	*Sip.Ha*	*Perd. Teritorit*
37d	*0.7*	*sbp*

Parcelat bujqësi (toka buke, troje,)

Parcelat	*Sip.Ha*	*Perd. Teritorit*
37d	*0.2*	*bujqesi*

Siperfaqe te tjera ne total

Parcelat	*Sip.Ha*	*Perd. Teritorit*
37d	-	-

9.3.2 Masat në kullota

Në ekonominë pyjore **Gradisht Gjeneruk** nuk janë evidentuar sipërfaqe kullosore të mirëfillta dhe për rrjedhojë nuk parashikohen ndërhyrje për përmirësimin e kullotave. Nuk ka parcela kullosore të regjistruara për heqje gurësh, pastrim bimësie të dëmshme apo masa të tjera përmirësuese.

Përdorimi i territorit nga blegtoria është i kufizuar dhe nuk paraqet presion të ndjeshëm mbi fondin pyjor. Në rastet kur evidentohen kullotje sporadike në sipërfaqe pyjore, ato do të menaxhohen nëpërmjet kontrollit të përdorimit të territorit dhe këshillimit të komunitetit për ruajtjen e gjendjes së pyjeve.

Plani vjetor i ndërhyrjeve – Kullota (Ekonomia Gradisht-Gjeneruk)

Tab.9.3.2.1

Viti	Kodi i ngastrës	Sip. ha	Ndërhyrjet përmirësuese	Njësia	Volumet	Shënim
-	-	0	Nuk ka kullota të identifikuara	-	0	Nuk parashikohen masa në kullota

9.3.3 Masat në infrastrukture dhe në zonat e degraduara, rekreacionale dhe didaktike

Masat në infrastrukturë janë kryesoret rikonstruksioni dhe mirëmbajtja e rrugëve auto që përshkojnë këtë zonë dhe kryesisht grumbujt pyjor. Në zonat e degraduara do të merren masa për evitimin e degradimit të mëtëjshëm dhe rehabilitimit me pyllëzime e sistemime malore.

9.4. Masat afat-gjata

9.4.1. Masat silvikulturale në trungishte

a - Masat për favorizimin dhe stimulimin e rigjenerimit natyror

Në ekonominë pyjore **Gradisht Gjeneruk**, sipërfaqet me bimësi pyjore të rrallë do të trajtohen me prioritet për ruajtjen e tokës dhe përmirësimin e mbulesës pyjore. Në këto sipërfaqe do të zbatohet **mbrojtja strikte e territorit**, duke shmangur dëmtimet nga prerjet, kullotja e pakontrolluar dhe faktorë të tjerë që pengojnë zhvillimin natyror të pyllit.

Në zonat ku paraqiten probleme erozioni do të aplikohen masa mbrojtëse si sistemime të vogla malore, stabilizime të terrenit dhe, sipas nevojës, pyllëzime me lloje të përshtatshme për kushtet stacionale.

b - Trajtimet silvikulturore

Trajtimet silvikulturore në grumbujt pyjorë të kësaj ekonomie do të konsistojnë në:

- rrallime të tipit të parë dhe të dytë;
- prerje sanitare për heqjen e drurëve të dëmtuar, të tharë ose të dobësuar;
- ndërhyrje për përmirësimin e strukturës dhe rritjen e cilësisë së grumbujve pyjorë.

Në pyjet me pishë të zezë do të kryhen masa kujdesi si krasitje dhe përmirësim i zhvillimit të kurorave, ndërsa në llojet gjethegjerë do të synohet favorizimi i individëve me cilësi më të mirë.

c - Masa të tjera

Masat e tjera afatgjata do të përfshijnë:

- mbrojtjen e pyjeve nga zjarret;
- monitorimin dhe luftimin e sëmundjeve dhe dëmtuesve;

- ruajtjen e biodiversitetit;
- parandalimin e prerjeve të paligjshme dhe përdorimit të paqëndrueshëm të fondit pyjor;
- ndërgjegjësimin e komunitetit për përdorimin racional të burimeve pyjore.

Këto masa synojnë rritjen e qëndrueshmërisë së ekonomisë pyjore dhe përmirësimin gradual të gjendjes së grumbujve pyjorë.

9.4.2. Masat silvikulturore në trungishte

Në ekonominë pyjore **Gradisht Gjeneruk**, grumbujt pyjorë të pishës mesdhetare do të trajtohen me masa silvikulturore që synojnë rritjen e qëndrueshmërisë, përmirësimin e strukturës dhe rritjen e cilësisë së materialit drusor.

Do të kryhen:

- rrallime të tipit të parë dhe të dytë, duke hequr drurët e dobët, të shtrembër, të dëmtuar dhe ata që pengojnë zhvillimin e individëve më cilësorë;
- prerje sanitare për largimin e drurëve të tharë ose të prekur nga dëmtuesit;
- krasitje të degëve të poshtme, aty ku është e nevojshme, për përmirësimin e cilësisë së trungut.

Ndërhyrjet do të bëhen me intensitet të moderuar, duke ruajtur mbulesën pyjore dhe duke shmangur hapjen e tepërt të grumbullit, me qëllim mbrojtjen e tokës dhe parandalimin e erozionit.

9.4.3. Masat silvikulturore ne Shkurre

Në ekonominë pyjore **Gradisht Gjeneruk** nuk ka sipërfaqe të mirëfillta me shkurre, por ka pjesëmarrje të kufizuar të tyre në përbërjen e grumbujve pyjorë. Këto shkurre do të ruhen për rolin e tyre ekologjik dhe në mbrojtjen e biodiversitetit.

Ndërhyrjet do të kryhen vetëm në raste të veçanta me prerje sanitare ose heqje të individëve të dëmtuar, duke favorizuar zhvillimin e pishës mesdhetare dhe ruajtjen e ekuilibrit natyror të ekonomisë.

Kosto e prerjeve kulturore

Ngastra	Sip ha	Metoda e trajtimit silvikulturor	Vol materjalit qe sigurohet	Kosto lek	
				Per 1 ha lek	Totale lek
37d	14.51	Rrallim tipi 1	73.13	85000	6216050
Shuma	2166.7		73.13		6216050

9.4.4. Pyllëzimi, ripyllëzimi

Pyllëzimi dhe ripyllëzimi janë vlerësuar gjatë vrojtimeve në terren. Duke marrë parasysh kushtet e vështira të terrenit, largësinë e sipërfaqeve, kostot e larta të punimeve, mungesën e fuqisë punëtore dhe veçoritë e tokave të cekëta e të degraduara, ndërhyrjet me pyllëzim artificial paraqesin vështirësi dhe shkallë të ulët suksesi.

Për këtë arsye është parashikuar që këto sipërfaqe të trajtohen me mbrojtje strikte, duke i dhënë mundësi zhvillimit natyror të bimësisë pyjore. Në zonat me probleme erozioni do të aplikohen masa mbrojtëse si sistemime malore, prita me gardh, mure të thata dhe ndërhyrje të tjera stabilizuese, me qëllim mbrojtjen e tokës dhe përmirësimin gradual të mbulesës bimore.

9.4.5. Masat ne kullota

Në ekonominë pyjore **Gradisht Gjeneruk** nuk janë evidentuar sipërfaqe kullosore të mirëfillta, prandaj nuk parashikohen masa për përmirësimin e kullotave.

Nuk do të kryhen punime si pastrime nga gurët, heqje bimësh të pangrënshme apo përmirësim i vegjetacionit kullosor, pasi mungojnë sipërfaqet e dedikuara për kullotë.

Përdorimi i territorit nga blegtoria, në rastet kur ndodh, do të monitorohet në mënyrë që të mos krijojë presion mbi fondin pyjor dhe biodiversitetin e ekonomisë.

9.4.6. Gjendja dhe masat në infrastrukturën e ekonomisë pyjore

Ekonomia pyjore Gradisht Gjeneruk ka një rrjet rrugor që siguron mbërritshmërinë në pjesën më të madhe të territorit pyjor, por gjendja teknike e tij paraqitet e dobët për shkak të mungesës së mirëmbajtjes së vazhdueshme dhe dëmtimeve të shkaktuara nga faktorët atmosferikë.
Rrugët pyjore në disa segmente nuk plotësojnë kërkesat teknike, për shkak të mungesës së kanaleve anësore, tombinove, bankinave mbrojtëse dhe pjerrësive të konsiderueshme të terrenit.
Në këtë ekonomi nuk parashikohen ndërhyrje të mëdha rehabilituese në rrjetin rrugor pyjor, por do të kryhen ndërhyrje të nevojshme për mirëmbajtjen dhe funksionimin e tij. Prioritet do të kenë masat për stabilizimin e terrenit dhe mbrojtjen nga erozioni, nëpërmjet sistemimeve malore, ndërtimit të pritave, gardheve teke e çifte dhe masave të tjera mbrojtëse sipas nevojës.

Masat në infrastrukturën e ekonomise pyjore
Sistemime malore(gardhe cifte e teke)
Tabela nr.9.4.6.1

Parcelat	Sip.Ha	Nderhyrjet	Volumi gardhe m2	Prita me gure m3	Urgjenca
37d	14.51	-	-	-	-

9.4.7. Masat specifike për aktivitetet rekreacionale dhe didaktike

Në ekonominë pyjore Gradisht Gjeneruk, duke pasur parasysh vlerat natyrore dhe biodiversitetin e zonës, në të ardhmen mund të zhvillohen aktivitete rekreative dhe didaktike të lidhura me natyrën.
Masat do të përfshijnë hapjen dhe mirëmbajtjen e shtigjeve natyrore, orientimin e vizitorëve dhe promovimin e vlerave pyjore të zonës.
Në sipërfaqet ku evidentohen shenja degradimi do të merren masa për mbrojtjen e tokës, parandalimin e erozionit dhe rehabilitimin e tyre, nëpërmjet sistemimeve malore dhe, kur kushtet e lejojnë, ndërhyrjeve me pyllëzime.
.

10. VLERËSIMI EKONOMIK

10.1. Vlerësimi i efekteve të masave të planifikuara në pyje dhe kullota

Masat e propozuara në kuadër të këtij plani mbarështimi për ekonominë pyjore Gradisht Gjeneruk do të ndikojnë në përmirësimin gradual të gjendjes së grumbujve pyjorë, rritjen e cilësisë së lëndës drusore dhe sigurimin e një zhvillimi të qëndrueshëm të pyjeve.
Ndërhyrjet silvikulturore të planifikuara në grumbujt pyjorë, kryesisht në trungishte pishe mesdhetare, do të realizohen nëpërmjet rrallimeve, prerjeve sanitare dhe ndërhyrjeve të tjera të nevojshme, me qëllim përmirësimin e strukturës së pyllit, favorizimin e drurëve më cilësorë dhe krijimin e kushteve më të mira për zhvillimin e gjeneratës së re.
Materiali drusor që do të përfitohet nga këto ndërhyrje do të përdoret kryesisht për dru zjarri, lëndë të imët dhe produkte të tjera drusore, duke siguruar një shfrytëzim racional të fondit pyjor pa dëmtuar vazhdimësinë e prodhimit.
Punimet e propozuara do të kryhen duke respektuar kriteret teknike të mbarështimit të qëndrueshëm dhe duke përdorur metoda që minimizojnë ndikimin negativ në mjedis. Një rëndësi e veçantë do t'i kushtohet mbrojtjes së tokës nga erozioni, ruajtjes së biodiversitetit dhe përmirësimit të gjendjes së ekosistemit pyjor.
Përmirësimi i gjendjes së pyjeve do të sjellë rritje të vlerës ekonomike të kësaj ekonomie nëpërmjet shtimit të prodhimeve drusore, përmirësimit të cilësisë së masave pyjore dhe krijimit të mundësive për punësim gjatë realizimit të punimeve pyjore.
Gjithashtu, menaxhimi i rregullt i pyjeve do të ndikojë në uljen e rrezikut nga zjarret, dëmtuesit dhe faktorët e tjerë negativë, duke rritur rolin mbrojtës dhe ekologjik të ekonomisë pyjore Gradisht Gjeneruk.

10.2 Planifikimi i të ardhurave/përfitimeve

Masat e propozuara në kuadër të këtij plani mbarështimi për ekonominë pyjore Gradisht Gjeneruk do të ndikojnë në përmirësimin gradual të gjendjes së grumbujve pyjorë, rritjen e cilësisë së lëndës drusore dhe sigurimin e një zhvillimi të qëndrueshëm të pyjeve.
Ndërhyrjet silvikulturore të planifikuara në grumbujt pyjorë, kryesisht në trungishte pishe mesdhetare, do të realizohen nëpërmjet rrallimeve, prerjeve sanitare dhe ndërhyrjeve të tjera të nevojshme, me qëllim përmirësimin e strukturës së pyllit, favorizimin e drurëve më cilësorë dhe krijimin e kushteve më të mira për zhvillimin e gjeneratës së re.
Materiali drusor që do të përfitohet nga këto ndërhyrje do të përdoret kryesisht për dru zjarri, lëndë të imët dhe produkte të tjera drusore, duke siguruar një shfrytëzim racional të fondit pyjor pa dëmtuar vazhdimësinë e prodhimit.
Punimet e propozuara do të kryhen duke respektuar kriteret teknike të mbarështimit të qëndrueshëm dhe duke përdorur metoda që minimizojnë ndikimin negativ në mjedis. Një rëndësi e veçantë do t'i kushtohet mbrojtjes së tokës nga erozioni, ruajtjes së biodiversitetit dhe përmirësimit të gjendjes së ekosistemit pyjor.

Përmirësimi i gjendjes së pyjeve do të sjellë rritje të vlerës ekonomike të kësaj ekonomie nëpërmjet shtimit të prodhimeve drusore, përmirësimit të cilësisë së masave pyjore dhe krijimit të mundësive për punësim gjatë realizimit të punimeve pyjore.
Gjithashtu, menaxhimi i rregullt i pyjeve do të ndikojë në uljen e rrezikut nga zjarret, dëmtuesit dhe faktorët e tjerë negativë, duke rritur rolin mbrojtës dhe ekologjik të ekonomisë pyjore Gradisht Gjeneruk.
Të dhënat jepen në tabelën nr.10.2.1;

Të ardhurat

Tabela 10.2.1.

Emërtimi	Njësia matjes	Sasia	Çmimi për njësi (lek)	Vlera (lek)
Lëndë punimi nga prerjet silvikulturore	m3	73.13	3200	234 016
TOTALI				**234 016**

Të ardhurat në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk llogariten të jenë në total **234 016** lek**.**

10.3 Planifikimi i kostove/shpenzimeve

Vlera totale e kostos së punimeve përmbledh të gjitha shpenzimet e punimeve të parashikuara gjatë dhjetë viteve në harkun kohor të zbatimit të ketij Plani Mbarështimi sipas urgjencës së parashikuar në kapitujt e mësipërm.

Kosto shpenzime

Tabela 10.3.1

Emertimi	**Njesia matjes**	**Sasia**	**Çmimi per njesi (lek)**	**Vlera (lek)**
Pastrim gurë,shkurre e bimë të dëmëshme	ha	4	100 000	400 000
Krasitje degesh ne pisha	ha	5	30000	150000
Prerje kulturore (Rrallim e pastrim)	ha	2	85000	170000
TOTALI		11		**585000**

Shpenzimet në ekonominë pyjore Gradisht-Gjeneruk llogariten të jenë në total **585000** lek

10.4 Analiza kosto-perfitim

Mbi bazën e analizës së mësipërme, në tërësi rezultojnë më shumë shpenzime se sa të ardhura. Në këto shpenzime janë perfshirë shpenzimet për lëndën e parë dhe kostoja e punës, ndërsa shpenzimet për personelin pyjor nuk janë perfshirë.
Në total përfitimi bruto, për periudhën 10 vjeçare llogaritet si diferencë e të ardhurave me shpenzimet. Të dhënat jepen në tabelën nr.10.4.1;

Analiza kosto – përfitim *Tabela nr.10.4.1*

Emertimi	Vlera (lek)
Të ardhura	**234016**
Shpenzime	**585000**
Humbja	**350984**

Nga analiza e mësipërme rezulton se në ekonominë pyjore **Gradisht Gjeneruk**, aktivitetet e planifikuara të mbarështimit dhe menaxhimit të pyjeve gjatë periudhës së parë 10-vjeçare nuk arrijnë të mbulojnë plotësisht shpenzimet e parashikuara. Balancimi ekonomik i investimeve pritet të arrihet në një periudhë më të gjatë, rreth **11 vjet e 9 muaj**.
Vlera e përfitimeve reale mund të jetë më e lartë se ajo e llogaritur, nëse merren në konsideratë edhe shërbimet mjedisore të pyjeve, si sekuestrimi i karbonit, mbrojtja e tokës nga erozioni, ruajtja e biodiversitetit, mbrojtja e burimeve ujore dhe funksionet ekologjike të sipërfaqeve pyjore.
Duke qenë se pyjet e ekonomisë **Gradisht Gjeneruk** përbëhen kryesisht nga grumbuj pyjorë me mundësi zhvillimi dhe rritjeje të mëtejshme, pritet që në të ardhmen të rritet prodhimtaria pyjore dhe si rrjedhojë edhe vlera ekonomike e produkteve pyjore. Përmirësimi i strukturës së pyjeve nëpërmjet ndërhyrjeve silvikulturore do të ndikojë në rritjen e sasisë dhe cilësisë së lëndës drusore.
Ekzistojnë mundësi të mëdha për rritjen e të ardhurave nga përdorimi i produkteve pyjore, sidomos nga lënda e punimit, lënda e hollë, drutë e zjarrit dhe prodhimet e tjera jo drusore. Për këtë arsye menaxhimi i ekonomisë pyjore duhet të synojë jo vetëm shfrytëzimin e materialit drusor, por edhe përpunimin dhe tregtimin e tij për të rritur vlerën ekonomike. Bashkia, si administruese e pyjeve, duhet të krijojë mundësi për organizimin e punimeve pyjore, përfshirjen e komunitetit lokal dhe zhvillimin e tregut të produkteve pyjore, duke siguruar kështu rritje të të ardhurave dhe përdorim më racional të resurseve pyjore të ekonomisë **Gradisht Gjeneruk**.

11. LIDHJA MIDIS PLANIT TË MBARËSHTIMIT TË PYJEVE E KULLOTAVE DHE SISP

Lidhja midis PMPK dhe SISP përshkruhet në Udhëzues sipas ecurisë kronologjike të rrjedhes së punës në hartimin e planit.

12. PROÇESI I VALIDIMIT TË PMPK NE SISP]

Kur plani i mbarështrimit është gati. konsulenti duhet të paraqesë PMPK për miratim dhe pranim. Miratimi i planit të ri të mbarështrimit dhe futja në SISP konsiston në këto procese :

- korigjimi i të dhënave gjeo-hapsinore
- plotësimi dhe korigjimi i informacionit të përgjithshëm të atributeve

Kryesisht. funksionalitetet edituese duhet të garantojnë korrektësinë e të dhënave të futura në mënyrë që të shmangen gabimet sa më shumë të jetë e mundur. Gjatë përgatitjes së planit të mbarështrimit të pyjeve dhe kullotave mund të ketë mangësi në lidhjen logjike midis të dhënave për shkak të lënies jashtë të informacionit. Për shembull, në hartimin e planit të ri të mbarështrimit,hapi i parë është plotësimi i bazës së të dhënave mbi gjëndjen e pyjeve dhe më pas të përcaktohen objektivat dhe ndërhyrjet në bazën e të dhënave të planit të mbarështrimit. Hartuesi i planit të mbarështrimit duhet të percaktoj objektivat dhe ndërhyrjet për secilën nënparcelë pyjore dhe kjo duhet bërë një e nga një. Sistemi informacionit paraqet listën e nënparcelave pa objektivat e përcaktuara.

13. MIRATIMI I PLANIT TË MBARËSHTIMIT TË PYJEVE DHE KULLOTAVE

Kërkesat bazë për miratimin e planit të mbarështrimit janë:

❖ Kur të përfundojë hartimi i planit të mbarështrimit. një përmbledhje ekzekutive duhet të përgatitet duke nxjerrë në pah karakterisitkat e tij si: objektivat e planit, treguesit e fondit pyjor dhe kullosor, mundësinë vjetore të shfrytëzimit, ndërhyrjet silvikulturore dhe efektiviteti ekonomik i zbatimit të planit të mbarështrimit si dhe pjesemarrja e komunitetit lokal në hartimin e tij.

❖ Veçoritë kryesore të planit të mbarështrimit duhet të shpjegohen dhe diskutohen me stafin e shërbimit pyjor të bashkisë dhe me aktorët e tjerë nëpërmjet një prezantimi në poëerpoint.

❖ Plani dërgohet në Ministrinë e Turizimit dhe Mjedisit për miratim i shoqëruar me letrën mbështetëse të hartuar nga Drejtoria e Pyjeve e Bashkisë.

❖ Një komision ngrihet nga ministria (1 përfaqsues nga MTM.1 përfaqsues nga AKPdhe 1 përfaqsues nga FSHP/UBT), për të kryer kontrollin cilësor të planit të mbarështrimit dhe për të siguruar që cilësia e planit është e mirë dhe se plani është hartuar në përputhje me rregulloret, udhëzuesin si dhe respekton të drejtat e palëve të treta. Miratimi final i planit të mbarështrimit për pyjet publike dhe private bëhet nga Ministri i MTM pas vlerësimit pozitiv të komisionit.

❖

14. MONITORIMI I ZBATIMIT TË PMPK

SISP bën të mundur monitorimin vjetor të ndërhyrjeve që kryhen në përputhje me planin e mbarështrimit si dhe rastet e ngjarjeve ekstreme si psh: zjarret në pyje, rrëshqitjet, përmbytjet, që ndikojnë në gjëndjen e territorit dhe menaxhimin e planit. Monitorimi i zbatimit të PMPK do të bëhet sipas proçedurës së pritshme të futjes së informacionit në SISP për çdo ndërhyrje duke futur këto të dhëna: (i) tipi i masave; (ii) sipërfaqja ku është kryer ndërhyrja (si psh: gjatësia e rrjetit të ri rrugor); (iii) kostoja e ndërhyrjeve; (iv) kontraktori; (v) punësimi i grave dhe burrave (mundësia për të ndarë dhe për të menaxhuar ndërhyrjet e parashikuara në planin e mbarështrimit duke respektuar pjesmarrjen gjinore sipas ligjit 9970/2008) duke siguruar edhe një informacion më të përditesuar. Në SISP do të futen të gjitha ngjarjet që do të ndodhin në territorin e ekonomisë pyjore si: zjarret në pyje,problemet fitosanitare, rrëshqitjet etj

15. RISHIKIMI PERIODIK I ZBATIMIT TË PLANIT TË MBARËSHTIMIT

Megjithëse progresi në zbatimin e aktiviteteve specifike është një nga problemet kyç në rastin e një plani mbarështrimi. ky i fundit duhet të rishikohet në mënyrë të rregullt çdo vit si pjesë e procesit të ruajtjes dhe kontrollit mbi qeverisjen e pyjeve. Është e dobishme të kryhet periodikisht një rishikim tërësor i planit të mbarështrimit gjatë periudhës së vlefshmërisë së tij. Tendenca afat-shkurtër në progresin e zbatimit të planit të mbarështrimit mund të kryhet pas një periudhe 2- 3 ose më shumë vitesh në varësi të subjektit dhe këto tendenca duhet të pasqyrohen gjatë zbatimit të planit të mbarështrimit.

16. RISHIKIMI AFAT-MESËM I PLANIT TË MBARËSHTIMIT

Rishikimi i planit të mbrështrimit ka për qëllim adaptimin me kushtet e reja. të krijuara gjatë zbatimit të tij. Për këtë arsye, hartimi planit të ri të mbarështrimit, përfaqëson një rishikim të situatës në ekonominë pyjore për të cilën ai hartohet.

Rishikimi në fund të periudhës 10 vjeçare, përmban një analizë të rezultateve të kësaj periudhe pas zbatimit të planit të mbarështrimit që lidhen me:

- evidentimin dhe pasqyrimin e ndryshimeve për sa i perket përhapjes së vegjetacionit pyjor brënda dhe jashtë ngastrave, pra korigjimeve të nevojeshme nëse vërehen ndryshime kufijsh.
- evidentimin dhe pasqyrimin e ndryshimeve strukturore dhe fazave të zhvillimit të grumbujve.
- evidentimin dhe pasqyrimin e gjëndjes fitosanitare të grumbujve.
- evidentimin dhe pasqyrimin e infrastrukturës rrugore të shtuar.
- përcaktimin e objektivave të rinj për periudhën pasardhëse.

17. RISHIKIMI FINAL I PLANIT TE MBARËSHTIMIT

Rishikimet brënda periudhës 10-vjeçare. bëhet në intervale të ndryshme për të verifikuar:

- zbatimin e planit të shfrytëzimeve.
- parametrat dendrometike të grumbujve në sipërfaqe provë të përherëshme.
- zbatimin e planeve të punimeve përmirësuese dhe punimeve të tjera.
- reflektimin e ndryshimeve të ndodhura në fondin pyjor .

Në fund të periudhës së vlefshmërisë së planit të mbarështrimit, kryesisht në vitin e fundit një rishikim tërësor i aktiviteteve të planit duhet të kryhet. Rishikimi final i planit të mbarështrimit duhet të kryhet në të njëjtën mënyrë si rishikimi afat-mesëm por duke përfshirë të gjithë periudhën kohore të vlefshmërisë së planit të mbarështrimit. Duhet të analizohet efektiviteti dhe përformanca e planit të mbarështrimit kundrejt objektivave të tij, plani i ndërhyrjeve në fillim dhe sa është zbatuar ai dhe cili ka qënë buxheti. Rishikimi final i planit do të krijojë një bazë shumë të mirë për planin tjetër të mbarështrimit që duhet të hartohet për ekonominë pyjore.

18. PËRGATITJA E HARTAVE

Hyrje

Nisur nga rëndësia që hartat tematike kanë në proçesin e planifikimit është e nevojshme që të përcaktohen: – tematika e hartave në përshtatje me kushtet e reja të territorit – elementët grafike standard, ngjyrat dhe emërtesat – dixhitalizimi i hartave dhe integrimi i tyre në sistemin GIS. SISP menaxhon direkt hartat dhe elementët e dhënë më poshtë (vijat, ngjyrat, emërtimet etj) mund të jenë standard i sistemit të informacionit për përgatitjen e hartave. Përpara se sistemi të jetë operacional, përgatitja e hartave duhet të realizohet në sistemin GIS duke respektuar standartet e mëposhtme. Hartat mund të ndërtohen nëpërmjet GIS duke përdorur sistemin e ri zyrtar KRGJSH 2010 kompatibël me sistemin kordinativ UTM. Hartat mund te ndërtohen ne shkallët 1:25 000 ose 1:10 000 në rastin kur sipërfaqja është e vogël. Hartat dhe ortofotot që janë të disponueshme në faqen e ASIG (ëëë.asig.gov.al) mund të përdoren direkt edhe nga SISP. Hartat më të rëndësishme për planin e mbarështrimit janë:

– Harta e Ekonomisë pyjore

– Harta e funksioneve të pyjeve

– Harta e tipeve të pyjeve. shkurreve dhe kullotave

– Harta e rrjetit rrugor. infrastrukturës dhe zonave të degraduara

– Harta e ndërhyjeve. punimeve që do kryhen

Harta e ekonomisë pyjore

Është harta bazë tematike e cila përcakton kufijtë e ekonomisë pyjore dhe ndarjen e saj në parcela dhe nënparcela. Kufijtë e ekonomisë pyjore, ndarja në parcela dhe nënparcela do jenë të njëjtë me ato ekzistues. Në çdo rast parcela identifikohet me numër, ndërsa nënparcela me shkronjë. Disa të dhëna që duhet të merren parasysh: – Ngjyra (e zezë) dhe trashësia e vijave për parcelat dhe nënparcelat është e njëjtë me atë të Udhëzuesit të 2001 (0.5 dhe 0.25 mm). – Numri i parcelës duhet të shkruhet vetëm 1 herë në qendër të parcelës dhe trashësia e numrit është 0.5 mm dhe lartësia e tij 8 mm. – Shkronja e nënparcelës duhet të shkruhet vetëm 1 herë në qendër të nënparceles ku trashësia e numrit është 0.5 mm dhe lartësia e tij 5 mm. Shkalla e hartës mund të jetë 1:10 000 ose 1:25 000, por për parcelat në pronësi private mund të përdoret edhe shkalla 1:2500 e cila kërkohet nga zyra e regjistrimit të pasurive të paluajtshme për regjistrimin e pronës. Harta e ekonomisë pyjore duhet të përmbajë këto informacione: – rrjetin e sipërfaqeve provë të përhershme dhe të përkohshme – pronësia me teksturë grafike të limituar për pronësine private për të bërë dallimin nga pronësia publike (pa ngjyrë ose teksturë) 80 – zonat e mbrojtura në rast se janë prezente në brëndësi të ekonomisë pyjore, por edhe në rast të kufijve të ekonomive fqinje (duhet informacion për të patur sinergji) – rrugët kryesore, duke u kufizuar tek rrugët me akses kryesor – rrjedhjet ujore dhe trupat ujore (liqenet, rezervuaret).

Harta e funksioneve

Kjo hartë përcakton funksionet kryesore të pyjeve dhe kullotave të ekonomisë pyjore. Klasifikimi i përdorur është i njëjtë me atë të IKP 2018 dhe do përdoret edhe në përshkrimin parcelar dhe nënparcelar. Është një hartë e re e cila lidhet me funksionet e pyjeve dhe kullotave në nivel parcele dhe nënparcele dhe është lehtësisht e realizueshme nëpërmjet sistemeve dixhitale .

Harta e tipeve të pyjeve dhe kullotave

Kjo hartë përshkruan tipet e pyjeve dhe kullotave në lidhje me qëllimet e PMPK. Harta e propozuar lidhet me speciet kryesore dhe ndahet në 4 zona duke iu referuar: vegjetacionit mesdhetar, pyjeve mezofile dhe termofile dhe pyjeve të zonës alpine. Kjo ndarje integrohet edhe me tipet e tjera të përdorimit të territorit si: kullota, livadhe, sipërfaqe inproduktive, sipërfaqe të zhveshura, sipërfaqe shkëmbore dhe zonat e prekura nga zjarret. Kodet e tipeve të pyjeve janë bazuar në klasifikimin e Udhëzuesit të vitit 2001 dhe është bërë integrimi me kodet e reja të përcaktuara me kritere të ngjashme. Për zgjedhjen e ngjyrave baza fillestare është Harta e Pyjeve në shkallën 1: 25.000 në nivel kombëtar duke shtuar disa elemente të sugjeruar nga stafet e shërbimit pyjor bashkiak. Në përgjithësi pyjet e dushqeve do shënohen me ngjyrë kafe, pyjet fletore me ngjyrë të gjelbër, halorët me ngjyrë të kuqe/vjollce, shkurret me ngjyrë bojëqielli/blu. Për të lehtësuar interpretimin e tipeve të pyjeve është mirë që të futet një etiketë me një kod specifik për secilin tip pylli sipas legjendës së mëposhtme. Është e mundur që të lexohen tipet edhe kur printimi bëhet bardhë e zi. Harta është organizuar në bazë të specieve dominante. Kur kemi një pyll të përzierë është e mundur të përdoret i njëjti standard vetëm duke bërë modifikimin e ngjyrës që mbush zonën. Në rast se kemi 1 specie dominante mbushja me ngjyrë do jetë e plotë dhe në këtë rast do përbëhet vetëm nga 1 ngjyrë dhe emërtesë/etikete (psh: pyje të dominuar nga Bunga (Quercus petrea Mill)-do të jetë e kafenjtë me emërtimin përkatës). Në rast se kemi 2 specie duhet të përdorni një teksturë me vija vertikale me 2 gjërësi të ndryshme (vijat më të gjëra për llojin dominant dhe ato më të

ngushta për llojet e tjera). duke përdorur të njëjtat ngjyra dhe emërtesa si në tabelën e mëposhtme. Për të lehtësuar leximin e bazës topografike është mirë që të përdorim komandën "transparence" për të reduktuar intensitetin e ngjyrave (reduktohet rreth 50%).

Harta e rrjetit rrugor, infrastukturës dhe zonave të degraduara

Është një hartë e re e cila synon të përcaktojë rrjetin për mbritshmerinë me rrugë të ekonomisë pyjore, praninë e strukturave mbështetëse për aktivitetet e ndryshme për menaxhimin shumëfunksional të pyjeve, praninë e sipërfaqeve të degraduara dhe masat për parandalimin e degradimit. Ajo ndahet në seksionet e mëposhtme: - Rrugët pyjore dhe shtigjet - Infrastrukturat (për funksionet sociale dhe rekreacionale, punimet pyjore, kullotat, masat për parandalimin e zjarreve, problemet në rrjedhjet ujore, shpatet etj.) - Sipërfaqet e degraduara në shpate për shkak të aktivitetit human (gurore,vënd- gërmime mineralesh etj) Elementë të hartës janë përcaktuar në formën e simboleve, vijave me dimensione të ndryshme për secilin nga specifikimet e lartpërmendura. Për të ndihmuar leximin e hartës bazë topografike është më mirë që të përdoret komanda "transparence" për të reduktuar intensitetin e ngjyrave (rreth 50%) për mbushjen e sipërfaqeve.

Harta e ndërhyrjeve

Është një hartë shumë e rëndësishme pasi përmbledh të gjitha masat që do zbatohen në ekonominë pyjore gjatë 10 viteve (ose më shumë) të ardhshëm. Kjo hartë duhet të jetë e ndarë në këto seksione: - asnjë nderhyrje: zonat pyjore pa ndërhyrje duhet të jenë pa ngjyrë ose simbole - trajtimet silvikulturore që tregojnë ndërhyrjet kryesore në plantacionet e reja, trungishte, cungishte, punimet e kujdesimit (prerjet fitosanitare), rehabilitimi i pyjeve të dëmtuar etj. - rrugët pyjore dhe strukturat (rrugët e reja, mirembajtia, struktura dhe impiantet për prodhimin e lëndës së punimit) - ndërhyrjet për parandalimin e zjarreve në pyje (pikat e furnizimit me ujë, korridoret etj.) - ndërhyrjet për rehabilitimin e tokave dhe rrjedhjeve ujore (punimet në shpatë, përgjatë rrjedhjeve ujore dhe rrugëve auto) - ndërhyrjet rekreacionale (shtigjet e reja dhe mirmbajtia e tyre, fasilitetet për rekreacion/qëllime didaktike, barakat, baret etj) - masat në shkurre dhe kullota (përmirsimi i sipërfaqeve me bimësi barishtore, strukturat e reja dhe mirëmbajtja e tyre). Ndërhyrjet do të raportohen me ngjyra dhe fushë me një transparence deri 50% , derisa të jetë e mundur që të shikohet tematika e hartës në sfond.